

I FÖRBUND MED DÖDEN.

I FÖRBUND MED DÖDEN.

NOVELL

AF

KARL A. TAVASTSTJERNA.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1893.

I.

— En sjuk själ i en sjuk kropp, — en sjuk själ i en sjuk kropp! Ångarns skoflar slå obarmhärtigt takten till den gamla visan och sätta en utdragen tonvikt på sjuk: en sjúk själ i en sjúk kropp, en sjúk själ... o. s. v. om från början igen.

Det är länge sedan den oslippliga devisen upphört att skrämma honom, numera icke ens oroar den honom, den bara plågar. Den har blifvit grundtonen och innehållet i hans lif. Den har börjat klinga i hans öron en gång för flera år sedan hemma i norden, den har tilltagit i styrka ju mera ansträngdt hans arbete blef att förjaga den, den har aftagit under omsorgsfullt hälsopedanteri på läkarordi-

nation, för att åter taga vid med dubbel ihärdighet, när näringsbekymren tvungo honom att intaga sin öfvergifna plats vid kontorspulpeten i banken. Den har hållit honom i sjuklig spänning under hans lifs middagstimmar, den har fördärfvat hans husliga lycka för honom, den har gjort hans unga hustru till ett rådlöst offer för en sjuklings nycker och honom själf till en hjälplös slaf af hälsovårdsläran och läkarne.

Förliden höst lämnade han ändtligen hals öfver hufvud hem och ämbete och hustru och barn och flydde söderut undan sitt lifs plågsamma motto till hälsoorterna i Alperna. Det följde med honom. Han tillbragte en dyster, ensam vinter i kamp med det oslippliga, det ekade mot honom ur själfva tystnaden i högalperna och trängde sig på honom ur slamret af servisen vid table d'hôten. Men när våren kom och snöskreden gledo dånande utför sina gamla vägar i klyftorna, då tog den gamla visan också vid med en så våldsam takt, att läkaren rådvill ordinerade distraktion och ombyte af luft.

Det var då han beslöt sig för sin rundresa i Italien. Ett sista förtvifladt försök att skingra sitt dystra medvetande.

Bland de döda kulturernas grafstoder i Italiens vår gjorde han ändtligen paktum med sin förföljare. Lifvets fege slaf, som jagade undan dödens röst inom sig, fick ändtligen förtviflans raska mod och vågade se sin obarmhärtige plågoande i ansiktet. Under långa, sömnlösa järnvägsresor, när vagnarnas rassel oafbrutet läste hans dödsdom för honom, föll det honom ändtligen in att han stod inför något oundvikligt. Han började öfverväga sin dom, försona sig med den, skärskåda sin fruktansvärde plågoande med fatalistens lugn, granska döden utan fruktan och utan hat, och se, — med en tyst, inre förvåning fann han honom långt mindre förskräcklig än hälsovårdsläran. Den ensamme, uttröttade flyktingen undan det oundvikliga fick ändtligen den öfverlägsna martyrfattning, som bryter udden af själfva döden. Han lossade frivilligt det ena bandet efter det andra, som höll honom bunden vid ett värdelöst lif, och för

hvarje band som lossade kände han sig större, starkare och frimodigare.

När bekantskapen med döden en gång var gjord, var första steget till vänskap med honom taget. I stället för en plågoande och förföljare, blef dödstanken hans stundliga, förtroliga sällskap. De togo in tillsammans på dystra tredje klassens hotell, delade bädd i öde sofrum, som voro forna furstars praktgemak, bestego Vesuvius, gungade i samma båt under hvalfven i Capris blå grotta och i samma gondol på Venedigs kanaler. Men den fordom så grymma rösten bytte tonfall och blef en mild, vemodig kvinnostämma, som talade om ro och hvila antingen den steg ur gatornas buller och hästarnas tramp, ur Medelhafsdyningens brus eller ur roddarnes fasta årtag. Han somnade in om nätterna, medan hans egen puls slog takten till de kända orden, och han vaknade utan skräck om morgnarna, när de ljödo ur trätofflors tramp på vestibulens vittrande mosaik utanför hans sofrum.

Och nu talar stämman igen med oförminskad kraft ur ångarens skoflar, som

stänka alpsjöns grönklara vatten akterut, så att solen gör en regnbåge i glittret. Men förföljarens skräckinjagande, förlamande röst, hvilken förr ljöd i takt till klingandet af kassörens guldslantar, då han satt på sin höga kontorsstol i banken och räknade räntor — den ljuder vänlig och trött, som om också den längtade till ro efter deras två månaders långa hetsjakt öfver Italiens stora kulturgraf:

»En sjuk själ i en sjuk kropp, en sjuk själ... o. s. v....!»

Den, i hvars öron maskinbullret får text, är en halfgammal man med ett nervöst och oroligt ansikte, hvilket gärna slappas af i ett slags stirrande melankoli. Det är ur en dylik försjunkenhet han rycker sig upp med en kraftyttring, hans blinda blick, som sett ut öfver sjön utan att varseblifva någonting, ändrar synaxlarna och får ett förnuftigt uttryck. Han bemärker ett litet, hvitmåladt stenkummel på stranden strax till höger om båten och hör biljettförsäljaren säga att här löper gränsen mellan Italien och

Schweiz. Då orienterar han sig än yttermera, gnider sig i pannan, blir fullt vaken och ser ånyo ut öfver sjön med en målares och observatörs skarpa ögon.

Den smala, underliga, mellan höga fjäll inklämda Luganosjön är som en schatterad sidenduk, hvars blågröna grundfärg växlar efter vind och dagrar. Bisen rifver och rycker i duken, och där vindstötarna från de olika alpklyftorna törna ihop, där fräser och sjuder sjön, och den blågröna grundtonen blir svartblå med skumhvitt stänk. Mellan det svartblå och tätt under stranden löpa bjärta ljusgröna strimmor smult vatten, och midt i en sådan strimma söker ångbåten lä under Monte Brés väldiga stalper, så nära stranden, att man ser almarnas unga löf rycka och vrida sig, när nordvinden kommer rusande utför branten och störtar sig öfver dem på hufvudet i det blågröna bråddjupet.

På allt detta ger den ensamme akt med ett visst fackmansintresse, han mäter upp höjderna i godtyckliga fot efter en måttstock, som han bär någonstans i

hjärnan, han upptäcker till sin glädje en liten samling snö i klyftorna nära toppen af Monte Generoso, baddar sina tinningar i den, lugnar sig, och så slappnar blicken af igen, söker ett nytt intresse bland passagerarne på akterdäck, misslyckas, och glider drömmande vidare öfver engelsmännens korrekta resdress till Veltlineralpernas snötinnar långt i fjärran på andra sidan Comosjön. Där blir den hvilande, tungsint och drömmande.

Ångarns skoflar tala icke längre, det faller en dof frid öfver honom, och han ser Veltlineralpernas snökedja med det tilltagande afståndet likasom växa upp ur dalen mellan Como- och Luganosjöarna. Plötsligt kommer en villa och ett kyrktorn på sydsluttningen af Monte Bré in i perspektivet, och det far igenom honom en hemlig aning, en gammal egendomlig hågkomst, eller hvad det var, ett dunkelt medvetande, knappast verkligt, sväfvande och mystiskt, att han sett samma perspektiv med samma villa och samma kampanil en gång förut. Hans tankar famla i præexistensens dunkel, han tycker

sig ha upplefvat denna samma situation en gång förut, för länge, länge sedan, kanske i ett annat förflutet lif, ty det är första gången han ser Alperna och Italien.

Då går solen bakom ett strömoln, och det faller som en grönaktig skugga öfver landskapet. Under hans letande i barndomsstämningarnas kaos slår denna grönaktiga dager som en blixt ned i hans medvetande och ger honom tråden i minnenas labyrint. Han kommer ihåg en porslinservis i sitt föräldrahem, en porslinservis som användes bara vid festliga tillfällen, därför hade han bevarat den i minnet. På den fanns detta samma grönaktiga landskap afbildadt med samma hvita alptinnar i fonden, samma kampanil och samma villa i förgrunden. Det var alltihop! Ingen mystik, ingen præexistens! Han ler invärtes åt sina idéförknippelser, nästan nöjd öfver att ha fått reda på sammanhanget i dem. Nej, lifvet hade ingenting annat att bjuda på än desillusionerande verklighet, som kunde förklaras. Desillusionerande, emedan gyckel-

bilderna om Italien, som ett simpelt landskap på en porslinstallrik framkallat i hans barnsliga fantasi, vida öfverträffande den skimrande verkligheten, han hade framför sig. Eller var han själf numera oduglig att fatta innehållet och poesin i verkligheten? Nej, nej — det hade alltid varit så. Hvarje dussinplansch i hemmets bilderalbum hade gifvit honom vackrare drömmar, luftigare poesi, än alla verklighetens skönheter tillsammans.

Han var endast en oförbätterlig Apollo, som förföljde hälsans och skönhetens Daphne ännu i dag, fast han redan i skolan lärt sig att hon för tusental år sedan blef ett träd i samma ögonblick förföljaren kom inpå henne?

Han sjunker ihop, tar sin blick ifrån det vida, blånande perspektivet, som de lämna, och ser framåt i stället. Ångaren har angjort Gandria och skoflar sig vidare fram mot Luganoviken, osynlig ännu, men utmärkt genom en lång, svartblå strimma på sjön, där Bisen med full kraft rusar ut genom Cassaratedalens ränna.

På motsatta stranden växer San Salvatores två tusen fot höga jättekummel för hvarje minut, liknande urvärldens gigantiska katt, som skjuter rygg. Högst uppe på krönet sticker den gamla vallfartskyrkan af mot himlens hvitblå, stor som ett leksakshus. Medan hans blickar börja uppfatta enskildheterna i den nästan skräckinjagande fristående kolossen, kommer döden med sitt timglas till honom, tar honom vid handen och för honom upp genom kastanjeskogarna där borta på bergets sluttningar. De nå toppen utan ansträngning och de nå tinnarna af templet. Söderut ligger Lombardiska slätten i disigt blått, Apenninernas fina våglinier där bakom äro knappast skönjbara, men den närmaste omgifningen lyser i försommarens prakt med milanesares och rika främlingars bländande villor strödda kring sluttningar och dalar, som digna under vårens första yppiga svallsjö af grönska.

Då säger döden till honom:

»Gif dig här utför, och allt detta skall tillhöra dig!»

Han ser förvånad upp på döden. Desamma orden ha sagts af frestaren på ett dylikt ställe till den Gudomlige själf.

»Hvarför frestar du mig med lifvet, död?»

»Jag frestar dig icke, jag ger dig endast valet fritt mellan mig och lifvet. Men frestar lifvet dig, och är du ännu ej färdig med det, så gå! Jag är din vän och vill ej taga dig ifrån det du älskar, efter du haft mod att se mig in i ansiktet.»

»Jag älskar icke lifvet längre,» svarar han tankfull, »jag har nog af det. Min årslånga kamp med dig har blottat för mig dess falska värde. Du har visat mig en annan och större värld, som blifvit min under pinsamma, sömnlösa nätter och marterande själsstrider, och den vill jag behålla.»

»Men då blir du min,» säger döden.

»Hellre din, än småsinnets!»

Vid detta modiga, beslutsamma svar ser han stolt upp på döden, väntande ett gillande af sin allvarlige, höge vän. Men han står där lugn och stor och god, all-

deles olik liemannen, med timglaset nära utrunnet i sin ena hand. Han har ej ett spår af dödskallens illvilligt fula grin på sitt tankfulla imperatorsansikte, där hellre ett drag af oändligt medlidande lyser fram, påminnande om den korsfäste Kristus. Döden har icke en blick, än mindre ett gillande öfver för hans lilla stolthet nyss, utan ser bort öfver det vida landskapet framför sig, och uttrycket af oändligt medlidande blir allt djupare, varmare, outgrundligare. Då säger den lefvande barnsligt:

»Du är ju alls icke förskräcklig, död!»

»Åjo,» svarar döden, med en glimt midt emellan gäck och allvar.

»Men icke för mig!»

»Kanske icke. Jag skrämmer helst onda samveten, barn och tjänstefolk, icke män som jag delat läger med under flera år. Och människorna äro själfva mig behjälpliga i att skrämma sig. Jag är en förkättrad buse, som småsinnet förlöjligat till ett benrangel för att kunna fatta och respektera mig. Min förste tjänsteande Kristus har man gjort till Gud för att

han icke fruktade mig och ville lära människorna detsamma, men lifvets och begynnelsens herre, som alla älska af naturdrift, af honom ha de gjort en hvitskäggig gammal man, som dömer lefvande och döda — det är allt hvad deras kärlek till honom förmått. Och mig, evighetens och slutets herre, mig ha de förlöjligat till ett benrangel — det är allt hvad deras hat till mig förmått!»

»O, hvad jag varit småsint och harhjärtad, som jagat undan dig, min ende, säkre och pålitlige vän!»

»Det har du gjort för din hustrus och dina barns skull!» Döden ser på honom stadigt och välvilligt, likasom uppmanande honom att gripa halmstrået, rädda sin fåfänga och svara ja.

Han står ett ögonblick förlägen, nedtyngd under bördan af sin egen lumpenhet, känner sig mindre och mindre inför evighetens förkättrade och hatade höge herre, och slutligen kastar han sig ned på stentaket framför sin följeslagare:

»Förlåt mig, jag är en stackare, men jag ljuger ändå inte inför ditt ansikte.

Det har varit för min egen skull jag jagat undan dig och hatat dig och förbannat dig, fast jag skyllt det på min hustru och mina barn.»

»Nu rann ditt sista sandkorn ur!» säger döden och vänder om sitt timglas.

Därpå räcker döden honom leende sin andra hand, hjälper honom upp och säger:

»Du har förödmjukat dig inför mig, den förhatade och förkättrade, och du har gjort det ur djupet af ditt hjärta. Därför har jag vändt om ditt timglas. Hvarje sandkorn i ditt förflutna lif skall rinna igen som ett luttrande minne, föra med sig gamla tankar i en ny riktning, lära dig lifvets följdriktighet och tunga ansvar. Stig upp och var min vän! Gå tillbaka till lifvet, det skall ännu erbjuda dig mycket! — Men glöm inte vårt möte, och låt dig ej förledas att hata mig och att fegt fly undan, om jag bjuder dig min stora ro! Endast genom att du blifvit vän med mig, kan lifvet få värde för dig. Se här min hand! Tag den som en försegling på vårt förbund.»

Han böjer sig ned och kysser handen med mera ödmjukhet och fullt hjärta än han känt sedan sin barndom. Men den glider sakta undan hans kyss och han kommer till sig själf nere på ångarns däck, medan hans blick fortfarande är fäst på San Salvatores branta sluttningar, där enskildheterna urskiljas allt tydligare. Vårens ljusaste grönska ger kolossen ett vänligt inbjudande och fridfullt drag. Vid dess fot löper järnvägen som ett brunt kantband, och villorna sticka fram hvita gaflar och smärta torn ur uppsjön af grönska.

»Endast genom att du blifvit vän med mig, kan lifvet få värde för dig!» Dödens sista ord klinga oafbrutet i hans ännu ej rätt vakna medvetande. De ersätta den gamla visan, ångarens skoflar försöka passa in sin takt till dem, men lyckas icke riktigt med den långa satsen, utan orden bli hängande likasom utanför, förlora sitt sammanhang och bilda ingen flytande strof som de gamla. Han sitter orörlig kvar och grubblar öfver orden, finner att de innehålla mera förnuft

än hans gamla sats, finner att de äro trösterika, visa, fulla af sanning. Men de bli likafullt icke lefvande för honom, de passa icke in i hans puls' febrila takt såsom de förra.

Och ju mera han grubblar öfver dem, desto klarare blir hans öfvertygelse att hans möte med döden nyss, händelsen med timglaset och hans vackra ånger varit endast ett sista ljust och vänligt ögonblick af ro på den stupande färden mot hans graf. Nej, döden har visst icke vändt hans timglas, unnar honom visst ingen frist numera, visst ingen frist numera, visst ingen frist numera...!

»En sjuk själ i en sjuk kropp...!» Skoflarna taga upp igen den gamla, goda, kända visan, och den flyter som olja, passar in i takten som sig bör, går som en dans — en sista, säker, ohygglig dödsdans, som inte slutar innan han stupar!

Ett ögonblick flyger det en lust igenom honom att meddela någon allting, som han burit på under dessa långa år af hetsjakt undan döden. Hittills hade han af många skäl hållit sina erfaren-

heter för sig, främst emedan de voro ett sjukt sinnes bekymmer, dem ingen kunde lätta ändå, men som väl kunde gifva anledning till yttermera oro hos hans närmaste. Ånej, så sinnessjuk var han ännu inte, att han profanerade sitt lifs sista, stora kamp genom att inför småförnuftiga hälsovårdsmänniskor bekänna ett själens lidande!

Det far ett litet missaktande och bitande öfverlägset löje öfver hans ansikte, sedan ordnar det sig i sina bekymrade hvardagsveck igen. Men i hans sinne får bitterheten plötsligt makt, en vild bitterhet öfver att ha en hel värld lugna, sunda, stora tankar, hämtade direkt ur en plågsam och svår erfarenhet, men hvilka han måste rufva på som draken på skatten utan att låta en enda undslippa sig. Ty han ser sin hustrus förskrämda ansikte med tillgifvenhetens och medlidandets dallrande tårar i ögonfransarna, så snart hon fått reda på hans lidande. Och han ser andra kloka hufvuden skakas betänksamt, när hon meddelat dem hans själs bekymmer. Han hör de kloka hufvudena

göra diagnos, han vet för väl under hvilken rubrik hälsovårdsläran och de kloka hufvudena föra hans lidande, och han förstår så godt att det hela skall resultera i ett ångestfullt telegram till honom från hans hustru, hvilket kallar honom hem genast. Om hon icke i sin tärande oro lyckas förmå ett par af hans gamla vänner att resa och afhämta den sinnessjuke . .!

Under det medvetandet förtonar hans hem och verkningskrets i ett overkligt fjärran. Han har ingenting längre gemensamt med dem; han är blifven en annan, ny, mogen man, hvilken de missförstå och missakta, för att han ändtligen kommit så långt, att han hand i hand med döden kunnat från tempeltinnarna se ut öfver lifvet utan att längre åtrå det. Han var hunnen för långt, för högt; han tillhörde icke denna världen längre, han var dödens . . .!

Bakom udden vid Castagnola glider Lugano fram. Hvita hus och grönska, och grönska och hvita hus! Vackert, snyggt, rent, luftigt, vänligt — alldeles

som han alltid önskat sig sin dödsbädd. En dödsbädd bland välvilliga, medlidsamma främmande människor, hvilka icke togo sig för nära af hans död. Därinne skulle den stå i ett af de hvitaste husen med fönster öppna utåt grönskan och bergen, så att hans trötta blick i dödsstunden kunde vandra uppåt genom kastanjeskogarna på San Salvatore, ända till tinnarna af templet, och där skulle han ge döden sin hand, förklara att han ej ville veta af all världens härlighet längre, och så skulle han taga det sista afgörande språnget ut i det vida...!

Den bistra Bisen kommer strykande om udden genom Cassaratedalen och blåser honom så kraftigt rakt in i ansiktet, att han knappast får tid att besinna sig och fatta i sin hatt för att hindra den flyga öfver bord. Dödsögonblickets högtidliga allvar far all världens väg med den okynniga vindstöten, och hans koncentrerade tankar flyga åtskils som agnar. Ångaren arbetar sig långsamt upp i den starka vinden mot kajen under de hvita husen i Lugano. Stormilarna komma

truppvis och stötvis, som tjufpojkar spela de däckspassagerarna spratt på spratt. Grubblaren måste rädda sin yttre värdighet inför medpassagerarna, och han parerar vindstötarna med långsamma, ovilliga rörelser af en inre öfverlägsenhet, alldeles som en vördig andans man, hvilken råkat ut för gatpojkars okynniga efterhängsenhet.

Han känner sig löjlig ett ögonblick, och den nedsättande känslan gör honom så godt som frisk.

När ångaren lägger till i Lugano, fattar han sin lilla handkoffert, banar sig väg mellan människorna till en vagn, nämner ett hotell utom staden och rullar i väg längs strandgatan med en så spänstig hållning som om han visst icke endast sökte sig en ren och mjuk dödsbädd.

Bakom honom sopar Bisen självsvåldigt stora skyar af stoft och slår kragen på hans långa resrock hånande ihop öfver det stackars, grubblande hufvudet.

II.

Resehandboken har gifvit pension Bellevue några goda ord, och hvad läget beträffar motsvarar pensionen sitt namn. I skuggan vid foten af San Salvatore skjuter den hvita tvåvåningsbyggnaden sitt torn och sina flaggstänger upp öfver cypresser och kultiverade sydlandsgranar med långa, mjuka och silkeslena barr. Midt på gården står en tät småskog af vajande bambu, och omkring den åker vagnen upp på terrassen framför hufvudtrappan.

Om en stund skrifver den ensamme resanden in sitt namn i pensionens främlingsbok: Gustaf Klercken, banktjänsteman, Finland.

»Ett tyskt namn och hemma från Finland?» förundrar sig värdinnan. Hon är en behaglig schweiziska med embonpoint och distingueradt närsynt blick.

»Det finns flera utländska namn hos oss,» förklarar Klercken och fixerar sin värdinna nervöst, nästan närgånget. Hon möter hans blick med älskvärd takt, visar honom upp på hans rum, hoppas han skall finna sig väl på Bellevue och lämnar honom ensam.

Pensionen har gjort ett godt intryck på honom. Den är proper, nästan elegant, med flera tecken på välstånd och andas en trefnad, ovanlig att finna i gästhem. Matsalen är sval och luftig, med gamla möbler och goda familjeporträtt på väggarna, trappuppgången belagd med hvita linnemattor, och hans eget rum är ljust, stort och gladt, med utsikt uppåt San Salvatore genom det ena fönstret, åt Luganosjön med Veltlineralpernas fjärran linie genom det andra.

Nästa sekund ringer Klercken på uppasserskan, och med hennes hjälp flyttar han eksängen så, att han från den

kan se San Salvatores krön genom fönstret åt söder. När han åter blir ensam, suckar han, tager sig trött med båda händerna om bakhufvudet, faller ner i en länstol och blir sittande där, allt medan hans blick nästan orörlig mäter San Salvatores sluttningar genom det öppna fönstret. Det har gått ett par timmar, då han spritter upp vid en ringning; den gäller dinern, och nu först får han brådtom att tvätta sig och byta rent linne efter resan.

Han kommer ner till table d'hôten som den siste, kastar en hastig blick på sällskapet, finner det alldeles karaktersfritt, som ett äkta kosmopolitiskt pensionssällskap bör vara, bugar sig för värdinnan och sina grannar samt slår sig ned. Men han har icke hunnit med många skedar af soppan innan hans blick och hans intresse alldeles mekaniskt och utan någon viljeyttring från hans sida drages snedt öfver bordet till en tigande dam, som tiger så påfallande innehållsrikt och med ett så medvetet stolt drag af att vara ensam midt i sällskapet, att

han genast vid första ögonkastet känner en liflig sympati för henne.

Hon är mörk, sydländska, ryska, italienska eller sydfranska, hon är klädd med vårdslös elegans i en brokig rysk skjorta, som låter hennes yppiga byst svälla fritt, hon har ett par djärfva, mörka ögon under långa ögonhår, hon är icke gammal och icke alldeles ung, hennes hy är utmärkt vacker, dragen egendomligt talande och lifliga, utan att likväl alls göra några miner. De tala liksom tyst för sig, färdiga att när som helst brista ut i skratt, i hot, i vrede, i bedårande älskvärdhet eller i tårlös sorg, han vet icke hvilket af alla dessa. De bära intet förhärskande uttryck, om icke det af att afvakta något. Men munnen är det allra märkvärdigaste i det märkvärdiga ansiktet, läpparna sluta till i den allra mest fulländade pilbågsform — Amors båge, som det heter på konstspråket — och omkring dem lefver det, myser det, rycker det, om af glädje eller sorg är omöjligt för honom att afgöra. Han ser på hennes grannar för att observera, om möjligen

damen, icke ett ögonblick släpper henne ur den tvåtredjedels cirkel han behärskar med sin syn.

Han hinner icke ens förundra sig öfver hvad som går åt honom, hans reflexionsförmåga är borta, han går upp uti en enda stor önskan att kunna lura ut hemligheten, som finnes där bakom det talande men tysta kvinnoansiktet, hvarför det lefver så och hvarför det är honom så sympatiskt.

Plötsligt möter han hennes blick för första gången. Det slår honom att den är som en gammal god bekants, den ser honom helt vänfast och leende rätt in i ögonen, alldeles som om hon ville säga: »Det är roligt att se er igen! Jag har väntat er länge!» När den välkomnande, vackra blicken åter slås ner, stannar leendet kvar i hennes mungipor — ett par de konstigaste, rynkade mungipor, fulla af godt lynne och lustiga streck.

Alldeles ofrivilligt känner sig Klercken glad i ett nu. Och det går som en ström af värme genom honom, när han hör henne i detsamma tilltala sin granne

de skulle gifva henne någon anledning till det märkvärdiga, tysta och inåtvända minspelet, men stannar snart i öfvertygelsen att de ha intet att göra därmed.

Han har emellertid blifvit så fängslad af damens utseende, att han helt frånvarande läppjar på sin soppa och smular sönder sitt bröd utan att äta det; hans ögon flyga oafbrutet snedt öfver bordet, och han kommer till sig och finner sig vara i färd med att fästa en nästan opassande envis uppmärksamhet vid damen först då uppasserskan afbryter honom och frågar om hon får taga bort hans tallrik.

Under fortsättningen af måltiden är Klercken ungefär som en spejare på post i mycket farliga omgifningar. Han har aldrig kunnat tåla främlingars gängse brutala sätt att utan minsta hänsyn till sällskapet ogeneradt utsätta en vacker kvinna för en tvetydig men likafullt formlig kärleksförklaring med ögonen. Han behärskar sig därför efter förmåga, spisar sin mat utan att gifva akt på hvad det är och dricker sitt vin i stora klunkar, allt medan han, utan att direkt se på

och göra en spefull anmärkning öfver någonting. Rösten är klar med hög timbre, och utan att smickra sig känner han att den talar till honom lika mycket som till damens granne. Det är en säker, behärskad stämma, hvilken genast kompletterar det första intrycket han haft af hennes väsen i öfrigt: hon är en dam af värld.

I stället för att inleda samtalet som hon tydligt erbjuder honom, faller han i vidlyftiga, sväfvande tankar, hvilka alla kretsa kring henne för att söka orsaken hvarför hon är honom så angenäm. Men tankarna komma icke hem med svaret igen, utan glida ut i allt vidare kretsar, kretsar, som han känner förut, men hvilka äro som förändrade i ett nu. Han finner icke igen där sin tunga hopplöshet och sin gamla ångest, hans dystra själ är som upplyst inifrån af ett ljus, som han ej förstår, men som värmer och lyser och är oändligt välgörande. Han bryr sig icke längre om att fråga och söka, han ger sig gärna hän åt sitt välbefinnande och sin plötsligt påkomna ro med en

känsla liksom om han nu ändtligen nått sitt efterlängtade, svala haf och simmade ut i dess läskande kyla efter långa år af febertörst och hetta.

Middagen är till ända, man stiger upp, och Klercken gör som de andra. Han tänder en cigarrett, misstänker ett ögonblick att han druckit för mycket vin och att det är detta han har att tacka för sin plötsliga lycka, men så kontrollerar han sig med hypokonderns vana och finner att hans rus — om det är rus — alls icke har likhet med det af vin. Hans pulsar bulta icke, hans hjärta är lugnt, misstänkligt lugnt, tycker han, och plötsligt far det igenom honom, att det inte kan vara annat än döden som nalkas. Just så har han de senaste tiderna föreställt sig befrielsen — en känsla af oändlig ro och frid och försoning med sig själf och med världen.

Han går ut i vårkvällens korta skymning, gör ett slag genom planteringarna på gården och ser aftonhimlens purpur gå öfver i matt gult, medan Bisen saktar af och stjärnorna tändas en för en. Han

känner ingen trötthet efter de sista dygnens ansträngande järnvägsfärder, fast han icke hvilat en natt i ro sedan han lämnade vinterkurorten i Alperna för nära två månader sedan.

Senast var hans en vecka långa vistelse i Venedig en enda oafbruten vaka, en fåfäng kamp med de hvarandra jagande intrycken för att bringa dem till lugn. Underbara intryck, halft historiska, halft fantastiska! Fragment af romaner, som passerat här, blefvo lefvande för honom. Han led med Casanova i blykamrarna, han kastades ut i kanalen som ett stympadt lik genom brottslingsluckan under Suckarnas bro, han stoltserade som venetiansk ädling i den stora adelssalen, praktrummet i Dogernas palats, och han led judarnas skymf i Ghettots gränder. Allting hade berört honom så sällsamt djupt och personligt, det var ingen distraherande lustresa han gjort, tvärtom, det hade varit en kvalfull vandring genom århundradenas brutalitet och maktmissbruk. Och det var de mörka bladen i historien, som själfmant slogos

upp för honom, ty historien har ju egentligen idel mörka blad — — —

Men nu var alltsammans öfver, nu hade han vandrat och lidit nog, nu hade han funnit sin sista, idylliska fristad mellan de skyddande Alperna, och den fristaden skulle han aldrig lämna lefvande. Öfvertygelsen därom hade redan vid ankomsten hit bitit sig fast hos honom, och numera var den orubblig.

Det sällsamma medvetandet att ha gjort upp räkningen med lifvet ger honom en ovanlig frimodighet, han känner sig oändligt god och deltagande, hans folkskygghet och omeddelsamhet är förbi, och han erfar ett djupt behof att inviga någon i sin dystra hemlighet och att göra sin sista stora bikt innan han lämnade alltsammans.

I den stämningen går han förbi en grupp pensionsgäster på terrassen, hvilka i halfdunklet hålla sin siesta på middagen, samtalande lågmäldt och hemlighetsfullt, förefaller det honom Bland dem sitter damen från middagsbordet, svept i ett långt, grått öfverplagg af österländsk snitt, på-

minnande om arabens burnus, och han kan höra hennes välljudande franska flyta öfverst i diskussionen. Med en dristighet och säkerhet, som han icke känt af på tio år, slår han sig ned hos sällskapet, presenterar sig och vänder sig direkt till damen i den ryska skjortan.

»Madame är ryska, inte sant?»

»Nej, ni misstar er,» svarar hon raskt med ett litet löje.

»Men då har ni åtminstone umgåtts mycket med ryssar?»

»Ja, det har jag. Ni dömer mig efter dräkten, eller hur?»

»Nej, inte bara efter den, fast intrycket af den naturligtvis kom med i beräkningen mig ovetande. Jag dömer er efter utseendet och sättet . . . det ligger något ryskt i det.»

»Det är väl möjligt. Det finns ryskor, som man gärna vill likna.»

»Ja visst, det tror jag. I synnerhet till utseendet! De ryska skönheterna ha något alldeles sällsamt betagande.»

»Jag beklagar desto mer att jag inte hör till dem.»

»Hvad är ni för landsman då? Det är annars min specialitet att gissa rätt på främlingars nationalitet. Jag har uppöfvat min förmåga betydligt under senaste vinter.»

»Af hvad sluter ni er då till nationaliteten? Låt oss höra! Af hvad?»

Sällskapet samlas med nyfiket intresse kring Klercken, som alldeles glömt sitt obehag för sällskapslif och känner sig lika ledig och hemmastadd som trots någon salongslustigkurre.

»Jo,» säger han, »jag sluter mig till den af några hufvuddrag, som finnas utpräglade hos hvarje nation och som genast falla mig i ögonen. De falla för resten enhvar mer eller mindre i ögonen, men de finnas inte utpräglade hos alla individer. En engelsman eller en engelska känna vi alla igen. Hos andra nationer är det karakteristiska svårare att genast finna. Till exempel hos er själf. Så mycket vet jag, att ni är af kaukasisk ras och att ni inte har en droppe germaniskt eller nordmannablod i edra ådror, men om ni är ungerska, rumäniska, itali-

enska, ryska eller fransyska, det åtager jag mig inte att afgöra... Ty ni är kanske af zigenarblod,» undfaller det honom nästan mot hans vilja.

Damen rycker till omärkligt. Klercken ser det och småler.

»För resten kan det hända jag själf har dylikt blod i mina ådror,» tillägger han, »ty det finns utpräglade zigenardrag hos andra af min släkt, och dessutom...» Han afbryter sig plötsligt.

»Hvad då? Dessutom?»

»Det är ingenting.»

»Skall ni nu bli hemlighetsfull midt i ert föredrag? Tala om hvad det är dessutom!»

»Det är kanske bara fantasier... jag kom ihåg det just nu...»

»Säg ut det då!»

»Dessutom har jag haft en zigenerska till amma, tror jag. Det vill säga hon liknade en zigenerska till blick och hållning, men hon var en tämd zigenerska, som tjänade i mitt hem länge och väl utan att stjäla...»

Man skrattar åt hans slutanmärkning, intresseras af hans lifliga sätt att berätta och af hans egendomliga infall.

»Nå, således ha vi det klart att jag är zigenerska,» gäckas damen, »och att ni är en af de nordiska zigenarne, ty äkta zigenare är ni då aldrig.»

»Hvarför skulle de nordiska zigenarne vara mindre äkta än de sydländska? Jag har midt inne i en milsvid skog hemma i Finland, långt från alla byar, talat provençalsk franska med en zigenare, det vill säga det var han, som talade den provençalska franskan, jag talade mitt dåliga upplandsmål, jag. För resten har jag aldrig hört talas om äkta och oäkta zigenare, det är bara om spanjorer jag hört äktheten sättas i fråga.»

»Nå ja — men er förmåga att bedöma folks nationalitet? Här har ni ju godt tillfälle att afgifva prof på den. Säg mig, hvad är damen här för landsmaninna?» halfskrattar den nationalitetslösa och fångar in ett långt, halfgammalt fruntimmer ur sällskapet.

»Det kan jag omöjligt säga i mörkret härute. Så långt sträcker sig inte min sensibilitet.»

»Då gå vi in. Glasverandan är upplyst, och ni skall genast aflägga prof!»

Sällskapet förfogar sig in på den upplysta verandan, och Klercken ertappar sig med att vara upprymd och slagfärdig i hållning och tunga. Han förstår icke orsaken, har ej heller tid att grubbla öfver den, ty damen i den ryska skjortan har fångat in ett annat fruntimmer, denna gång en späd, ung blondin med veka drag och blyga later, som rodnar och vrider sig under den allmänna uppmärksamheten, hon drager på sig.

»Fröken är tyska, förstås, det är inte svårt att säga.»

»Rätt gissadt. Och hon här?»

Det är den långa, halfgamla med blondt hår och blekt ansikte, som hålles fram för honom. Han fixerar henne skarpt ett ögonblick, det far igenom honom en hastig, nästan omedvetet gjord slutsats, och utan betänkande säger han säkert:

»Madame är holländska.»

Han har återigen gissat rätt. Det väcker ett visst uppseende, och man ber honom förklara, huru han kommit till den slutsatsen.

»Ja,» svarar han, »det kan jag verkligen säga först nu, när jag hunnit klargöra mina intryck. I madames ansikte finns det ett något, som påminner mig om en fisk — en torsk, förlåt! Alltså är hon född vid kusten af en nation fiskare och sjöfarande. Engelska är hon inte, inte heller gärna danska, men hon påminner om gamla holländska mästares taflor — alltså är hon holländska, ty hon har inte heller den nordfranska eller bretagniska typen, som jag sett på dess egen hemort.»

»Ni har ett märkvärdigt utveckladt synsinne,» säger damen i den ryska skjortan tankfull. »Det är intressant, det här,» fortsätter hon, »det är nästan mystiskt och på samma gång naturligt — ett slags etnografiskt tankeläseri! Men ni måtte vara ofantligt nervös, när edra intryck meddela sig så skarpa och klara och

omedelbara, att ni genast kan omsätta dem i tankar och i iakttagelser af värde.»

»Jag vet inte,» svarar Klercken förströdt. »Nervös är jag tyvärr, men hvem är inte det i våra dagar? Det är ofta så illa beställdt med mig att mina intryck bli mig öfvermäktiga, i stället för att jag skulle behärska dem.»

»Ni borde vara konstnär,» säger damen och ser nyfiket på honom.

»Då vore det ute med mig,» skrattar Klercken. »Jag har ett så ofantligt material, som jag aldrig kunde bearbeta och klargöra, och som skulle taga lifvet af mig. Det är bäst för mig att jag aldrig grubblar öfver mina intryck. Gjorde jag det, skulle jag förlora min lilla smula förstånd, tro mig!»

»Och ni kan då låta bli att grubbla så där genom ett beslut bara?» frågar hon tviflande.

Deras samtal följes med intresse af sällskapet. Klercken har imponerat på pensionärerna, hvilka egentligen allihop äro här för att söka bot för mer eller mindre invecklade nerv- och andra lidan-

den, dem läkarkonsten hemma ej rår på. Man betraktar honom nästan undrande, och själfva pensionsfruns distingueradt närsynta blick lägger af det distinguerade och blir nyfiken.

Samtalet glider ut på hypnotismens och suggestionens misshandlade gebit, väcker gälla fruntimmersröster att göra de enfaldigaste, blindaste reflexioner och stannar småningom af, då de två hufvudpersonerna, Klercken och damen i den ryska skjortan, alldeles icke yttra sig i frågan.

Då spörjer Klercken henne:

»Har madame alls inga intressanta erfarenheter om hypnotismen och den animala magnetismen?»

»Nej,» svarar hon afbrytande kort och ser bort.

Klercken känner, att han alltför ironiskt rört vid en ömtålig sträng, och tillägger med försonande skämtsamhet:

»Jag tänkte det bara därför, att vi allihop lefva mer eller mindre af suggestion. Om inte andra suggerera oss till exempel lyckan, så suggerera vi oss själfva

med den eller den föreställningen om lyckan, för att ha något att sträfva efter och lefva för. När vi inte längre kunna fixera vårt ideal af lycka, då är det slut med lifskraften. Då kunna vi utan saknad bjuda lifvet farväl.»

Damen i den ryska skjortan sänder Klercken en lång, varm och förstående blick, som ofrivilligt glider in hos honom och för med sig en behaglig känsla af godt förstånd och tyst samhörighet med denna främling, hvilkens hela väsen tilltalat honom så egendomligt starkt och lifgifvande, sedan hans blick för första gången snuddade vid henne.

Det blir ingen vidare diskussion, samtalet dör bort af sig själf, sällskapet skingras, en del önskar de kvarstannande en god natt, andra gå utan ett ord. Slutligen reser sig också damen i den ryska skjortan och räcker Klercken sin fylliga, hvita hand.

»God natt!» säger hon. »Tack för i kväll!»

»God natt! — ... Ja, ännu en fråga! Hvilken nation tillhör ni? Får jag inte

veta det, så kan jag ingen sömn vänta i natt.»

Hon ler, så hennes briljanta tänder blänka, ser honom in i ögonen bekant och förtroligt, låter sin hand ligga i hans länge och väl och säger med gäck i stämman:

»Jag är fransyska, sydfransyska — just en af de där provençalarne ni träffat på i er finska skog, men jag har ändå aldrig själf varit där. Sof godt nu, och låt oss fortsätta i morgon! Ni är en för märkvärdig nordländing, som det skall bli roligt att lära känna.»

Klercken kommer upp på sitt rum, suckar af gammal vana, ty han står åter vid början af en oändlig natt, som naturligtvis icke skall gifva honom en blund i ögonen innan solen är uppe på morgonen. Han gör sig därför ingen brådska med att gå till ro, försöker klargöra sina intryck af den märkvärdiga fransyskan, men finner sig för slö och öfverraskar sig slutligen med en gäspning.

»Gäspar jag?» frågar han sig förvånad. Det har inte händt på hela vintern,

allra minst om kvällarna. På morgnarna, aldrig om kvällarna! Medan han hypokondrerar om den ovanliga gäspningen, får en förlamande trötthet makt med honom. Halft frånvarande klär han af sig och går till ro, af välgörande trötthet icke längre mäktig att undra öfver sig själf. Två minuter efter det han släckt ljuset sofver han tungt med jämna andetag en sömn så djup, som förföljaren icke unnat sitt offer, sedan de blefvo ensamma på hetsjakten genom Europa.

III.

Den följande morgonen vaknar Klercken sent, klockan närmar sig tio, men han vill icke tro sina ögon. Det är helt enkelt omöjligt att han, Klercken, skulle sofvit en natt i ro. Men han finner sig dock besynnerligt uthvilad och väl till mods, och när han undersökt sitt ur och funnit att det icke stannat, måste han tro på faktum. Medan han klär sig, kommer det öfver honom en känsla, som om han vore pånyttfödd. Morgonsvalkan, som slår in genom det öppna fönstret, är mera doftande än förut, vattnet, som han sköljer sig i, friskare, tvållöddret har angenämare parfym, och solskenet på gårdsplanens hvita sand är klarare.

Han går spänstig och ung utför trappan, träder in i matsalen och finner den tom. Han är återigen den siste vid bordet och dricker sitt te ensam, men med det tydligaste medvetande, att han aldrig druckit bättre te och ätit smakligare bröd med färskare smör och mer aromatisk honing. I den svala, vackra matsalen strömmar den friska morgonluften in genom öppna dörrar och fönster, han hör fågelsång utanför och tillbringar en skön half timme vid bordet under ett stort och nytt välbefinnande, som han är rädd att afbryta.

Ändtligen kommer en vacker tjänstflicka och börjar duka bordet för lunchen. Då stiger han upp, tänder sin cigarrett och beger sig ut i det fria. Våren slår emot honom med doft af okända blommor, ett par stenkast nedanför terrassen sorlar Luganosjön mot kiselstranden, och på andra sidan viken badar den hvita, fredliga och vackra staden i strålande solljus.

Alldeles betagen af de nya, friska intryck han känner genomströmma sig, går

han ett slag nedåt stranden, fortsätter längs den dammiga vägen vid foten af San Salvatore och dricker östanvinden, som kommer öfver sjön från alpklyftorna på dess andra sida. Han känner sig till mods som en vacker söndagsmorgon fordomdags i skoltiden, när han hade lof för hela dagen och hans enda bekymmer var att den icke skulle räcka till för alla de nöjen han hade i perspektiv. Han har glömt allting, både det förflutna och det dystra tillkommande, han går som i ett rus af ungdom och tillfredsställelse, fullkomligt lycklig öfver att få vandra här och andas denna luft och vara frisk och ung igen.

Han sträcker ut sin promenad ända till dess en viss angenäm trötthet gör sig gällande; då viker han af från vägen nedåt stranden, finner en liten grön fläck mellan klipporna och lägger sig där lång rak under nyutslagna almlöf, som vaja för luftdraget. Han sluter ögonen och låter sitt stora välbefinnande tränga genom hvarje por i sitt väsen, ödmjuk inför försynen och tacksam för att den beskärt

honom en dylik lifvets eftersommar, då han redan ansett hvarje dess solglimt förbleknad och hvarje tanke på ro för en förmätenhet.

Alla hans sjuka och aggande bekymmer från den senast förflutna tiden hägra för honom otydliga och overkliga som plågsamma drömmar från en öfverstånden natt. Vinden drager fram genom den lilla träddungen, prasslar i löfven och för med sig böljesorl och fjärran mänskoröster. Det ljusa lyckliga nuet bildar en så skarp motsättning mot det i går och i förgår, att Klercken ett ögonblick sätter sig upp och öfvertygar sig om att han ej drömmer. När han är på det klara med verkligheten, får hans ansikte ett drag af oändlig lättnad, och han sjunker tillbaka på sin bädd af fjolårets vissna löf, mellan hvilka sparsamma grässtrån spira fram.

Han är på väg att slumra in, då en besvärlig, frågande tanke stör hans hvila. Hvarför är allt så ljust och lätt och godt i dag? Jo, han har sofvit i natt och sofvit utan afbrott. Men hvarför har han då sofvit i natt och hvilket öfvernaturligt

inflytande har då i dag gifvit honom, dödskandidaten, lifvets fullhet igen, om än bara för en kort stund, som kan vara förbi i nästa minut?

Han erinrar sig att han läst någonstans i en psykologisk bok — eller kanske var det en fysiologisk — lika godt, han har läst någonstans i en modern bok att en dylik reaktion af frid brukar inträda hos sjuklingar innan dödsarbetet begynner. Kantänka, hvad rör honom dödsarbetet och alla fridfulla reaktioner i dag! Den tanken kommer med ett pojkaktigt självsvåld öfver honom. Han är ju frisk igen och kan bjuda alla dödstankar spetsen, och det bekymrar honom alls icke, hvarför han är frisk, hufvudsaken är att han är frisk, frisk, frisk ... och det är han!

I sin återfunna lifsglädjes öfvermod kastar han uppsluppet på sig, ändrar ställning, stöder hakan i handen och tvingar sig att ånyo börja med klargörandet af orsaken till sin ofattliga förbättring. Det är hans plikt att förstå den och att vara tacksam och ödmjuk mot försynen, som

gifvit honom hälsan igen. Men hans lifsglädjes öfvermod är så stort att han icke rår med det, alla hans försök att bära den plötsliga medgången som det anstår en filosof falla till föga för själfva den bedårande känslan af styrka och lifskraft. Han knäpper i stället med fingrarna och hvisslar en stump käck dansmelodi, alldeles ur stånd att bibehålla sin öfverlägsna fattning.

Han är ju bara trettiosex år gammal, han står på middagshöjden af sitt lif, och han har den andra hälften framför sig ännu. Han är visst i stånd att göra den andra hälften mera fruktbringande och rik än den förra. Nej, han är inte ännu färdig med lifvet, han är icke mogen ännu. Det återstår så mycket, innan han är i stånd att lämna det frivilligt med alla dess fröjder och förhoppningar, dess arbete — ja, själfva dess motgångar! Ännu har han ej lidit nog, börjar han advocera, ännu är han ej nog sofrad och renad genom lifvets kamp, så att han förtjänade den eviga hvilan som lön för ett godt dagsverke.

Och så har han hustru och barn att draga försorg om och att... Hvad är det för ett styng som far genom honom vid tanken på hustrun? Hvar kan det komma ifrån? Samvetsstyng? Hvarför samvetsstyng? Huru kommer han på den tanken? Han har ju ingenting gjort, som han skulle ha ondt samvete för. Det är märkvärdigt att slikt alls kan falla honom in. Han har ju hållit på att sätta till sitt förstånd vid bankpulpeten för att skaffa sin hustru och sina barn det nödvändigaste. Sin hälsa icke att tala om! Hvarför då samvetsstyng?

Han blir liggande svarslös med den obesvarade frågan som ett plågsamt tomrum inom sig. Hans glada tankar ha störts af ett strömoln, som gick framför deras sol. Strömolnet dröjer kvar en ganska lång stund framför solen, och han känner sig olustig ånyo. Han nästan harmas öfver sin hustru, då blotta tanken på henne kan taga hans nyvunna lefnadsmod ifrån honom. För att få kraft att lefva, måste han således låta bli att tänka på sin hustru, säger hans logik hviskande.

Men han vill icke höra den hädiska rösten, hvilken gör sådana djärfva och krassa slutsatser, han slår bort alltsammans och degraderar det till ett hugskott, som han icke bör fästa sig vid.

Och då går solen ur moln.

Hans leende tankar komma igen, och i det åter frambrytande solljuset ser han sig som en stoisk, uppoffrande make och far, hvilken varit färdig att offra sitt lif för de sinas skull. Och därtill är han färdig ännu, det är så hans plikt, och från pliktens utstakade väg viker han icke. Men för att kunna fylla sin plikt måste han ha sin hälsa igen, och för att få sin hälsa igen måste han slå bort alla mörka tankar. Att slå bort de mörka tankarna hade lyckats honom för första gången i dag, han vet icke rätt hvarför, han vet bara att det lyckats honom. Och han vill för sin egen och sin familjs skull slå bort dem allt fortfarande, ty om han kan det, så skall han frisk återvända hem och skall där ånyo upptaga sitt arbete och bli de sinas stöd.

Kan han det däremot icke — ja, då skall han aldrig återvända hem och aldrig vidare bli något stöd för dem. Då kan han gå och lägga sig i sin eksäng med utsikten uppåt San Salvatore och vänta på sin frälsare döden, såsom han ännu i går var besluten att göra. Alltså: det är hans plikt att med alla krafter hugga tag i lifvet igen, efter det självmant kommer och erbjuder sin retelse åt honom. Hvarför vände väl döden annars hans timglas med löftet att lifvet ännu skulle gifva honom mycket?

Ja, — döden och det vända timglaset!

Klerckens tankar bli envist hängande vid fantasien, han haft i går. Men var det då bara en fantasi? Den var så tydlig som om han upplefvat alltsammans. Han kommer ihåg hvarje drag i dödens ansikte, ser uttrycket af oändligt medlidande däri och hör hans röst, när han vände timglaset: Nu rann ditt sista sandkorn ur! Och sedan: Du har förödmjukat dig inför mig, därför har jag vändt om ditt timglas. Hvarje sandkorn i ditt förflutna lif skall rinna igen som ett luttrande

minne, föra med sig gamla tankar i en ny riktning, lära dig lifvets följdriktighet och tunga ansvar! Gå tillbaka till lifvet, det skall ännu erbjuda dig mycket!

Nej, det var mer än en fantasi! Hans utrunna timglas hade döden vändt om igen, och nu rann lifvet på nytt i hans ådror. Det var mer än en märkvärdig vision — det var verklighet! Klercken gömmer ansiktet i sina händer och faller i grubbel. Det är stora, höga tankar om lifvets ansvar, vedergällningen och om människans oförmåga att bestämma om sin egen lifslängd. När han vaknar upp ur dem, vill han se platsen där hans afgörande samtal med döden stått.

Hans blick flyger uppåt en ofantlig våg af ljus grönska, som hotar rulla ner och begrafva honom under sin väldighet. Han ser till höger kuggjärnvägen draga sitt smala, svarta streck ett stycke uppåt branten och försvinna bakom en upphöjning i det gröna. Rätt framför honom når grönskan himmeln, och där är ingenting att se. Längst till vänster stupar berget brant ner med kala, rödaktiga

raviner af vittradt grus, mellan hvilka grundens svartvioletta dolomit står på stup i väldiga, delvis mosstäckta väggar. Af vallfartskyrkan och krönet ser han ej ett spår.

Hans blick återvänder som i svindel från sin snabba bergsbestigning, letar sig utför branterna, finner en afsats och en mörkare skuggning i grönskan — det är där stigen går fram mellan snåren. Längre nere börjar den ljusa vågen af grönska och rullar fram så godt som öfver hans hufvud. Hufvudvågen stannar på andra sidan landsvägen, hindrad af dess breda, dammiga fåra och tuktade stenbalustrad mot sjösidan. Nedanför den bara stänk af grönska, och tätt öfver honom de vajande mjuka almlöfven.

Då hans blick passerar landsvägen, som ligger osynlig bakom stenbalustraden, ett tjugutal alnar ifrån honom, ger han akt på att någon stannat däruppe, lutar sig mot barrièren och stirrar ut öfver sjön. Ett par lummiga grenar hindra honom från att se personen, men när han flyttar sig några alnar åt sidan och blir

varse den stirrande, stockas hans andedräkt för ett ögonblick och hans rörelser dämpas för att han skall kunna förbli obemärkt.

Med händerna under hakan och armbågarna stödda mot stenbarrièren står fransyskan från i går och dricker östanvinden och sjödoften, under det hennes fina näsvingar spela och lefva. Hon är så nära, att han kan urskilja hvarje hennes drag och själfva uttrycket i dem.

Det flyger en plötslig idé genom Klerckens hjärna: Han har spejat efter platsen, där han haft sitt samtal med döden, och finner i stället sin märkvärdiga fransyska bekanta från i går! Ännu vibrera hans nerver efter alla egendomliga, mystiska och symboliska intryck han haft i Italien, och han kan icke värja sig för att göra en dunkel sammanställning af dessa omständigheter. Allt medan han girigt ger akt på den ensamma damen, spekulerar hans irriterade hjärna öfver möjligheten af ett samband mellan hans dödsfantasier i går och i förgår och mellan fransyskan och sin nyvakna lefnadslust i

dag. Hon blir allt mera för honom ett mystiskt redskap i en högre makts hand, ett något, som ställt sig i hans väg till hans räddning, för att döden ej skulle vändt hans timglas förgäfves. Oklart, men likafullt säkert tillskrifver han henne sitt förändrade självtillstånd, han har läst om dylikt förut; han finner ingenting underligt i att en vacker kvinna endast genom könets magnetiska makt kan utöfva ett afgörande och gynnsamt inflytande på hans öfverretade nervlif. Och han känner liksom en varm flod af tacksamhet mot denna kvinna, som genom sin blotta närvaro förmått jaga hans stora ångest på flykten, hvilket hälsovården och läkarna aldrig lyckats göra.

Han förblir liggande alldeles orörlig, upptagen af sina ofrivilliga tankekombinationer, noga följande med det skiftande uttrycket i det vackra ansiktet ofvanom balustraden. Han njuter af det egendomliga och sällsporda i detta tillfälle, som låter honom observera en vacker kvinna, hvilken tror sig vara ensam med sig själf. Han känner med sig att det

är så godt som tjufnad, att han borde gifva sig tillkänna, men han hålles tillbaka af sin redan från första stunden erfarna, obetvingliga lust att utforska henne.

Damen, som nu lutar sig mot balustraden, har icke mycket kvar af det egendomliga, tysta minspelet, som vid dinern i går först drog Klerckens uppmärksamhet på henne. Alltså var det bara koketteri. Nu är hon ensam och tror sig vara obemärkt, och hennes ansikte bär nästan spår af trötthet och leda. Endast näsvingarna skälfva, när hon super in doften af vatten och fukt som vinden bär med sig. Blicken är inåtvänd, utan uttryck, fast den ger akt på någonting ute på sjön. Det är som om hela hennes person och själ krupit in bakom ytan och lämnat den tom och glanslös och utan lif, så snart hon blifvit ensam.

Han nästan ångrar sitt spioneri och har lust att gå fram till henne och angifva sig. Det intryck han får af henne nu, är ett så helt annat än det i går; i

stället för beundran känner han såsom ett svagt medlidande. Hon är kanske lika olycklig som han själf, när allt kommer omkring. Men medlidandet gör honom kylig — han hade icke tänkt sig henne sådan.

I detsamma hörs det hästtramp och rullandet af hjul. Det är märkvärdigt att se, hvilken förvandling den ensamma damen undergår i ett nu. Hennes figur växer, hennes ögon få glans, och ansiktet blir lefvande igen. Utan att vända på hufvudet låter hon vagnen rulla förbi bakom sig. Blotta närmandet af alldeles främmande och likgiltiga personer, dem hon icke ens brytt sig om att se på, har sändt en ström af lif genom henne, hennes hela uttryck har blifvit högdraget och själfmedvetet, det finns ej ett drag hos henne numera, som kunde påkalla medlidandet, Klercken nyss var färdig att skänka.

Det är just sådan han vill ha henne! Hennes slapphet nyss har endast gjort henne intressantare i hans ögon. Han sträcker sig

fram så långt han det vågar, för att ej låta den minsta skiftning i hennes ansikte undgå sig. Det förblir högdraget och behärskadt, nästan strängt, fast vagnen längesedan rullat utom hörhåll och ingen ny promenerande är i annalkande. Det är som om hon numera kände af att hon var observerad, hon ser sig forskande omkring, och en gång borrar sig hennes mörka blick rakt in i grönskan, under hvilken Klercken ligger gömd. Den har ett så hotande uttryck, att han tror sig ertappad för sitt spioneri på bar gärning. Hon har dock icke upptäckt honom, hon har bara misstänkt en främmandes närvaro — Gud vet huru! Ty med ett uttryck af sårad värdighet och förnärmelse söker hon ännu en gång den otydligt anade och omedvetet förnumna spionen, finner honom icke, kastar missaktande på hufvudet och går bort i vredesmod.

Klercken är häpen öfver hennes tydligt ådagalagda medvetande att ha blifvit förolämpad, tror ett ögonblick att hon likafullt upptäckt honom, men lugnar sig i det nästa med att hon säkert icke hand-

lat så som hon gjort, ifall hon verkligen fått syn på honom.

Om fem minuter har han gått fatt henne på strandvägen, låtsar som om han återvände från en längre promenad och frågar henne huru hon befinner sig i dag.

»Jo tack, så där! Inte riktigt väl. Jag är tyvärr alltid beroende af vädret — alldeles som en barometer. I går hade jag det riktigt plågsamt, då det blåste från norr, och mina nerver dallra ännu i dag. Ja, förlåt, jag ser att ni ler åt min sensibilitet, såsom jag ville göra det själf, om jag bara inte led så under den.»

»Jag ler inte — hvarför tycker ni jag ler?»

»Ni log kanske inte med munnen, men jag kände i alla fall, att ni fann mitt beklagande löjligt. Men vi ha ju inte sammanträffat med hvarandra att göra läkarkonsultationer; nog om det nu!»

»Får jag be er att inte vara så misstänksam med mig. Jag är själf mycket färdig att beklaga mig för den som vill höra på — hvarför skulle jag inte gärna lyssna till en annans bekymmer, i synner-

het när de äro så... huru skall jag säga?... så... så luftiga och subtila... och för resten så lika mina egna?»

Fransyskan ler nervöst och litet forceradt och ser på Klercken med sin säregna blick, där uttrycket växlar för hvarje sekund med tankarna som komma.

»Skulle ni verkligen,» säger hon långsamt, i det hon ger akt på honom fortfarande, »skulle ni verkligen också gå omkring som en viljelös magnetnål, underkastad tusen olika inflytanden? En magnetnål, som missvisar oafbrutet, emedan den är så känslig. Icke en af de lyckliga, stadiga kompassnålarna, som alltid ha sin bestämda pol att peka mot...! Jag vågar tvifla på det.»

Klercken är ett ögonblick träffad af den slående liknelsen, ty fastän han icke erfarit sin nervösa magnetism så klart, beskrifver hon hans själstillstånd alldeles förträffligt.

»Jag vill inte säga,» svarar han, »att min inneboende magnetism missvisat mig, jag tror tvärtom att den gifver mig ett slags intuition, som gör att jag anar kla-

rare än jag tänker, åtminstone snabbare. Jag är kanske en af de lyckliga kompassnålarna, som visa rätt. Jag vet bland annat att jag aldrig trifs på ett ställe innan jag tagit reda på väderstrecken.»

»Ja, ja,» svarar fransyskan, »men är man en gång smidd till magnetnål, behöfs det så litet för att man skall missvisa. Ett skarpare inflytande af en annan magnet, och er ursprungliga pol gör sig icke mer gällande! Tag er i akt, det säger jag er! — Kom ni gående på långt håll efter mig?» frågar hon därpå helt plötsligt och öfverrumplande.

»Huru så? Jag vet inte. Jag gick vägen fram i min vanliga promenadtakt, tills jag kände igen er på något afstånd framför mig. Då ökade jag på stegen för att gå fatt er.»

»Ni har icke hvilat er någonstans bredvid vägen?» Hon ser forskande på honom.

»Nej,» svarar han raskt. »Huru så?»

»Å, det är ingenting! Ett af mina vanliga infall bara. Jag stod därborta

vid vägkröken och stirrade ut öfver sjön, när jag i ett nu alldeles tydligt kände att någon gaf akt på mig. Ja, ja, ni skall inte skratta! Jag känner människors närhet i luften utan att se dem. Jag är olycklig öfver min egen känslighet och ville ingenting hellre än bli af med den.»

»Och ni trodde jag gaf akt på er någonstans ifrån?»

»Ja, det trodde jag.»

»Och hvarför trodde ni att det var just jag?»

Fransyskan ser på honom med en plötslig blick, rodnar knappast märkbart, kastar sedan själfsvåldigt på hufvudet och säger helt ärligt som den naturligaste sak i världen:

»För att jag kände igen samma känsla, som jag erfor i går, när ni fixerade mig vid dinern.»

»Det var för besynnerligt!»

Klercken är gripen på bar gärning, han är förvånad och ertappad på samma gång. Han kan inte afgöra om hon bara skämtar med honom eller talar

allvarligt, han ämnar redan erkänna öppet sitt lilla streck, då det i detsamma faller honom in att det vore synd att så platt afbryta en begynnande mystificering; hans nya lefnadsmod ger honom lust att fortsätta ett så intressant spel, och han säger med spefullt men eftertänksamt allvar för att blanda bort saken:

»Ja, man påstår att jag har onda ögon.»

»Gör man det?» utropar fransyskan nästan förskräckt och drager sig ofrivilligt undan honom.

»Ja — kortspelare och annat vidskepligt folk vilja inte gärna att jag skall se på deras förehafvanden. Jag för alltid otur med mig.»

»Är det möjligt?» Fransyskan betraktar honom med en halfblind blick, där han ser tydligt hennes skiftande tankar sträfva att klargöra något.

»Och ni sydländingar,» fortsätter Klercken, »ni gå ju gärna med amuletter för att skydda er för onda ögon — inte sant?»

I samma nu hämtar sig hans vackra granne ur sina vagabonderande tankar, det går som ett ryck igenom henne, hon har funnit igen sina positiva själsförmögenheter, och med ett litet öfverlägset och mångtydigt löje säger hon:

»Er ironi är mycket väl placerad. Jag kan inte annat än förkrossas af den. Ni har gjort rätt, som så krasst dragit mig ned i verkligheten igen, jag höll på att glömma, att det är den som regerar världen, eller i alla fall samtiden.»

Klercken vill öfvertyga henne om att han alls icke vågar påstå något dylikt, allra minst efter de erfarenheter han gjort under de senaste åren. Han förstår visserligen icke mycket af de nyaste teorierna, han fattar ej mysticismen och symbolismen i den nyaste konsten och litteraturen, men de intressera honom, och han ville gärna bli invigd i dem. Han tror i allmänhet med Shakspeare att det finns mera mellan himmel och jord än filosofien ännu i dag drömt om. Han är skeptiker, ingen realismens och naturalismens svurne anhängare, och han hatar tenden-

serna till krass materialism och pöbelvälde. Framtidens matsocialism, sådan den måste gestalta sig, om den får makten, är för honom afskyvärd.

Men fransyskan sluter sig inom sig med sårad ambition, svarar enstafvigt och med udd och blir icke blidare ens sedan de i den vackra matsalen placerat sig midt emot hvarandra vid lunchen. Hon är en helt annan person än i går.

Det gör Klercken ledsen och ångerköpt, han förklarar att han så ogärna velat förverka den lilla skymt af sympati och samstämmighet, som deras första sammanträffande hade låtit honom tro förefanns mellan dem, och hans ironi, som bröt stämningen, var visst ingen blodig sådan, hellre då en blott invändning för att gifva lif åt diskussionen. Trots alla försäkringar förblir fransyskan reserverad, ser då och då forskande på honom, och drager sig på lunchen undan för hela den öfriga delen af dagen.

IV.

Dagen därpå ligger Klercken igen i sitt rum och mäter San Salvatores höjd genom det öppna fönstret med tankfullt uttryck och under ett egendomligt klartseende tillstånd.

Han har hämtat ur självfva sin sjukdom en fri och klar syn på tingen; nu när hans hälsa lofvar vända igen, märker han det tydligare än förut. Hans långvariga sällskapande med dödstanken har lärt honom se företeelserna så att säga i fågelperspektiv, det är ingen villfarelse, ingen feberfantasi; han känner att han är hemma i en ny, stor värld, dit detta lifvets småsinne icke når för att grumla

hans blick. Hans sista sammanträffande med döden uppe på tempeltinnarna har gifvit honom ett stort lugn, en förlåtelsens frid, har släckt hans personliga små lidelser och brutit udden af hans ångest.

Under sina irrande tankar tackar han turvis sitt afgörande samtal med döden för den märkvärdiga förbättringen, som skett med honom, turvis den egendomliga fransyskan, utan att kunna afgöra hvilkendera som har förtjänsten.

Han vet bara, att han nu fattar lifvet och världen på ett sätt som tillfredsställer honom, han är själf utanför det, ofvanom det kanske, och han skall aldrig mer taga varmare del i det, än hvad han nödvändigt måste. Han ser nutiden och framtiden defilera förbi sin blick, han kan icke älska sin samtid och han har föga hopp om framtiden. Han ser materialismen, trälens filosofi, i allting; han ser materialismen styra sin samtid och han ser den också taga framtidens tyglar. Politiken har alltid varit materialist i grunden, men dess heroer ha tidigare åtminstone förstått att maskera sina krassa

syften och gifva sin konst — handlingens konst — en lyftning, som kunde entusiasmera mängden och bringa den att hänförd kasta sina lif i gapet på fosterlandskärlekens och krigets afgud. I dag stå alla nationer nog så färdiga att sluka upp hvarandra, men ingen vågar det första steget, emedan de ledande veta att de entusiasmerande begreppen numera äro nog så vördnadsvärda fanor, under hvilka massorna väl kunna samlas, men som knappast skola förmå hålla dem tillsammans när paniken bryter lös och ett människolif icke längre har helgd. De ledande veta att politikern numera bör räkna med en nytillkommen faktor: den halfupplysta, farliga, lösa befolkningen, som är det stora flertalet, tiodubbelt talrikare än militären, som är uppretad af agitatorer och som ingenting har att förlora, men allting att vinna. Och förklaras en gång kriget, och människolifvets helgd är förbi, då förbyter denna nya faktor den fordom så enkla krigssubstraktionen till en ekvation af hög grad med många obekanta! Den materiella samtidens

störste materialist, Bismarck, har själf förutsagt, att det nästa stora kriget blir icke så mycket ett krig mellan nationerna som ett dylikt mellan de rika och fattiga, mellan de hungrande och de mätta.

Ju längre det afgörande steget uppskjutes, desto mera medvetet organisera sig de nya elementen till en stor internationell, krasst materiell makt. Seklet närmar sig sitt slut, alla äro trötta af att vänta på åskvädret, som aldrig får kraft att bryta ut, märkvärdiga tecken till förslappning göra sig gällande. Mänsklighetens historia står framför ett helt nytt skede, en vändpunkt på sin väg, som ångans och elektricitetens tidehvarf förberedt, men själfva det afgörande steget, inslåendet på den nya vägen, ligger i det kommande seklets sköt.

Denna väntandets och förberedelsens tid tynger som en mara öfver själarna i seklets aftonkvalm. Materialismens hejdlösa njutningsbegär har förslappat dem, som fått vara med om festen och förbittrat alla dem, som betalt den med sin svett och sitt elände, utan att ha blifvit delaktiga af resterna en gång. Lazarus

ligger allt fortfarande vid den rike mannens port, men han är blifven en pockande, fräck tiggare och låter ej afspisa sig med smulorna, äfven om de bjödes honom. Han vill i sina trasor och med sina smittande frätsår taga plats vid själfva festmåltiden, och han nöjer sig icke längre med utsikten att en gång i evigheten få hämnas genom att vägra den försmäktande rike mannen en droppe vatten — — —

Och huru skall allt detta lösas? Hvar är räddningen?

För den personliga fridens vidkommande genom att se bort från alltsammans, genom att låta världen ha sin gång som förut och själf ha sin gång för sig. Ja, den som kan fixera sin tro eller som utan att fixera den besitter kortsynthet och hänsynslös handlingskraft nog att vilja som blind leda de andra blinda, han har naturligtvis sitt forum därute bland massorna. Den däremot, som är ärlig nog att gå tillrätta med sig själf och upplyst nog att erkänna sin oförmåga att lösa framtidens problem, för honom

blir ingenting annat öfrigt än resignation vis à vis de höga målen och arbete i stilla ödmjukhet för arbetets egen skull.

Och till detta ödmjuka arbete utan synliga resultat vill äfven Klercken återvända, han skall än en gång taga fatt på lifvets lugna välsignelse, sådan den erbjudit sig honom vid tiden då han stiftade familj, han vill glömma sig själf för att fostra upp sina barn till en lyckligare, yngre generation, som skall se framtiden ljusare an än hvad han själf förmått.

Hans lifskraft och hopp, som på ett så hastigt och sällsamt sätt kommit igen, rulla upp för honom hemmets små idyller, och han grips af en stark längtan att genast fara hem för att realisera sina små men klara och fasta planer på framtiden.

Till en början vill han meddela sin hustru sitt beslut i ett bref, som skall bli helt annorlunda än de, hon varit van att få af honom. Han tager hastigt fram brefpapper och sätter sig ned att skrifva med fast och redig handstil och en känsla af lugn säkerhet, som ger honom goda

och varma uttryck till skänks. Han skrifver, att en plötslig förändring till det bättre försiggått med honom, och utvecklar sina anspråkslösa och fridfulla planer på framtiden ungefär sådana han tänkt sig dem nyss. Han slutar med ett tack och en bön om förlåtelse för all den oro och sorg han genom sin sjuklighet ofrivilligt hopat öfver henne. Han vill ännu stanna en vecka i dessa härliga omgifningar, hvilka gifvit honom hans lifslust igen, och sedan styra kosan mot norden. Inom allra högst två veckor skulle de således åter råkas, såsom han hoppas friska och sunda, för att icke så snart skiljas åt igen.

Det är med en känsla af triumf han bär brefvet ned i pensionens postlåda, och han föreställer sig lifligt hvilken glad förvåning det skall väcka hos hans hustru, när det kommer fram. Allt fortfarande i ett tillstånd af tyst tillfredsställelse går han ut på glasverandan och därifrån i trädgården. I den täta lilla bambuskogen finner han en skuggig hvilplats, och han sträcker

sig ut i en soffa utan att tänka på någonting, ända till barnslighet stolt öfver att alldeles på egen hand ha kunnat fatta ett så stort beslut som att resa hem. Hela vintern och våren ha hans viljekraft och beslutsamhet varit brutna, hvarje hans handling har skett på läkarens eller hustruns initiativ, men nu voro de helt oförmodadt komna igen och nu tager han själf åter fatt i sin själs tyglar för att icke så brådstördt lämna dem ifrån sig åt någon annan.

Han har halflegat en stund, under det behagliga och lugna framtidsvyer dragit förbi hans inre syn, då han med ens känner sig störd af något, hvilket lägger liksom en skymmande hand för hans själs ögon. Han vet icke hvad det är, men han känner detta någonting draga sig och tvinga sig att vända på hufvudet. Han arbetar energiskt emot det främmande och störande inflytandet, men slutligen blir det så starkt, att han vänder sig om och ser fransyskan stå på ett litet afstånd ifrån honom, betraktande honom

med sitt egendomliga, tysta och inåtvända leende på de vackra läpparna.

När han vänder sig om, kommer hon raskt fram till honom, räcker honom sin fylliga, hvita hand och säger gladt:

»Ser ni bara! Jag tvingade er med min blotta blick att vända er om!»

Klercken tager emot handen passivt, han kan icke neka till hennes inflytande, men det retar honom, och han är ledsen öfver att nödgas lämna sina idylliska tankar. Dessutom sårar honom hennes säkerhet och det triumferande tonfallet i hennes röst. Han ser ovilligt på henne och kan ej värja sig för att finna hennes eviga, gåtlika löje en smula konstladt.

»Nå? Hvad går det åt er?» frågar hon lika uppsluppet som nyss. »Ni hälsar ju knappast på mig, fast vi icke sett hvarandra sedan frukosten. Och det var inte många ord vi talade med hvarandra då. Hvad skall det betyda?»

Klercken hämtar sig ur sin omotiverade förargelse, gör våld på sig och svarar artigt:

»Jag lät bara mina tankar flyga bort med mig. Det här latmanslifvet blir mig outhärdligt i längden. Jag börjar längta till mitt arbete igen efter mer än ett halft års sysslolöshet. Det finner ni väl rätt förlåtligt?»

»Naturligtvis! Det förstår jag så väl. Också jag har mitt arbete, ser ni, men jag är lycklig nog att kunna föra det med mig hvart jag behagar.»

»Och hvad är det för arbete, om jag vågar fråga?»

»Det är ett arbete, som jag är rädd att ni underskattar. För ni är naturligtvis en välbeställd, inrangerad och aflönad samtidens träl — förlåt uttrycket! Ni kan också vara samtidens herre, beror på huru man tager det. Jag menar att ni är en dylik förnuftig materialismens handtlangare, som går samtidens ärenden i samtidens stora mekaniska verkstad.»

Återigen blir Klercken slagen af sambandet mellan hennes och sina egna tankar nyss, då han satt i sitt rum och betraktade världen i fågelperspektiv. Han

möter hennes blick och svarar med ett ofrivilligt tonfall af bitterhet:

»Hvarför dömer ni mig så strängt? Vi många, som icke ha den banbrytande tron och förmågan, vi ha väl ändå rätt att finnas till och njuta frukterna af vårt arbete så mycket vi det kunna?»

»Nej, ni förstår mig inte,» säger fransyskan lifligt och fattar eld. »Jag unnar alla den tillfredsställelse de kunna ha af sitt arbete, men det är själfva arten af samtidens arbete jag hatar. Vi komma att drunkna i däst, själlöst välbefinnande på den ena sidan och dö af hunger på den andra, om seklets nyaste brutala filosofi om den starkares rätt får makten. Jag vill ha flykt i lifvet, idéer och hänförelse, uppoffring och tro, och jag gör hvad jag kan för att bibringa människorna dem. Jag har ingen skapande talang, tyvärr, men med min språkkunskap gör jag hvad jag kan för att införlifva med den franska litteraturen alla nya uttryck för de stora rörelser på spiritismens och det öfvernaturligas gebit, som i England och Amerika och för öfrigt litet hvarstans i

världen börja träda upp som en ny ljusning efter naturalismens natt. Min tro är att frälsningen från samtidens förnedrande dyrkan af materien ligger där och endast där! Ja, jag är bara en öfversättarinna, men en öfversättarinna med mera glöd och tro än de flesta nutida författare, som skrifva volymer...»

Klercken kan icke hindra sig att le litet missaktande. Alltså bara en blåstrumpa, en spiritistisk, öfvernaturlighetsförgiftad själfbedragerska! Ett fruntimmer, som icke ens hade själfständig talang, utan nöjde sig med att tjäna de moderna reklam- och sensationshungriga muserna som ett slags kammartjänarinna! En förnuftsförblindad svärmerska, som gjorde sig en religion af skickliga bedragares hokus pokus! Usch då! Och så den ifver, hvarmed hon idealiserade sitt arbete! Klerckens aktning för henne sjunker med ens flera grader, och han svarar med en stämma, som han taktfullt gör så litet gäckande som möjligt:

»Jag är en mycket dålig proselyt, men kanske vill ni omvända mig till er

tro likafullt? Och lära också mig att svärma för andeknackningar och borddans?»

Hans känsliga vedersakarinna har längesedan genomskådat hans tankar, det skjuter en liten harmsen rodnad upp i de finhylta kinderna, hennes mörka blick blir utmanande, och redan innan han svarat kastar hon sitt hufvud stridslystet tillbaka. Klercken ger icke akt på hennes förändrade min, utan gör sin fråga, där ironin hånskrattar bakom den höfliga formen.

»Jag borde ju ha förutsett er missaktning,» svarar hon med läppar som skälfva. »Likafullt lät jag narra mig att tro på ert goda omdöme alldeles för mycket. Jag hoppades ni skulle vara gentleman nog att behärska er för min skull och inte genast bli småsint elak. Ser ni, det småsint elaka, som grinar ut allting som det inte kan fatta, det är just uttrycket för samtidens hela egenkärlek och lumpenhet. Men det draget tål jag inte. Det är hjärtlöshetens tanklöshet! Hjärtlösheten, som ett ögonblick

glömmer att hålla bildningens och de öfverenskomna höfliga formernas mask för sitt fula ansikte, och därför visar fram sitt illvilliga grin, som skall vara likt Mefistos. Men af hans härliga djäfvulska intelligens har den alldagliga hjärtlösheten inte ett spår. Den liknar Sancho Panza, som inför spegeln lärt sig apa efter Mefistofeles satansgrin för att imponera på en kasperteaters publik!»

Klercken har med förvåning och nyfiken undran följt med hennes stigande indignation. Den kommer henne att blixtra, icke blott ögonen, utan äfven orden — hela hennes väsen! De lifliga rörelserna liksom stråla ut hennes argument rent fysiskt, stämman vibrerar af knappast tillbakahållen harm, passerar hela skalan af tonfall utan att bli skrikande, och de vackra ögonen spruta en eldig själs uppretade viljekraft.

Han glömmer de skarpa ordens innehåll, som är riktadt mot honom själf, för deras otvungna och pärlande flöde, som han beundrar ofrivilligt. Han känner sig icke slagen af hennes vrede, han kän-

ner sig uppfriskad, entusiasmerad med henne, som om han såg ett prof på hänförande och stor dramatisk konst.

När han skall till att förklara och urskulda sig, afbryter hon honom stolt med att det kan ske en annan gång, nu är hon för upprörd. Han skall för öfrigt tillgifva henne hennes häftighet, men hon kan omöjligt behärska sig, när hon en gång fattar eld. Och i det hon går, letar hon fram ur sin arbetsväska en liten förgylld visitkortsbok, vänder sig om och lägger sitt kort på bordet, sägande i lugnare ton:

»Ni har naturligtvis inte varit nyfiken, och ni vet därför icke mitt namn en gång. Här har ni det! När vi råkas igen i morgon, måste ni visa mera försyn för mig — min medfödda olyckliga nervspändhet tål så illa ert öfversitteri och er flegmatiska elakhet. Och om ni vill vi skola bli vänner, så måste ni lägga band på den, för att ej uppröra mig alldeles för mycket. Jag är ju här för att söka hälsa och lugn, äfven jag!»

Hon går med korta, energiska steg uppför sandgången till terrassen; Klercken kan ej låta bli att beundrande följa henne med blickarna, och han lägger märke till att hon bär sitt hufvud såsom trots någon framstående tragedienne i Maria Stuarts roll. Först när hon är hunnen ur synhåll, ser han på visitkortet, hvilket han utan att ge akt på tummat mellan fingrarna. På det finns en krona, och därunder står i gammaldags bokstäfver:

Victomtesse d'Ottange.

När han läst det förnäma namnet efter den lika förnäma titeln, kan han ej hålla sig från en yttermera försmädlig tanke:

»Lämnade hon ej likafullt sitt visitkort här för att imponera på mig med sin högadlighet?»

Ett ögonblick är han böjd att tro det, men så kommer han åter igen ihåg hennes äkta indignation, hvari han ej kan finna ett spår af beräkning eller förkonstling. Hennes utbrott skedde alldeles omedelbart med en häftighet, som tydde på mycket starka passioner och en något

svärmisk och vidtflygande, men kanske verkligt nobel ande. Och han vill icke förneka, att hela scenen verkat sällsamt tilldragande på honom, framför allt genom den glänsande skönhet, som strålat ur hennes hela väsen. Dessutom kände han sig smickrad. En så väluppfostrad dam, som hon antagligtvis var, förgick sig icke inför en obekant, om han icke besatt hemligheten af att bringa hennes blod i svallning.

Efter ett kort funderande tager också Klercken fram ett visitkort med en adlig krona och skrifver småleende en artig ursäkt på kortets baksida för att han retat madame la vicomtesse.

»Den ena så god som den andra!» tänker han och sänder tjänstflickan med kortet upp till fru d'Ottange.

V.

Det är den följande dagen efter lunchen, vid hvilken Klercken lyckats åvägabringa ett slags försoning mellan fru d'Ottange och sig. På maten följer han henne ut i trädgården och därifrån ned till en terrass tätt vid sjön, där pensionen har sitt badhus och ett par soffor i skuggan af några öfveråriga, vissnande popplar. Framför dem låter en stor tårpil sin ljusa grönska svaja som plymer ned öfver vattenytan.

De sätta sig som på öfverenskommelse, och Klercken säger lågmäldt och eftertänksamt, skyndande förbi alla sårbara punkter:

»Vet ni, madame, jag börjar tilldela er undergörande kraft.»

»Hvad vill det säga?» frågar madame d'Ottange och ger akt på Klercken misstänksamt för att upptäcka en ny ironi bakom hans ord.

Klercken ser henne trovärdigt och sorgset in i ögonen, ser där hennes misstanke och svarar i nedslagen ton:

»Ni tror att ni har med en lefnadsglad och belefvadt elak världsman att göra, men ni bedrager er tyvärr. Det är längesedan jag var lefnadsglad, och världsman har jag väl aldrig varit. Jag är i grunden en mycket beskedlig kälkborgare, och min lilla ironi är alls inte så farlig, att ni skall börja akta er för den — tro mig! Det är ni själf, som verkat så sällsamt lifgifvande på mig och kommit mina slumrande sällskapsmansinstinkter att flamma upp för några ögonblick — det är allt!»

»Det ni säger nu är så pass artigt och ledigt, att ni bestämdt har en ganska uppöfvad vana att svarfva fraser.»

»Det kan väl förefalla er så, men om jag får berätta er sanningen, så har det förgått långa år sedan jag fört en konversation med en främmande dam.»

»Jag förstår då inte, hvarför just jag blifvit värdig er sällsynta uppmärksamhet . . .?»

»Vi skola tala förnuft, fru d'Ottange! Tro mig, vårt lilla missförstånd i går skall endast göra det lättare för oss att bli vänner. Det skadar alls inte att en bekantskap inledes med en liten dispyt, hellre gagnar det. Jag känner, som sagdt, inte igen mig sedan jag kommit hit till Bellevue, och jag tror icke att jag har bara den goda pensionsmaten och de vackra omgifningarna att tacka för det.»

»Ni är ju på allt vis att gratulera, herr Klercken!»

»Kanhända! I synnerhet till att ha gjort er bekantskap . . .! Ser ni, som jag sade . . .»

Fru d'Ottange drager sig längre undan i soffhörnet, ler mot honom älskvärdt och retsamt, men afbryter honom med allvar i stämman:

»Jag känner inte heller igen er, sådan ni var först, när jag såg er. Det klädde er mycket bättre att vara tillbakadragen. Och tycker ni inte som jag: man bör låta bli att forcera en bekantskap och taga ifrån den den första ovisshetens hela bräckliga behag?»

Klercken känner sig träffad både af det afvisande i hennes svar och det sanna däri. Hennes gäckande är icke endast koketteri, det gömmer som på en tyst bön om att han icke skall gripa i henne med grofva händer, och han förstår i ett nu att tyda den egendomliga glimten, som lyser upp hennes blick. Hans lust att gå bröstgänges till väga är borta, han anar plötsligt och dunkelt att det ligger något mer i hans sympati för henne än en blott tacksamhet för att hon skingrat hans ångest; han tystnar och låter sig liksom bäras bort på en ström af varma förnimmelser, hvilka fransyskans vädjande och mycket gömmande ord låtit bryta lös inom honom. Han sitter med hufvudet nedböjdt en lång stund och finner ingenting att svara.

Då säger hon åter med en stämma, hvars minsta tonfall väcker välljudande eko inom honom:

»Ty, ser ni — det är ju synd att sköfla ett fält, som knappast hunnit låta såddens första gröna brådd bryta fram . . . inte sant?»

»Jo,» svarar han mekaniskt.

Det blir ånyo en paus. Klercken vill förklara att hans afsikt visst icke varit att sköfla någonting, icke en gång att pådrifva deras ytliga bekantskap, utan att han endast känt ett starkt behof att vara öppenhjärtad mot henne och att tala om för henne den förvandling i hans sinnes tillstånd, hon kommit åstad. Men satt icke hemligheten af hennes — ja, hvarför inte rent ut — tjuskraft på honom just i detta oförklarliga inflytande? Skulle han då bryta förtrollningen genom att meddela henne det? Det förefaller honom nu såsom om ett enda ord vore nog för att bryta den. Och hon har ju själf bedt honom att icke gå brådstördt till väga i ett förhållande så finkänsligt som deras. Det blir dock i detsamma

klart för honom, att han är mycket naiv, att han omedvetet gifvit sig in i ett dunkelt spel med en vildt främmande, i mystifikationer och i hemlighetsmakeri, och att han är på väg att fördjupa sig än vidare i dem. Nej — han måste göra alltsammans enkelt och klart igen genom att helt öppet tillstå för henne huru det hänger ihop. Men han kan icke komma fram med det numera, hon har bundit hans frimodighet, och han tänker med tyst skräck på möjligheten af att han kunde förverka hela hennes hälsosamma, lifgifvande inflytande.

Ett märkvärdigt, oklart samvetsagg plågar honom en sekund; det är som om han gjorde något orätt. Men på samma gång förefaller det honom, som sutte han nu vid källan, där lifsens vatten kväller fram. Dricka af det eller icke dricka — det är frågan! Dricker han af det, slipper han sin årslånga, allt förhärjande ångest, dricker han icke af det, så förblir allt vid det gamla. Hvarför då göra sig samvete?

Hvem gör han orätt med att låta sin inbillning en gång skena af med sig mot ljuset, lifvet och hälsan i stället för mot natten och döden?

»Ah,» säger han högt och stryker sig med handen öfver pannan för att befria sig från sina tankar, »jag är en fantast och en hypokonder, som lefver i idel inbillningar!»

Fru d'Ottange har länge och menande sett på honom med sitt mångtydiga sfinxlöje, hvilket han ej längre har kraft att harmas åt, fast det förefaller honom konstladt, och när han bryter ut i sin exklamation, stryker hon skickligt bort hela hans själsstrid genom att med sitt allra mjukaste tonfall säga:

»Hvem är inte fången i inbillningar under vår nervösa tid? Hela världen är hypokondrisk, och det finns ingen som kan afgöra hvar verkligheten slutar och fantasien tager vid. Vi ha en kort tid trott på realiteten i lif och konst, men när vi höllo på att drunkna i dess platthet, togo vi luft under vingarna igen, och nu hålla vi, som fordra något mera

af lifvet, nu hålla vi på att söka vår lycka där uppe i det blå igen, alldeles som om realismens tidehvarf aldrig varit.»

»Jag vet inte,» svarar Klercken förströdt, »jag har aldrig förstått mig på och intresserat mig för edra litterära skolor, än mindre har jag bekänt dem som min religion. Jag har lefvat mitt eget, tunga lif ensam för mig, och jag har kommit till besynnerliga erfarenheter om mig själf...»

»Ert ensamma lif och edra tunga erfarenheter äro, utan att ni vet det, delade af hundratal andra moderna människor, fast ni aldrig kunnat tro det eller bekymrat er om att taga reda på det. Det finns ingen som är ensam — ingen!»

»Tror ni det?» frågar Klercken med plötslig ifver. Han erfar en inre glädje, som gör honom otvungen igen, och hans ögon få glans.

»Det är alldeles visst,» fortsätter fru d'Ottange, »men det är högst barnsligt af mig att spela lärarinna för er, som säkert gjort edra slutsatser ur lifvet och

kanske har er tro långt klarare och fastare utarbetad än jag min.»

»Nej, nej... tala inte så! Jag har egentligen ingen tro alls, det vill säga jag har alltid sträfvat efter att nå en, som skulle tillfredsställa mig, men tillsvidare är det bara min kritiska, negativa skepticism, som utvecklat sig... Ja, kanske har jag en tro likafullt, men den har jag först under de senaste tiderna tillkämpat mig, och det är tron att döden är en välsignelse — — —»

»Hm — det är så lätt att tänka sig den ljuf, när den ännu bara hägrar som det oundvikliga slutet på lifvet — —»

»Ånej — jag har allt varit i närmare gemenskap med döden under min senaste vinter. Tanken på den har varit mitt dagliga sällskap — — —»

»Och likafullt ser ni alls inte ut som en dödssjuk, så mycket jag kan förstå af ert yttre.»

»Jag sade ju er nyss att jag var hypokondrisk och lefde i mina inbillningar.»

Fru d'Ottange ger honom en blick af godt förstånd, och han söker där för-

gäfves efter det medlidande han ofrivilligt väntar få se lysa fram. I stället får hon ett nästan muntert uttryck, det kommer lif i de lustiga munvinklarna, och hon säger gladt:

»När man en gång lefver i inbillningar, är det ju klokast att göra dem ljusa och glada i stället för dystra och tungsinta.»

»Ja, det är så godt att säga, men i själfva verket skämtar man icke med en förföljare, som ödelagt lifvet för en under långa tider.»

»Har ni då alltid varit så olycklig att vara ensam med er plågoande? Har ni aldrig anförtrott er åt någon, som kunnat skingra edra bekymmer?»

»Åjo — jag har flytt från läkare till läkare med dem, och senast har jag rest Italien rundt för att slippa undan dem.»

»Jag menar, om ni inte träffat en vän, som med sin sympati förmått värma er och stämma om er och jaga bort edra dystra tankar?»

»Hm...! Ja och nej! Jag tror icke de kunna jagas bort af en aldrig så upp-

offrande vänskap eller kärlek. Själf den mest outtröttliga omsorg har visat sig vanmäktig mot dem. Felet ligger icke i det yttre, inte hos omgifningarna, jag bär det hos mig härinne, ser ni...»

Klercken för handen till sitt bröst och suckar djupt. Hans hela person är i ett nu förändrad, det är som om hans försvunna ångest kommit öfver honom igen vid blotta tanken på den. Hans ansikte är blekt, och de halföppna läpparna skälfva med ett uttryck af så djupt och allvarligt lidande, att fru d'Ottanges smålöje vissnar på hennes läppar. Hon ser sig orolig om ett ögonblick, obeslutsam, tappande sin redan färdiga, uppmuntrande replik inför det allvar, som hon så oförsiktigt frammanat.

När hon icke finner det rätta förlösande ordet och då Klercken fortfarande sitter framför henne med ett nästan vansinnigt stelt drag af ångestfullhet, som han ej förmår behärska, blir hon hemsk till mods och reser sig upp för att gå. I detsamma ser hon honom göra en häftig rörelse för att vinna igen herraväldet

öfver sig, hon stannar obeslutsam och deltagande ett ögonblick och märker att det stela draget i hans ansikte likasom veknar upp och smälter bort. Hans ögon fyllas i stället med tårar, och genom dem ser han på henne med en blick så full af bottenlös sorg, att hon glömmer sig och fattar hans hand med en häftig, krampaktig rörelse:

»För Guds skull — ni är sjuk! Låt oss gå hem!»

Därpå känner hon ett par heta, brännande droppar falla på sin hand, hon är upprörd, utan att veta om det är af deltagande eller skräck, och hon anstränger sig att lugna honom, följande en helt naturlig instinkt hos sig:

»Se så, min vän, nu är det öfver! Lugna er då! Jag visste inte att jag rörde vid en så känslig sträng hos er. Följ med nu, så gå vi!»

Hon känner att han far med hennes hand helt lätt öfver sina läppar utan att kyssa den, öfver sina heta ögon och sin bultande panna samt stryker ett tag med den genom sitt hår. Sedan låter han den

falla ned, reser sig upp och säger med en röst, som har föga kvar af den häftiga rörelsen hon sett hos honom nyss:

»Tack, madame — tack! Blif inte skrämd för mig — jag är så djupt olycklig! Ni vet inte hvilket välsignadt inflytande ni har på mig genom er blotta närvaro, och ni skall förlåta mig att jag icke kunnat behärska mig.»

Madame d'Ottange svarar ingenting, hon har börjat gå uppåt pensionen och ser sig med vakna ögon omkring för att upptäcka om icke de möjligen haft något obehörigt vittne till den underliga, upprörda scenen de spelat nyss. Utan ett ord följas de åt och skiljas på terrassen framför verandan.

När Klercken kommer upp på sitt rum, får hans upprörda sinnesstämning åter makt med honom, han kastar sig ned på sin soffa och gråter som ett barn. Hvarför? Det vet han icke, han påminner sig bara att han som barn kunnat gråta på samma vis när han varit mycket olycklig och sedan hans mor med en god kyss och en smekning förjagat hans

barnsliga bekymmer. Således håller han på att bli barn på nytt? Nu redan? Vid trettiosex år! Nej, det är för mycket, för tungt, för hjärtlöst af lifvet att i hans bästa mannaår taga all mannens stolthet och motståndsförmåga af honom! Han var sjuk, sjuk, sjuk!... En sjuk själ i en sjuk kropp!... en sjuk själ...!

Vid hans gamla devis glider hans blick ofrivilligt uppåt San Salvatore, där han råkat sin frälsare döden. Han blir småningom lugnare, hans tårar äro slut, och han känner sig åter förmögen att tänka öfver sitt tillstånd, icke endast känna smärtan af det. Han påminner sig sitt samtal med fru d'Ottange, kommer ihåg huru underligt han betett sig, men söker fåfängt efter orsaken därtill. Hvarför blef han på en gång så gripen af hennes otvetydiga sympati att han bar sig åt som ett barn i stället för som en man? Hvarför? Hvarför? Hvarför? Hjärnuppmjukning! Blödsinne!

Hans tankar gå i stora kretsar kring fru d'Ottange för att leta ut hemligheten af hennes inflytande på honom. Först

vidgår han inför sig själf, att han ofta under den förgångna långa vinterns lopp erfarit ett rent fysiskt behof att lägga sitt tunga, grubblande hufvud i en kvinnas knä och mottaga hennes omsorger. Det var så han bäst hvilade ut sig hos sin hustru fordomdags, när de ännu kunde tillåta sig dylika barnsligheter. Men den tiden var längesedan förbi; han var blifven en praktisk familjeförsörjare och hans hustru en förståndig familjemoder med plikter mot barnen och i hushållet. De plikter de hade mot hvarandra fyllde de båda efter förmåga med vanans och det goda förhållandets fredliga och tysta tillfredsställelse, men utom sina plikter hade de icke stort öfrigt för hvarandra. Knappast i tankarna en gång. Det hade aldrig fallit honom in under de senaste åren att på allvar upptaga sin hustru för sin egen del, det vill säga för sina sjukliga hugskott. Lika litet som hon fann på att upptaga honom med sina egna innersta bekymmer, om hon hade några sådana.

Och likafullt älskade de hvarandra och uppoffrade sig för hvarandra mer än

de flesta andra makar han kände. Han blef åter rörd, då han tänkte på sin hustru och de tunga, årslånga bekymmer han åsamkat henne. Nej, det fanns ingen annan kvinna i världen, som skulle burit sitt öde och sin kärleks sorg med ett sådant jämnmod, som gränsade till det heroiska. Och likafullt... likafullt... hvarför var det ej nog? Hvarför var det ej nog? Hvarför fordrade han yttermera att hon skulle vara ung och vacker och glad, alldeles som för åtta år sedan, då de gifte sig? Fordrade? Nej, han fordrade ingenting omöjligt — men han önskade det ändå. Han önskade att än en gång få lägga hufvudet i hennes knä som Simson lade sitt i Delilas, äfven om han skulle mista sin gudakraft därvid. Simson! Sådana liknelser han fann på! Han Simson, han, som just öfverraskat sig med att ha blifvit ett blödsint barn på nytt! Hvarifrån kom den tanken på Simson och Delila?

Nu hade han fatt i knuten, där svaret på alla hans frågor låg. Med en ärlighet, som han var stolt öfver, erkände

han nu för sig själf, att han skulle känt sig stark som Simson endast han fått lägga sitt hufvud i fru d'Ottange's knä och anförtro henne alla sina bekymmer. Att han icke upptäckt det förut! En hycklare och själfbedragare var han! Huru var det möjligt att han varit så kortsynt och att han verkligen gått här i flera dagar och dragit sig själf vid näsan?

Simson och Delila! Det var förklaringen på fru d'Ottange's hela oförklarliga inflytande på honom! Så enkelt och klart och psykologiskt nedrigt och följdriktigt och förkrossande sant! Han skulle skämmas en smula för sig själf, som jonglerat med öfvernaturligheter och allehanda mystiska hjärnspöken för att urskulda sin alldeles naturliga böjelse för den vackra fransyskan. Han var en så inbiten moralisk äkta man, att han kallade sin nya kärlek för ett paktum med döden i stället för ett spratt af lifvet. Han ville inbilla sig han gjort upp räkningen med lifvet, för att han under ett tillstånd af nervspändhet fantiserat om ett samtal med döden. Han var en narr, en själfbedra-

gare, som satte bedrägeriet i system för att göra det sublimt, i stället för att det i själfva verket var löjligt. Och för att urskulda sig inför sin hustru — förstås.

När detta är alldeles klart för honom, drager han energiskt sina bergskor på, undviker att se sig i spegeln under sina toalettbestyr, alldeles som blygdes han för sin egen bild, och beger sig ut för att andas frisk luft och ny beslutsamhet under en bestigning af San Salvatore. Det hade länge varit hans afsikt att göra en dylik, och nu skall den bli af.

Nere på gården möter han fru d'Ottange, hälsar artigt och undvikande samt beger sig med långa, spänstiga steg uppför den breda byvägen, som leder till höjden. Han känner en märkvärdig beslutsamhet och styrka, och fast klockan redan är öfver tre på eftermiddagen, anser han sig kunna vara tillbaka till dinern klockan sju.

Körvägen för i krökar uppåt mellan murar och planteringar, tills den midt i en liten by börjar stupa utför igen. Klercken ser sig därför omkring och finner på

en vägg en målad svart hand, som pekar uppåt en gränd, och därunder en halft utplånad italiensk inskrift:

»Till vallfartskyrkan på San Salvatore.»

Med den inskriften kommer en viss pilgrimskänsla öfver honom, han vill göra bot, börjar ödmjukt stiga uppför den smala och branta stigen och passerar öfver den elektriska kuggjärnvägen, där Europas moderna syndare bekvämt låta Guds egen vreda blixt draga sig upp till det gamla templet på höjden. Den hädiska symbolismen stör hans andakt en smula. När han gått ett par hundra steg längs gångstigen, tätna snåren omkring honom och stigen smalnar af än yttermera. Det är en brant och stenig väg, som en botgörarväg bör vara, men han lyckas icke längre försätta sig i den rätta botgörarstämningen. Långt under honom blånar Luganosjön, och Alpernas snötinnar i fjärran resa sig allt högre öfver de närmare rökblå fjällen.

Den ansträngande promenaden, hvilken han med flit gör än mer ansträngande, i det han nästan halfspringer upp-

för den stupande stigen, hindrar hans tankar att hålla samman, och i stället för en ödmjuk pilgrim känner han sig som en eröfrare, hvilken löper till storms mot bergjättarna för att besegra dem och föra den bergtagna hem som sitt byte. Den bergtagna antager olika gestalt allt efter de olika tankefragment hans starkt pulserande blod jagar genom hans hjärna. Än är den bergtagna hälsans gudinna själf, en fyllig, blond Germania med flygande lockar och lugn blick, än åter hans väntande oroliga hustru, hvilken bjuder honom hemmets och ägandets lugna ro. Endera af dem skall han finna däruppe på krönet, sedan han öfvervunnit sin förlamande slapphet och dådlösa sjuklingslikgiltighet.

När den bergtagna vill antaga mörka provençalska drag med leende ögon och mysande munvinklar, jagar han hårdhjärtadt bort henne i ett anfall af stolthet och stark vilja. Ju häftigare hans blod kommer i omlopp, desto mera stegras hans viljekraft, och långt innan han kommit till krönet, är han redan mäktig att

trotsa all världens frestelser, hvilka ställa sig mellan honom och hans plikt. Det är med ett slags segrande fältherrestolthet han når en afsats, där vägen svänger sig och där utsikten är fri österut och åt norr. Han kan se hela Cassaratedalen och Luganosjön samt en blink af Comosjön långt borta under Veltlineralpernas snöiga kedja. Nere på den grönblå biljardduken under hans fötter, som skall vara Luganosjön, krypa små fula fyra- och sexfotingar fram, utan att de tyckas komma ur fläcken; — det är roddbåtar. En ångbåt — kännbar på röken — angör en brygga på motsatta stranden och ger sig sedan att krypa vidare på det grönblå klädet. Han känner en lust att sätta sin nagel på ett af krypen och trycka till så det knäpper.

Luften är frisk häruppe och doftar alpblom. Han igenkänner sin spänstighet och sitt öfvermod från föregående bergsbestigningar han gjort, men han vill icke tänka på slappheten, som sedan följde efter dem. Han vill tro att detta hans friska rus skall bli det normala för fram-

tiden, att hans viljekraft aldrig skall taga af, hans blod alltid forsa lika sundt och hans tankar alltid förbli lika modiga.

När han står där och ser allting i fågelperspektiv, blir hans synvidd så vid och hans hjärta så stort, att han förlåter till och med sig själf. Han har ju ingenting illa gjort, endast bedragit sig, som hundrade andra göra det. Men de hundrade andra medgifva det aldrig inför sig — däri ligger skillnaden mellan dem och honom. Han däremot, han är icke hypokondrisk endast till kroppen, utan äfven till själen. Han kontrollerar sin själs ohälsa lika mycket som sin kropps — det är hans dödsfarliga, hopplösa sjukdom, som redan fört honom till förtviflans brant och som säkert skall störta honom utför den en gång.

Huru mycket enklare vore det icke att som de andra hundradena nöja sig med bedrägeriet, lämna det därvid, aldrig undersöka det, aldrig kontrollera det? Endast slå sin själsdörr igen efter en flyktig blick på patientens tunga, och ha som princip att aldrig oroa honom, om

han icke börjar oroa en själf! På det sättet går man lugnt sin värld igenom, bedrager sig så mycket man behagar — och är nöjd. Ty självbedrägeriet är ju egentligen en ensak mellan mig och mig. Ingen annan blir ett uns bättre genom att jag går tillrätta med mig och afslöjar mitt självbedrägeri. Jag själf blir det inte heller, ty jag konstaterar idel nya oroande sjukdomssymptom hos en själ, som en annan alldeles visst skulle kalla frisk, om det vore hans, bara för att få ro och lugn och trefnad och frid!

Så hetsa hans egna tankar upp honom. De äro lika ett koppel blodhundar; än är han den förrymde slafven, som de skola ha fatt i, än är han själf en af blodhundarna, och då jaga de efter lyckan. Ju ifrigare bloden bultar i hans stora ådror vid tinningarna, desto ifrigare förföljer han lyckan... ju mattare hjärtat slår, desto ifrigare förföljd är han själf. Nu är han förföljare och han vet att han helt snart skall hinna lyckan, han ser den redan klart, han vet nu hvad han menar med lycka, och den syns honom

så nära att den omöjligt kan undgå honom.

Ju friare utsikten blir och ju lättare luften, desto större och ädlare blir lyckan han skall skapa sig. När han efter en timmes häftig vandring kommer upp på den lägre och nordligare belägna bergshöjden och ser landskapet under sina fötter bli likt en karta, har han redan fattat ett oåterkalleligt beslut att i morgon realisera sina planer på hemresa och ett tyst, uppoffrande arbete för sin hustrus och sina barns skull. Det är det enda, som skall kunna tillfredsställa honom nu och framgent. Ett dylikt ödmjukt arbete är det enda förnuftiga i lifvet, det enda värdiga, det enda sunda.

Framför honom reser sig det högsta krönet på San Salvatore med vallfartskyrkan, och han är nu så nära inpå den, att han kan nå dit upp på mindre än en half timme. Han ser att den lilla kyrkan har gråhvit färg och att några arbetare äro sysselsatta med att restaurera den.

Vägen för ned i en liten däld mellan de två höjderna, och Klercken ser sig

med flit icke omkring för att desto friskare kunna njuta af det väldiga rundpanoramat när han kommer ditupp. Han kan dock icke hindra sig att uppfatta en väldig hvit vägg i väster, hvilken ser ut som moln, men hvilken är Alperna med Monte Rosa.

I ett slags lyckligt raseri, likt en som med ansträngande af sina yttersta krafter besegrat alla både fysiska och moraliska hinder på vägen till lyckan, når han upp på krönet, genomvarm efter sin forcerade promenad, med häftigt bultande hjärta och alla sinnen och själsförmögenheter högt spända och känsliga. Han kastar omkring sig en första triumfatorsblick på den storslagna utsikten, och det nästan svindlar för hans ögon.

Det första intrycket är det af ett ljushaf, så stort och strålande och härligt, att han icke vill kunna tro det är verklighet. Han känner sig så märkvärdigt lätt som om han icke längre stödt sig på fötterna, utan med en salig förnimmelse glidit ut i självfva rymden, seglande som en svala på ett par stora, lätta och osyn-

liga vingar öfver den blågrönhvita soliga afgrunden rundt omkring honom. Denna hans känsla blir så lefvande, att han måste sätta sig ner på en bänk invid kyrkans vägg, ett godt stycke från barrièren, som löper mellan branten och platån, annars hade han lockats att på allvar gifva sig ut i rymden — en så stark förnimmelse har han af att de osynliga vingarna bära honom.

Här, undandragen det ljusa bråddjupets omedelbara tjusning, lutad mot den kalla, fasta stenväggen, hvars kyla genomtränger honom och gör honom nykter, ser han långt, långt i söder på andra sidan en ofantlig sjö af blåhvitt ljus några vackra, blåvioletta, töckniga linier draga upp konturerna af en strand i fjärran. Den ofantliga, blåhvita sjön är Lombardiska slätten och stranden på andra sidan äro Apenninernas våglinier. Han sluter ögonen och ryser igen af en bedårande och hänförande lust att sväfva bort högt öfver sjön, hän mot den vinkande stranden på andra sidan. Den lusten blir så stark, att han med vaderna måste

krampa sig fast vid bänken där han sitter för att icke formligen ryckas bort i den ljusa rymden. Och han tillbringar fem långa minuter i kamp med sig själf, innan han öppnar ögonen ånyo.

Det skulle ju varit så lätt att gifva vika för den bedårande lusten, så lätt, så ljuft och så saligt, att det ingalunda skulle fått kallats ett själfmord, utan ett lustmord. En njutning, högre än han någonsin föreställt sig en sådan, skulle det beredt honom. Några steg, och så skulle han störtat ned minst tusen fot med ens. Tusen fot! Under fallet skulle han förlora medvetandet helt — han hade ju redan nu förlorat det till hälften. Och så stöten! Den skulle icke ens kännas. Han hade en gång fallit från endast tjugu fots höjd och brutit en arm, men han kände icke af stöten alls — förrän långt senare, när han vaknade ur sin svimning. Men ur en svimning efter ett fall på tusen fot skulle han aldrig vakna — —

Det jublar till inom honom, han känner dödsskräcken som ett saligt rus, som

att sväfva bort i en annan värld, en bättre och större värld, eller som att sjunka i den ljufvaste sömn. — Nu, om någonsin! Men plötsligt midt under frestelsen ljuda frestarens gamla ord för honom:

»Gif dig här utför, och allt detta skall höra dig till!»

Han kommer ihåg sitt samtal med döden och huru lätt han då haft att neka. Skulle han väl gifva vika nu — nu, när han sluppit sin förföljare och blifvit vän med honom? Nu, när han visste hvad hans plikt var och hvar hans lycka stod att finna? Han blir lugn med ens.

En märkvärdig fattning och säker beslutsamhet är öfver honom, och han öppnar ögonen igen. Hans frestelse är öfver. Det svindlar icke längre för honom. Han kan lugnt vända sin blick mot alpkedjan i väster, och där står Monte Rosa som en ofantlig snödrifva ofvan molnen, hvilka just för ögonblicket skymma undan alpdrottningens mörkare fållar. Bredvid henne en mängd mindre fjäll med nästan overkliga färger i rödblått

och hvitt — hennes kammarjungfrur. Och bakom dem alla reser sig hans majestät Mont Blanc, han kan ej ses hit, men hans närvaro där bakom likasom ger sig tillkänna i det snöhvita hofvets stolta hållning.

Klercken vaknar småningom ur sina betraktelser och börjar se på omnejden som en vanlig turist. Han går platån rundt nära invid barrièren, utan att hisna för bråddjupet på två tusen fot i väster, hvilket så godt som lodrätt stupar ner till sjön därunder. Han lutar sig till och med ut öfver det för att se ett bantåg passera därnere, icke olikt en leksaksorm af trä, litet klumpig i lederna. Den hvita ångan från lokomotivet dyker ner i grönskan och i tunnlarna för att frusta fram igen ett stycke längre bort.

När bantåget försvunnit under berget, flyger hans blick en sista gång öfver panoramat. Han ser att solen är i färd med att sjunka i väster, där Lago Maggiores vida dal töcknig tecknar sig mellan bergen och låter på ett par ställen sitt vatten glimma rödaktigt i aftonrodnaden.

Därpå går han ned till kuggjärnvägens station och det lilla hotellet för att återvända till staden med den sista turen för i kväll. Men där får han veta att han försummat sig; den sista vagnen har redan för tio minuter sedan rullat utför stupen, och han kan ännu se den som en mörk punkt midt i den snörräta, svindlande utförsbacken, när hans blick följer järnvägsmannens fingervisning dit ner.

Då fattar han ett nytt beslut, beställer sin diner och spisar den ensam ute på hotellets terrass midt framför solnedgången och Monte Rosa, som tager på sig sin drottningmantel af purpursammet med snöhvit hermelinsbräm.

Det är helmörkt då han återkommer till bergets fot, efter en mycket besvärlig vandring utför den branta och steniga gångstigen i allt mer tilltagande skymning. Han är som bruten af den starka motionen, hans tankar äro ett oredigt virrvarr, och han påminner sig otydligt att han fattat något slags heligt beslut, som skulle sättas i verket i morgon bitti.

Det är omöjligt för honom att minnas hvad beslutet gällde, han gör sig frånvarande i ordning för natten, plågas af att han glömmer någonting, men kan omöjligt få klart för sig att det han glömmer är just afresan i morgon bitti, tillsägningen om räkningen samt att bli väckt.

VI.

»Så tidigt ni är uppe i dag!» säger fru d'Ottange till Klercken, när han kommer ned till frukostbordet ännu medan de andra sitta där.

»Ja, det var min afsikt att resa i morse, men jag vaknade för sent för att hinna med morgontåget norrut...»

»Resa?! Tänker ni resa bort redan?»

Fru d'Ottange's stämma är verkligt förvånad, och hon själf ser ut som om hon blifvit förolämpad af hans meddelande. Klercken är också ett ögonblick förvånad öfver att hon tager det sig så nära, slår sig ned, får sin tekopp i ordning och säger osäkert:

»Ja, visst tänker jag resa. Jag tog in här bara för en vecka. Det har aldrig varit min afsikt att stanna längre.»

»Inte det?» undrar fru d'Ottange och ser på honom med sin innehållsrika blick, där han tycker sig se en hel hemlig värld af hvarandra korsande tankar.

»Hvad vill hon mig?» frågar Klercken sig och möter hennes blick med ett misstroende, som hon genast uppfattar. Ty hennes ögon bli klara och varma i ett nu, de likasom förebrå honom och beundra honom på samma gång, och hon tager dem icke ifrån honom innan hans misstrogna uttryck vikit för en glimt af leende.

Det öfriga frukostsällskapet är färdigt och drager sig från bordet och matsalen ut på verandan och i trädgården. De två bli ensamma kvar i den kyliga, half-skumma salen, och fru d'Ottange gör sig möda att spara på sitt te så länge som möjligt för att ha skäl att hålla Klercken sällskap. Hennes blick söker forskande hans, upprepade gånger undviker han den, men slutligen fångas hans öga af dessa

två andra, som tala så ifrigt och tydligt och varmt. En kort sekund bli de hvilande i hvarandra, Klercken känner likasom en lätt svindel och en rysning ned öfver kroppen, så drager han sin blick undan igen, men finner ej ett ord att säga till sin bordskamrat.

Hon sitter fortfarande och ler mot honom, äfvenledes utan att säga ett ord. Ändtligen reser hon sig och gör min af att gå, men lutar sig i stället öfver bordet fram mot Klercken och säger lågt:

»Har ni verkligen hjärta att afbryta en begynnande vänskap och sympati så brutalt?»

Klercken vet icke hvad han skall svara, han kastar ett par sockerbitar i sin tekopp, fyller på den och tuggar nervöst på en rest af sin smörgås. Han förefaller sig ofantligt löjlig, öfverrumplad, beslagtagen. Är detta en roll för en man? Så få hans tankar ändtligen ord, men de komma fram ett för ett, tvekande, blyga, löjliga:

»Huru kan det intressera... huru kan det intressera er om jag reser eller

inte? Jag har plikter, som kalla mig hem... dyra plikter... som jag inte får försumma... och jag blir i alla fall inte bättre af att stanna här längre...»

Fru d'Ottange har lutat sig ändå närmare fram mot honom för att kunna uppfatta hvad han säger, ty han talar nästan ohörbart. Hennes fylliga byst snuddar vid hans arm och hennes mörka ögon se brännande i hans.

»Jo, det intresserar mig mera än det är bra att det gör,» svarar hon resolut, och hela hennes väsen får plötsligt prägeln af ett slags nästan manlig beslutförhet, som sårar honom ofrivilligt. Det är som växte hon till i styrka och säkerhet ju mera hans viljekraft sviker honom. Han vrider sig plågad längre ifrån henne och koncentrerar sin upproriska manliga fåfänga på ett afvisande men höfligt svar. Just när han har det på tungan, kommer tjänstflickan in för att duka af bordet. Klercken sväljer harmset ner sitt svar, dricker ur sin tekopp och följer efter fru d'Ottange på verandan. Där finns det folk, och därför gå de ut som på öfver-

enskommelse. De gå ner på strandvägen, och fru d'Ottange inslår riktningen ifrån staden. Han följer efter henne, ond öfver sig själf, men urståndsatt att göra en kraftyttring och visa henne, att det är han som bestämmer hvad som skall ske.

När deras underliga magnetiska promenad fört dem ett stycke från villorna, bryter hon tystnaden:

»Är det ert allvar?»

»Hvilket då?»

»Att ni tänker resa.»

»Ja, visst är det det.»

»Så plötsligt?»

»Nej, inte plötsligt. Jag har ju sagt er, att jag aldrig haft för afsikt att stanna här längre än en vecka.»

»Har ni menat det verkligen? Kan det vara möjligt?»

»Ja, naturligtvis.»

»Men ... vet ni hvad jag tror?»

»Nej —»

»Att ni är rädd för mig, helt enkelt!»

Klercken är numera så inne i sin roll af den bergtagne, att han knappast förvånar sig öfver hennes manliga djärf-

het. I går, eller när som helst under de föregående dagarna, skulle han haft ett raskt och befriande skratt till svar på hennes förmodan, i dag kan han omöjligt tvinga sig till ett löje. Hvad är det åt honom? Skulle hans krafter vara så nedsatta efter den häftiga bergsbestigningen i går? Hvar är hans manliga fåfänga och stolthet? Hvar är hans ironi, som ännu aldrig lämnat honom i sticket vid de mest kritiska tillfällen? Försvunna — försvunna!

Han måste harska sig två eller tre gånger, innan hans röst blir hörbar, och så svarar han beskedligt, alldeles utan spår af ironi:

»Hvarför skulle jag vara rädd för er? Jag har ju ingenting ondt gjort er.»

»Nej, men ni är rädd för mitt inflytande på er, ni är rädd, emedan ni inte kan undandraga er det, ser ni! Ni är likasom på något sällsamt vis beroende af mig.»

Klercken rycker till för de orden och blir blek. Nej, det går för långt! Hon förolämpar ju honom!

»Hvarför antager ni det?» frågar han och känner att harmen jäser befriande inom honom. Han börjar få herraväldet öfver sig igen, och han spänner sina muskler för att pröfva om de lyda honom. De göra det, och då rätar han upp sin sammansjunkna hållning med en nästan missaktande kastning på hufvudet. Hon observerar det, men fortsätter djärft:

»Jag antager det, emedan vi talat om magnetism och om onda ögon och öfvernaturligt inflytande, och emedan ni för länge sedan erkänt att ni är underkastad ett stort och godt inflytande af mig. Dessutom såg jag ju det tydligt i går, när ni ett ögonblick glömde er och förlorade er själfbehärskning. Ni minns det nog — det var på strandterrassen i går efter lunchen!»

»Ja, jag minns det,» medgifver Klercken nedslaget. Hans befriande harm sviker honom. Det kommer öfver honom som en tung sky, hvilken hindrar honom att tänka klart och sammanfatta sin splittrade vilja i en enda ansträngning. Skyn tjocknar allt mera, och han arbetar för-

gäfves att rifva sönder den. Nyss hade han flera träffande och klara svar på tungan, nu har hon tagit dem ifrån honom allihop, nu är han insvept i sina egna oklara förnimmelser ånyo, utan kraft och vilja att slita sig lös ur dem och själf omfatta dem, i stället för att omfattas af dem.

Med en tyst triumf ger fru d'Ottange akt på hans tilltagande förvirring; hon njuter den, tycker han, som en tribut till både hennes intelligens och kvinnliga tjuskraft, och slutligen slår hon honom med handen på axeln, när hans ansikte allt mer fördystras och hans gång blir allt mindre säker och spänstig.

Klercken far upp ur sina tankar vid beröringen och ser upp som om han vaknat ur en dröm.

»Ni får inte alldeles försjunka i er själf! Kom ihåg, att ni nu gör sällskap med mig, och att det är den sista dagen vi ha att vara tillsammans,» säger hon med ett omärkligt litet löje, som är både godmodigt och elakt.

»Å,» svarar Klercken omedelbart, »fordra inte sällskapstakt af mig — jag är så sjuk!»

»Jag tror alls inte att er sjukdom är så farlig, allra minst är den till döds. Man gör inte bergsbestigningar när man håller på att ge upp andan, tro mig!»

»Hvad är det då, som är åt mig? Hvad är det då? Säg mig det om ni kan! Och befria mig från det!»

Det låter som ett ångestskri ur en tillsnörd strupe. Klercken har stannat och stirrar henne ångestfullt och bedjande in i ögonen. Hans läppar darra och hela hans väsen är i uppror.

»Ni är öfveransträngd,» säger hon lugnande som en läkare, »edra nerver äro för känsliga, och därför skall ni bli här och sköta om dem i lugn och ro, i stället för att fara hem och göra dem värre!»

Den säkra tonen, i hvilken hon säger detta, verkar egendomligt välgörande på Klercken, han lämnar gärna sina ansträngningar att klargöra alla de många tankarna, som fallit öfver honom likt en tung sky, han suckar en gång djupt och andas lättare

därefter. De gå vägen fram utan att byta ett ord, men fru d'Ottange ger allt fortfarande noga akt på Klercken.

Plötsligt säger hon:

»Vet ni hvad det var, som först gjorde att jag fattade intresse och sympati för er?»

»Nej — jag förstår det inte ännu.»

»Jo, jag är litet fysionomist, ser ni, och en smula mystiker tillika. Ni har ett par så ytterst märkvärdiga ögonbryn. Håren där äro likasom flätade in i hvarandra — de påminna mig om något mycket säreget.»

»Nå —?» frågar han och stannar.

»Jo, om jag vore spåkvinna och ni frågade mig om ert framtida öde, så skulle jag förutsäga det på grund af edra ögonbryn. Ja, ja — det faller mig bara in! Jag säger ju alls inte att det betyder någonting, tvärtom är det väl bara ett af mina vanliga hugskott.»

»Och hvad skulle de ha att betyda?»

Klercken är mer intresserad än han vill medgifva. Den märkvärdiga fransyskan har i alla fall en oförklarlig förmåga att lägga beslag på honom — så länge

de äro tillsammans. När han är ensam med sina tankar, skall han nog kontrollera henne och bringa hennes inflytande ner till sin naturliga nivå igen.

»Hvad ha de att betyda?» upprepar han sin fråga, när fru d'Ottange tyckes ovillig att svara.

»Ah — det är bara hugskott!» svarar hon i lätt ton, men fixerar honom mycket allvarligt med ett sällsamt uttryck, som han ej sett hos henne förut.

»Ni vill då inte spå mig? Är det något illa?»

»Ja och nej! Jag vill nog spå er, men först skall jag försöka gissa mig till er karakter af ert yttre. — Ni är ... ni är mycket god i grunden, kanske alldeles för god för denna världen. Ja, le inte, jag menar inte att ni är god nog för edra egna pretentioner på godhet, men världen anser er för god, och det är ni. Ni kan naturligtvis ha edra anfall af elakhet och dåligt lynne, men er syn på tingen är upphöjd och försonlig, och ni har mer än en gång tålt en oförrätt,

utan att slå igen den, som förorättat er — inte sant?

»Världen kan anse det för svaghet, men ni själf kallar det er styrka och ni är stolt öfver den — inte sant? Och det är en styrka — den största af alla. Frälsarens oemotståndliga styrka! Jag kallar det också styrka, för öfrigt, i synnerhet i vår tid, när all försonlighet, mild öfverlägsenhet och upphöjd ro äro bannlysta som kännetecken på en försvagad vilja — ty det är den onda, stridslystna viljan, som behärskar världen i detta nu, och det är endast den, som anses värdig och stark af alla de brutala, hvilka brutalt slitas om brödbiten.»

Klercken hör i början på henne med det gängse uttrycket af höfligt men intresseradt tvifvel, som man bör antaga i sällskap, där någon kommer fram med något bizarrt och djärft. Men snart ryckes han med. Han kan icke neka till att hon märkvärdigt väl läser hans innersta tankar, han känner sig smickrad öfver att hon läser endast de vackra och stora tankarna han hyst, men besväras samtidigt

af ett lefvande medvetande om att hon gör narr af honom. Dock — han ser icke ett spår af skämt i hennes stora, allvarliga ögon, hvilka med ett tankfullt uttryck fara öfver hans ansikte.

Hon fortsätter, som om hon gissat hans tankar:

»Det är smickrande för er, det hvad jag hittills läst i ert ansikte, men där finnas andra drag, som skvallra om svaghet och bristande tro. Ni är inte mäktig af någon större ansträngning eller uppoffring, såsom ni borde vara det för att ert ansiktsuttryck skulle bli helt. Er själ är splittrad och försjunken i dådlöst grubbel, och ert ansikte är splittradt därefter. Där felas den starka martyrvilja, som ögonbrynen och pannan gifva ett halft löfte om. Ni kan lida, men ni vill det icke. Ja, ni lider, lider kanske mycket, men det är icke *med* er vilja, utan *emot* den. Där sitter er svaghet! Ni har ännu inte nått medvetandet om att lidandets tro är den enda och största religionen, ni är knappast proselyt ännu, ni fikar fortfarande efter denna världens små fröj-

der, fast ni går och bär på ett slags nödfallsresignation, att användas och tillämpas om ni icke kan få någon godbit mera från samtidens stora festmåltid.»

»Det är sant,» säger Klercken öppet.

»Ser ni det!» triumferar fru d'Ottange. »Jag kan ändå läsa mer än bara nationaliteten i ert ansikte.»

»Det har jag aldrig tviflat på,» svarar Klercken.

Fru d'Ottange hämtar sig som efter en ansträngning och far med sin näsduk upprepade gånger öfver sitt ansikte.

»Men,» invänder Klercken, »ni har i alla fall inte spått mig något ännu. Ni har ingen slutsats dragit af mina ögonbryn och alla de andra svaga dragen...»

»Hm — det kan ni väl göra själf efter alla de upplysningar jag gifvit er.»

Klercken har under den senaste delen af samtalet utan att anstränga sig det ringaste blifvit fri dimman, som lagt sig öfver hans tankar. Han känner sig frigjord från något obestämdt, dunkelt och tyngande — kan det vara hennes infly-

tande, hennes djärfva försök nyss så att säga våldtaga hans själ, som han tillbakaslagit? Men han har ju alls icke stridit emot, än mindre tillbakaslagit någonting. Nej, han är sjuk, det är alltsammans! Lika godt — han finner nu ett svar, som formulerar sig självt:

»Jag har väl gjort mina slutsatser om mig för längesedan. Det är edra som nu intressera mig.»

»Nå, godt! Edra ögonbryn äro likasom vridna omkring er panna och likna i hög grad en törnekrans. Och ni vet själf hvad en törnekrans kring ett änne är för en symbol för hela kristenheten.»

»Ja väl,» svarar Klercken, bragt ur fattningen en smula af allvaret, med hvilket hon slungar fram sin fantastiska slutkläm, »men jag förstår ändå inte, hvad denna tillfälliga och ytliga likhet kan ha för innebörd. Jag anar något mystiskt och dunkelt därunder, förstås, men med förlof sagdt, så tror jag sist och slutligen att ni endast vill göra narr af mig. Det är allt hvad jag kan sluta mig till.»

Fru d'Ottange blir stående på stället. De ha under tio minuter alldeles mekaniskt och frånvarande förflyttat sig framåt sida vid sida, utan att gifva akt på någonting annat än hvarandra. Nu ser hon sig omkring med ett uttryck som om hon kommit till sig själf igen, tager några snabba steg öfver vägen och sätter sig på stenbarrièren, som följer vägen åt på sjösidan.

Hennes ansiktsuttryck har förändrat sig helt och hållet, det viljefasta, nästan fanatiska draget är borta, och i stället träder ett litet, mycket sorgset smålöje fram på de vackra, bågformade läpparna. Blicken förlorar sin skärpa och starka glans, och hennes stämma är en helt annan persons, när hon ändtligen gitter svara:

»Hvarför skulle ni jaga bort min vackra dröm med edra hårda och tanklösa ord? Er lilla lumpna egenkärlek har alldeles brutit min säkra fattning, och hela min siarförmåga är borta.»

»Hysteri!» tänker Klercken ett ögonblick, men känner i detsamma synd om

henne. Än sedan, om det var bara hysteri och öfverspändhet? Hon var långt intressantare, långt vackrare, långt större och starkare nyss. Nu förefaller hon honom som ett torkadt skal, som en kautschuksballong, därifrån man låtit en del gas strömma ut och som fallit i fina rynkor och veck efter sin spänstiga, stigande fullhet ögonblicket förut.

Han är nästan ångerköpt och söker förgäfves efter några uttrycksfulla och vackra ord att försona sin tanklöshet. Slutligen nöjer han sig med några helt vanliga:

»Ni är alldeles för känslig för ett afbrott — nästan lika känslig som jag själf. Bara en liten smula nyktert förnuft, och ni tappar bort hela er säkerhet och er inspiration!»

»Hvarför då afbryta mig?»

»Jag kunde inte annat. Jag var rädd ni höll mig för en narr och försökte inbilla mig alla möjliga öfverspändheter om mig själf.»

»Men ni var inte rädd att bli hållen för en narr, när ni i går bekände mig

edra egna lidanden och förlorade er självbehärskning så, att ni uppförde er som ett sjukt barn — —?»

Klercken kan ej annat än bli träffad af det riktiga i anmärkningen, han böjer sitt hufvud och blir stående framför henne med nedslagen blick, utan att tänka på försvar.

Då kommer det spelande lifvet igen öfver henne, munvinklarna mysa, näsvingarna skälfva och hennes blick likasom skjuter fart emot honom. Han ser upp under intrycket af att hon betraktar honom och hinner icke förvånas öfver förändringen, hon undergått, innan hon med ett skutt är nere på landsvägen och säger afgörande:

»Det är tid på att vi vända om, annars komma vi för sent till lunchen!»

»Som ni vill,» svarar Klercken, och de begifva sig långsamt på väg tillbaka. När fru d'Ottange ingenting säger på en stund, besluter sig Klercken för att knyta till samtalet, där det afbrutits:

»Och ... ja ... huru var det igen med mina ögonbryn och hvad ha de att betyda? Det fick jag aldrig veta.»

»Jaså, ni är nyfiken likafullt?»

»Som ni vill. Egentligen brukar jag aldrig vara nyfiken, det är inte min last, men jag ville ändå veta, hvad ni sluter er till af den egendomliga likheten, som jag finner betydelselös?»

»Vill ni verkligen det? Och skall jag också vara färdig att utsätta mina luftigaste fantasier för att bli trampade på af ert tunga, järnskodda dragonförnuft?»

»Jo, gör det!» ber han summariskt.

Det korta svaret gör slag i saken. Hon ser på honom med sin irrande siarblick ånyo, och hennes annars klara stämma blir beslöjad och hemlighetsfull, utan att därför alls bli affekterad, då hon upptager sin afbrutna tankegång:

»Ni vet ju godt, att Kristusfiguren börjat gå igen i konsten och litteraturen, så mycket har ni väl ändå följt med er tid?»

Klercken nickar ett medgifvande i allmänhet, litet skamsen öfver att icke så alldeles noga ha reda på det hon förutsätter af honom, men intresserad och spändt lyssnande till hennes ord.

»Jo, det är inte bara en nyck af samtidens mest känsliga individer, konstnärerna — det ligger mycket, mycket därunder. Det ligger där en hel otillfredsställd och lidande mänsklighets omedvetna längtan efter att den personliga, människoblifna guden åter skall visa sig ibland dem. Men naturligtvis skola de missförstå och misshandla och korsfästa honom igen. Det är klart att så skall gå ännu i dag och i morgon och i öfvermorgon och i flera sekler framåt. Likafullt vilja de ha honom bland sig — de bättre sinnena, förstås, alla de, som ännu ej gått upp som tanklösa maskindelar i samtidens stora mekanik.

»Till dessa bättre sinnade hör jag, ser ni. Och jag spejar efter hvarje flyktig likhet med honom i det yttre eller i karakteren, och jag är glad, när jag finner den. Jag har känt mig som Maria Mag-

dalena i behof af en allt förstående, allt förlåtande mästare i konsten att lefva för att få gråta ut min sorg och förtviflan vid hans fötter.»

Det blir en kort paus, och Klercken känner sig mycket liten och fult misstänksam, då han nyss tänkt att denna kvinna endast velat drifva gäck med honom. Det ligger så mycket allvar i hennes ord, och hennes tonfall gömmer såsom en ström af osynliga tårar, dem hon har styrka nog att icke visa.

Han betages af en känsla, som nästan är andakt, och han har ingen lust att säga något, fastän pausen redan börjar bli lång.

Hon afbryter den själf med en sorgsen skakning på hufvudet:

»Ja — jag är väl en svärmare, och ni kan säkert inte förstå mig. Ni kan inte ens fatta att mitt intresse för er är stort annat än en hysterisk kvinnas; — hysteri är slagordet, med hvilket samtidens materiella vetenskap slår ihjäl hvarje försök, som vi göra att höja oss öfver anatomien. I dess ögon äro vi

människor intelligenta arbetsmaskiner i en ganska tröstlös och ofullkomlig kulturs tjänst, och vi kunna heller aldrig bli annat — i dess ögon! Men jag har min tro och min längtan för mig, och jag... ja, det är nog om mig nu, det var ju om er vi skulle tala...»

Hon far med handen öfver sin panna som för att samla sina tankar, ser på Klercken ett ögonblick och finner så igen tråden.

»Jo, som jag sade, är ni en god människa, och det är en farlig egenskap i onda tider. Ni har haft hårda öden, och ni går än hårdare till mötes. Det är inte nog med det lidande ni genomgått, ty det har endast varit ett inre, ett blott själens lidande under den krassa samtidens tryck, ett lidande som ni ansett fysiskt och som läkarne ansett fysiskt och som ni därför sökt fysisk bot för. Men ni har ingen bot fått på fysisk väg, ty det är er själ som är sjuk, emedan den ej får fungera fritt som den vill och bör få. Samtiden skall också ha själarna till sina slafvar, ser ni, det är knuten! Och

ve den ensamme, som vågar följa sin själs innersta kraf på frihet! Han krossas ofelbart i mekaniken, ty det är den som regerar världen numera, sedan den en gång fått öfvertaget. Människorna ha i tiden ställt upp den sinnrika mekaniken för att med tillhjälp af den regera världen, men den har blifvit dem öfvermäktig och regerar nu världen och dem.

»Det är slafveriet under mekaniken, som hittills gjort ert omedvetna lidande, fastän ni varit ett hjul i den, som gjort sin tjänst. Men ni är af för mjuk metall, ser ni, för god och kanske för ädel metall, ni plattas ut och fördärfvas, medan de andra ännu kunna göra sin tjänst länge, emedan de äro af hårdare och simplare beskaffenhet. Förstår ni mig? Och när ni sedan kastas bort som obrukbar och utnyttjad, då börja edra verkliga lidanden. Då vrides törnekransen fastare kring er panna, så den stinger er och ni svettas blod. Men ni skall också stå bi med det, tro mig. Då ni inte har de ondas styrka att vara ond, skall ni utan ett ord af klagan finna er lefnad förspild

och gå bort från en värld, som krossar er mekaniskt under sina fötter, sedan ni ej längre är duglig för dess matnyttiga arbete! Ty ni är god — en af de stackars föraktade goda! Samtidens parias under det ondas herravälde!»

De sista orden slungar hon fram i utmanande hånfull ton med en stor åtbörd mot skyn, såsom ville hon kasta sitt hårda hån mot hela världsalltet. Därpå tiger hon med ens, drager en tung suck, ordnar om sitt pannhår och går vidare med raskare steg, nöjd som om hon fyllt en plikt.

Klercken går tankfull bredvid henne och känner alla hennes ord gifva eko inom sig, ett högt, skärande och skriande eko. Hvem är denna kvinna, som tycks ha lidit så mycket och tänkt så mycket? Det låg ingenting af orakel i hennes tal, så snart hon blifvit varm. Det var hellre en personlig, lidelsefull och vild protest hon uttalat, men den protesten var hans egen! Pythia försvann för honom och lämnade rum för en varmblodig, lidande

kvinna, och han glömmer helt att hennes tal gällde honom.

De gå med snabba steg mot staden, och snart skymtar pension Bellevues hvita gafvel fram bland stranddungarna. Klercken blir ängslig till mods öfver att deras promenad nalkas sitt slut, han vill fråga henne om så mycket, förklara henne sin sympati, tacka henne, se henne in i ögonen och därigenom likasom tillägna sig en del af hennes eldiga tro på det godas stora martyrium, som likafullt segrar i döden. Men han kan icke formulera sin önskan, han vet icke, hvar han skall börja och huru han skall säga henne allt det outsägliga, som tränger sig på honom. Hon kommer själf honom till hjälp, genom att låta dyningarna efter sina tankars storm nyss få ord:

»Hvad man har att göra?» säger hon, hälften för sig. »Ja, det är det urgamla: Älska din nästa såsom dig själf!»

»Men det lära vi oss aldrig,» svarar Klercken.

»Så finns det en annan, lika hög regel: Frukta aldrig döden! Lef med döden

för ögonen och bryt udden af dess skräck genom ditt goda och fasta medvetande att du gjort honom till din vän! Den regeln ger oss lifvet själft hvarje dag, men vi sluta ögonen till för det. Vi äro fega, erbarmligt fega, och vi bli fegare dag för dag, ju kärare lifvet görs för oss.»

Klercken försjunker i egendomliga tankar. Återigen hans egna ord! Så säger han:

»Men det finns just i vår tid så många, som våga själfmant kasta sig i sin store, dystre väns armar.»

»Ja, jag högaktar dem, bara de inte göra det af feghet. Jag högaktar Sokrates, men jag älskar Kristus. Mänsklighetens adel är död och lifvet en usel parodi, när deras sista efterföljare andats ut sin sista suck. Då triumferar småsinnet och jublar pöbeln, och efter dem kommer syndafloden. Det finns ingen annan lösning.»

Hon räcker Klercken sin hand på terrassen framför verandan, som de nått.

»Adjö för i dag!» säger hon. »Jag är trött och drager mig undan i mitt skal.»

»Tack för allt hvad ni sagt!» svarar han. »Jag tänker som ni.»

VII.

Det är en lång dag Klercken tillbringar ensam med ekot af sina många intryck och tankar på morgonen. Han har en känsla af något ödesdigert, som rufvar öfver honom, han vet icke hvad det är, men han känner dess inflytande som en förlamning, hvilken hindrar honom att göra några ansträngningar alls, vare sig fysiska eller moraliska. Han går omkring som i en dimma, och om han förut sett framtiden i svart, kan han numera icke se den alls.

Han känner igen samma tillstånd från sina tidigare perioder af trötthet, hvilka infunnit sig efter öfverspänningen, men nu är han mera än någonsin fången

och öfvermannad. Han längtar efter att få se en skymt af fru d'Ottange, det skulle bestämdt hjälpa honom. Men fru d'Ottange förblir osynlig. Hans synkrets, såväl den yttre som inre, är insvept i det ogenomträngliga töcknet, han kan knappast tänka sig ett i morgon bakom det, och hela hans lif tycks honom bestå endast i detta dunkla, dådlösa, kraftlösa, vindstilla nu.

Fram på eftermiddagen blir honom hans tillstånd odrägligt, han måste företaga sig något som väcker honom och sliter sönder töckenslöjan. En kopp starkt kaffe, som han beställer och dricker ur i korta, törstiga drag, har ingen annan påföljd än en ökad hjärtverksamhet och ökadt missnöje — hans inre kraft dåsar allt fortfarande, sträcker lättjefullt och domnande på sig, men vaknar ej till lif och verksamhet.

Då beställer han en half flaska starkt, svafvelgult Vesuvius-vin för att väcka sig — tvärt emot läkarnas föreskrifter och sitt eget hygieniska bättre vetande. Han får den serverad nere i bambuskogen; på

solsidan af den finns en soffa och ett bord, och där slår han sig ned med den vulkaniska drufvan, nyfiken på drycken och med klappande hjärta, likt ett barn som begår en oloflighet.

Han har icke hunnit dricka ur det första glaset innan det sjuder af lif inom honom. Det första hans vaknande lifsandar göra är en kritisk repetition af morgonpromenaden och samtalet han haft med fru d'Ottange, och han blir förskräckt öfver det tydliga och starka inflytande hon har på hela hans person. Och att hon begagnat sig af det är visst; — han nästan rodnar för sig själf, då han tänker på den öfverflyglande och beskyddande ton hon anslagit gent emot honom vid frukostbordet och vidhållit nästan hela deras samtal igenom.

Hvad berättigade henne därtill? Var han icke en gammal man och familjefar, och huru kunde det falla henne in att använda uttryck såsom att han var rädd för henne? Hade det ens varit skämt, så skulle det kunnat gå an, men nu hade det varit fullaste allvar. Afslut-

ningen, som deras samtal sedan fått, bevisade om någonting, att det icke fanns ett spår af skämt i hennes anfall på honom; — anfall, det var just uttrycket! Ty om han än visat sig svag inför henne i den visserligen dumma och sentimentala och omotiverade tron att hon var hans vän, så berättigade det henne ingalunda att efteråt draga växel på hans sjuklighet och falla öfver honom med sitt öfvernaturlighetsmakeri och sin fingerade förmåga att läsa i hans karakter och ställa hans horoskop. Det var bara djärft och hänsynslöst öfversitteri, ett behof att göra sig intressant, kosta hvad det ville, att utöfva inflytande och kanske fängsla honom — ja . . . kanske bedåra honom!

Men — å andra sidan — hvad berättigade honom att döma henne så strängt? Han är icke längre, det vill säga han har aldrig varit en Adonis, som sticker hjärtan i brand och retar damerna på sig endast genom att visa sig. Den ruinerande förmågan hade aldrig varit hans, gud ske lof! — Och det är narraktigt af honom att alls tänka något ditåt. Han,

en gammal sjukling, som redan gjort upp räkningen med lifvet, som har en sörjande, orolig hustru och stor familj — han skulle då plötsligen helt enkelt vara inblandad i en kärlekshistoria? Pah! Det är bara en gammal narr, som kan ha dylika inbillningar!

Klercken skakar missaktande sina tankar ifrån sig och börjar läppja på sitt andra glas Vesuvius-vin.

Nej, det är något helt annat, som drifver henne att intressera sig för honom — men hvad? Medan han söker efter orsakerna till hennes otvetydiga intresse, faller det honom in att han själf, trots att han är familjefar och sjukling och har en sörjande och orolig hustru, likafullt bjudit till sitt bästa för att från första stunden fängsla och behaga fru d'Ottange.

»Ja, det faller sig så naturligt för oss karlar,» säger han sig, »det sker så ofrivilligt — af naturdrift.»

»Javisst,» svarar hans förnuft, »men kvinnorna äro ju långt mera behagsjuka än männen, och det betyder föga för dem

hvem som ger dem sin beundran, endast de få beundran. Och som fru d'Ottange är både vacker och ganska ung ännu, är det ju naturligt att hon håller till godo med den lilla kärlekstribut han visat sig så färdig att gifva henne. Fransyskorna äro ju icke kända för att afsky en smula galanteri.»

»Nå ja, där ha vi det,» gör Klercken sin slutsats, »en smula galanteri, en liten flirtation alltsammans. Ingenting vidare, gud ske lof!»

Och återigen:

»Flirtation? Dödskandidaten från Italien och San Salvatore i färd med ett banalt, litet, simpelt koketteri? Det är ovärdigt, uselt, lågt — det är lifvets hån ännu vid randen af hans graf!»

I detsamma går det upp för honom hvilken sällsam och allvarlig prägel deras korta umgänge i alla fall haft. Det banala och simpla koketteriet har dolt en underklang af något stort och dystert, och den underklangen bröt fram i fulltonig melodi i hennes ord i morse. En simpel kokett talar icke om Kristus och

Magdalena och förtviflans tårar och godhetens martyrskap. Allra minst med en hänförelse, som ej ens i hans tviflande öron klingat falsk, och med ett uttryck af en så stor och behärskad sorg, att hans egen blifvit liten och betydelselös i bredd med den.

Nej, det är icke att bli klok på detta.

Och det allra märkvärdigaste är hans återkomna lifskraft, hans relativa lugn och tydliga förbättring efter sammanträffandet med fru d'Ottange. Det är oförklarligt — alldeles oförklarligt! Hennes mäktiga inflytande på honom är ett faktum, hvad mer, om han måste erkänna det och böja sig under det? Det är ju hon, som gifvit honom lifvet igen — det står kanske därför i hennes makt att åter taga det af honom!

Vid denna följdriktiga, slående och klara tanke går det en plötslig rysning igenom honom, en rysning af isande köld, fast han sitter midt i solskenet och dricker hetsigt och glödande vin. Han förekommer sig ett ögonblick alldeles främmande för sig själf, som en ny person

med nya passioner och nya själsförmögenheter, dem han fruktar, emedan han aldrig förut lärt att räkna med dem. Han är icke längre sin egen, han har förlorat sin förmåga att själf bestämma öfver sig, han är hypnotiserad, bergtagen, förhäxad — han är förlorad åt fru d'Ottange! Han har icke ens vilja och stolthet nog att harmas åt den underordnade passiva rollen af att vara den bergtagne, han erkänner endast att det så förhåller sig, låter sina armar sjunka slappt nedåt och blir sittande en lång stund med stirrande blick.

Men så kommer han ihåg slutet af deras samtal och fru d'Ottange's ord om döden, hvilka voro hans egna:

»Frukta aldrig döden! Gör honom till din vän!»

Där är räddningen, där, och endast där! Var han icke återigen i färd med att fly undan sin enda säkra och aldrig svikande vän? Sökte han icke återigen skydd för den mäktige och dystra evighetens herre, som lofvat honom sin vänskap? Var han icke rädd att genom en

rask beslutsamhet förlora det lif, som den märkvärdiga fransyskan ånyo ingjutit i hans ådror — och var det icke därför han var så lamslagen och viljelös och utan handlingskraft?

Han störtade i sig resten af sitt vin i ett plötsligt anfall af harm. Han känner att han nu står vid afgörandet, och han har två alternativ att välja: ett slafviskt, osjälfständigt lif under en kvinnas vilja eller en frimodig död för det, som han vet att är rätt och att är hans plikt.

Hvarför har han alls tvekat? Är icke döden hans gamle vän och ledsagare, och har han icke tusen gånger försonat sig med tanken att bli dennes? Har han icke förgäfves jagat undan dödens närhet under långa år — hvarför skulle han nu med ens börja den hemska flykten ånyo, sedan han ändtligen kommit till ett stort och öfverlägset lugnt beslut? Den flykten skulle ju likafullt leda till hans slutliga gripande.

Nej, nu måste han vara man. Han är modig i grunden, men hans vilja är så svag. Hade hans lif hittills varit en

vild hetsjakt undan döden — nu skulle hans flykt gälla lifvet, det lilla, usla, förödmjukande, fattiga lifvet, som ändå ingenting bättre kan skänka honom, än förmågan att se döden lugnt an. Och den förmågan hade han ju redan — för längesedan.

Alltså — undan! Nu genast.

Han ser på sitt ur om det är möjligt för honom att ännu göra sig i ordning till snälltåget, som på aftonen flyger genom Lugano och vidare uppför alpklyftorna och borrar sig genom S:t Gotthardstunneln till Centraleuropa och norden. Uret säger honom att det är för sent.

»Alltså i morgon bitti! — Alltså i morgon bitti!» upprepar han för sig själf, som vore han rädd att hans beslut annars skall falla honom ur minnet.

Det fattade beslutet gör honom återigen lugn. Han tänker på sin hustru och sitt hem och han blygs för sin tvekan nyss. Att han ett ögonblick kunnat tveka i valet! Att han alls kunnat sätta i fråga att gifva vika för lifvet! Insåg han då inte att han skulle förlorat allting där-

igenom? Han skulle främst brutit sitt så svårt tillkämpade stora paktum med döden, ty hade han stannat här för att låta sig bedåras och smekas af lifslöftena, skulle de gjort hela hans utståndna kamp med döden fruktlös. Han hade då begått ett fult förräderi mot sin plikt, mot sin hustru och de sina, och det medvetandet skulle aldrig gifvit honom tillfredsställelsens och det rena hjärtats ro, som var det förnämsta villkoret för att lugnt kunna räcka döden sin hand.

Ty hans hustru . . .!

Det tränger sig en värld af varma och erkännsamma tankar på honom. Han vet förväl att hon ej utan stor uppoffring kunnat sända honom de summor hans sjukvård kräfde. Han vet förväl att hon för hans skull umburit allt, ända till det nödvändigaste, för att sätta honom i stånd att förlänga sin hälsokur. Och han vet att hon är föga van vid umbäranden, men att hon älskar honom med denna stora, enkla kärlek, som finner allting naturligt, när det gäller att offra sig.

Och så den andra . . . fru d'Ottange! Huru kunde han tänka sig att hon, som hyste samma stora tankar om döden som han själf, huru kunde han tänka sig att hon icke skulle upptäcka hans feghet, och det var ju fegheten hon föraktade allra mest! Huru kunde han tänka sig att Maria Magdalena, som sökte efter en Kristus, för att gråta ut sin sorg och förtviflan vid hans fötter, huru kunde han tänka sig att hon skulle bibehålla sin heliga rörelse, när hon såg i honom endast karrikatyrens karrikatyr af den milde och store dödsföraktaren? Och skulle icke just hans stoiska mod att lämna henne vara nyckeln till hennes kärlek, om han en gång efterträdde den . . .?

Det har blifvit sent och solen är i nedgående, utan att Klerckens modiga tankar förlora något af sin kraft. Han sitter kvar i det rödglödande aftonsolskenet, hans vinflaska är tom, men hans själ har fått vingar och seglar segrande genom klara rymder, dit vinets ande burit den. Han finns knappast till längre i soffan där han sitter, ty den bär endast

en hopsjunken, krokryggig gestalt med ett fåradt och blekt ansikte, medan hela hans viljekraft och fantasi svingat upp till de fågelperspektiv, där de höra hemma och där de se världen i dess rätta ljus, ohindrade af de små omgifningarnas småsinta gränser.

När klockan i pensionen ringer till dinern, far han upp och ser sig obehagligt öfverraskad omkring. Han har med stor tydlighet inbillat sig att han redan tagit det afgörande steget, att han redan rest mot norden och plikten, och att Lugano och pension Bellevue äro långt bakom honom. Han har genomgått alla facer af sin beslutsamhet, han har sagt farväl till fru d'Ottange och uppburit hennes strålande tack för sitt mod, och han var just på väg att träda in öfver hemmets tröskel för att omfamna sin hustru och sina barn . . .

Nu ser han att allt det svåra ännu återstår att göra en andra gång, han sjunker nästan ihop för den upptäckten, men snart får hans öga glans igen — det är fantasien och viljekraften som åter-

vända från sin himmelsfärd. Men det tycks som om de hämtat med sig något af fjällörnens spänstighet, ty han reser sig vigt som en ung gosse, stryker sig öfver pannan och går med säkra, energiska steg öfver gårdsplanen till terrassen.

Där möter han pensionsföreståndarinnan och ber henne om sin räkning ännu i kväll. Han är besluten att resa i morgon bitti, säger han.

Vid dinern ser han igen fru d'Ottange, som hälsar på honom med ett litet löje af hemligt förstånd, men han förblir stel och allvarlig utan att kunna förmå sig att besvara det. Hon ser förvånad och envist på honom en stund, men han undviker hennes blickar med ett så tydligt uttryck af lidande, att hon hör upp med sin uppmärksamhet och börjar i stället ett forceradt glädtigt samtal med sina grannar.

Dinern förefaller Klercken ofantligt lång. Han brinner af otålighet att genast få gå upp på sitt rum och ställa sina saker i ordning för afresan. Så snart

han fått sig en bit af steken, gör han sin ursäkt, skjuter sin stol från bordet och lämnar bordssällskapet med en bugning, hvilken han riktar specielt till fru d'Ottange. Hon svarar på den med stora, undrande ögon och en frågande nickning, som betyder: hvad tänker ni nu göra för dårskaper igen, min stackars vän?

När Klercken kommit upp på sitt rum, tager han ifrigt ihop med sin kappsäck och gör den i ordning på en half timme. Sedan ringer han på uppasserskan och ger henne order om att bli väckt i god tid följande morgon för att hinna med morgonsnälltåget norrut. När det är gjordt, faller han trött ihop i sin länstol. Det är som om han uträttat ett arbete så kolossalt, att han aldrig i lifvet ännu gjort motstycket. Han kan icke låta bli att beundra sig för det, fast han godt vet att en annan skulle finna hela hans hjältedat mycket obetydlig, icke större än den, som första bästa skoborstare på ett hotell kan utföra på hälften kortare tid. Men ingen annan kunde heller uppskatta den yttring af samlad

viljekraft, som representerades af hvarje småsak, hvilken nu fanns på sin plats i hans nötta koffert, där den låg vidöppen och gapande midt i rummet.

Med händerna i kors om nacken lutar sig Klercken bakut i sin länstol och känner sig som segrare i sina stora, tysta strider, en dubbelt ädel segrare, emedan inga triumferande fanfarer förkunna hans triumf för den stojande hopen i gator och gränder. Men han kan i alla fall icke rätt njuta sin seger, han är för trött, för tillintetgjord af den. En sådan seger till, och det är ute med honom! Pyrrhus! Pyrrhus!

Det knackar bullersamt på hans dörr, och han far skrämd upp.

»Stig in!»

Ingen kommer.

»Stig in!» ropar han högre.

Ingen kommer.

»Hvem är det? Hvad vill man mig?»

Intet svar.

Klercken blir ett ögonblick hemsk till mods, och det far genom hans öfver-

retade hjärna en otydlig fruktan för andeknackningar och spökerier.

»Hvarför stiger man inte in?» ropar han.

»För att vi skola få er ut!» svarar fru d'Ottange's röst.

Alltså hon! — Pyrrhus! Pyrrhus!

Klercken reser sig med möda ur sin stol, går fram till dörren och öppnar den. Ute i den upplysta korridoren står fru d'Ottange, vackrare än någonsin, med ett själfmedvetet drag af beslutsamhet och med ögonen strålande af lefnadslust och ungdom. Det slår Klercken att uttrycket i hennes ansikte är mycket forceradt och att hennes nerver arbeta att hålla det uppe.

»Jo, jag har hört,» säger hon onaturligt gladt, »att ni verkligen skall resa i morgon, men det är ändå för starkt att ni inte ens ämnar taga farväl af edra vänner och bekanta, tycker jag.»

»Förlåt! Det har varit min afsikt att komma ned och göra det, men jag är ännu inte riktigt färdig, och dessutom

träffar jag ju allihop i morgon vid frukostbordet, eller huru?»

»Det kan ni alls inte vara viss på. Och så är det ju förfärligt oartigt mot oss . . .»

»Jag trodde ni inte skulle fästa er så mycket vid en liten oartighet, fru d'Ottange — dessutom är ju oartigheten mot er ännu inte begången, vet jag.»

»Nå ja, så kom ner nu genast och reparera försummelsen!»

»Jag är omöjlig för sällskap i afton,» säger Klercken trött med en liten biton af retlighet, »och jag har ju egentligen ingen annan än er, som jag är skyldig uppmärksamhet.»

»Är det inte nog? Vi ha arrangerat musik och sällskapsspel för att fira ert afsked. Kom genast, för det går inte an här i huset att jag knackar på er dörr och sedan blir kvar i diskussion med er så godt som inne i ert rum.»

»Nej, därför skulle ni gå —! Jag tackar er för er vänlighet nu och tager farväl af er i morgon!»

»Ni är mycket illa uppfostrad och tycks just inte vara mån om att lämna det angenämaste intryck efter er!» brusar hon upp, slår sin schal omkring axlarna med en stolt spansk toreadorgest och är borta innan Klercken hinner svara.

Han drager dörren långsamt igen och blir stående med handen på dörrvredet, ur stånd att besluta sig för det ena eller det andra. En timmes yttermera samvaro med henne växer i hans upphetsade inbillning till en fara, som kan bringa alla hans beslut om intet. Nästa ögonblick inser han åter det öfverdrifna och löjliga i sina farhågor. När allt kommer omkring har han förföljelsemani, och den tillämpar han naturligtvis — likt alla andra galna — just på dem, som vilja honom allra bäst. Han är en ohjälplig narr.

Om fem minuter träder han in i den vackra, upplysta salongen, där man gör musik, och han blir mottagen med skämtsamma ovationer. Musikanten slår an en fanfar, men han förefaller sig vara en mycket tungsint och tragisk narrkonung

på en maskerad, hvilken i papperskrona och bjällror öppnar kortegen för Colombine och Pierrot. Han gör icke heller något vidare af sin roll, bugar sig stelt, ler motvilligt och bjuder förgäfves till att uttrycka fägnad öfver uppmärksamheten.

Ändtligen förlorar man tron på möjligheten att få honom i bättre och uppsluppnare lynne, han är icke längre medelpunkten för uppmärksamheten, och fru d'Ottange lägger beslag på honom, letar upp en vrå, där de kunna vara ostörda, och befaller honom med blick och åtbörder att taga plats nära henne.

Så utspinner sig följande samtal mellan dem, medan musiken fortgår och hindrar deras ord att höras af andra:

»Ni är den besynnerligaste människa jag sett,» säger fru d'Ottange och ser forskande på Klercken.

»Ja, jag är ju nervpatient och har mina infall och mina tankar för mig.»

»Alldeles som jag — men ni måtte vara det i ändå högre grad, eller också har ni inte något förtroende till mig, då

ni inte ens vill begagna er af den lifliga sympati jag känt och känner för er.»

»Huru skall jag begagna den? Jag förstår inte...»

»Det är väl det enklaste. Vi gå här sedan en vecka och spela hemlighetsfulla i stället för att tala ett ärligt ord, så vi visste hvar vi sätta våra fötter, när vi gifva oss i färd med hvarandra. Men ni föredrager att vara en gåta, och då är ingenting lättare för mig än att inslå samma sätt...»

»Förlåt, fru d'Ottange — men ni gör mig orätt! Jag är en långt större gåta för mig själf, än ni det tror. Jag är en gåta för läkarne, för min hustru, för mig själf, för hela världen, och det är min olycka.»

»Er hustru?» säger fru d'Ottange långdraget förvånadt och med en besynnerlig, stel blick. »Ni är då gift?»

»Javisst, har jag inte sagt er det förut?»

»Nej, det har ni visst inte gjort —»

»Kan det vara möjligt? Det beror på att vi inte råkat beröra mina förhål-

landen i våra samtal. Jag har alls inte haft för afsikt att dölja det.»

»Jag vill naturligtvis tro er, men det förefaller mig i alla fall besynnerligt —»

»Hvarför det? Jag vet ju å min sida inte heller om ni är änka eller frånskild eller om ni kanske lefver i bästa förstånd med er man, och jag finner det inte alls besynnerligt.»

»Ja, ja — men i alla fall...»

»I alla fall? Hvad menar ni?»

»I alla fall hade jag trott att ni var ogift —»

»Hvarför det?»

»Emedan ni föreföll mig så ensam och olycklig, och så har ni något af ungkarl i hela ert väsen...»

»Nej, säger ni det? Det skulle min hustru just bli glad öfver att höra! Och likafullt har jag både hustru, som sagdt, och fyra barn...»

»Jaså, också familj...?»

»Det är alldeles som om ni blef bedragen af mina familjeförhållanden, fru d'Ottange?»

»Nej — bedragen... det kan jag numera aldrig bli, men jag förundrar mig öfver mig själf, som inte tidigare gissat till rätta sammanhanget — — —»

»Rätta sammanhanget! Det är igen alldeles som om ni tyckt att jag gått omkring och dolt det för er?»

»Nej... nej... inte just det... Men mitt uppförande måtte komma att framstå för er i en litet egendomlig dager, beroende på att jag ingenting visste om edra familjeförhållanden...»

»Huru kan det falla er in?»

»Jag vet ju inte i hvilken grad ni är gift, och huru sträng er uppfattning är... ni nordbor...»

»Bästa fru d'Ottange, får jag försäkra er,» afbryter henne Klercken varmt och fattar hennes hand med ifver, »jag är er djupt tacksam för er bevisade vänskap, och jag kan aldrig glömma den. Det är jag, som genom mitt besynnerliga uppförande...»

»Se så, tyst!» säger fru d'Ottange. »Vi skola spara alla förklaringar. Det finns saker, som man likafullt ej förklarar

bort. Och till dem hör vår sympati — vår fria sympati, om ni så vill ... Ni har kanske äfven utöfvat ett inflytande på mig, som inte är mycket mindre än mitt på er ... Ni är mig ingen tack skyldig — tvärtom!»

Det blir en liten talande paus. Musiken har tystnat, och Klercken håller ännu fru d'Ottange's fylliga hand i sin såsom af en tyst öfverenskommelse. Det förefaller honom som om den strålade ut åt honom en hemlig, lifgifvande, stärkande kraft eller värme, alldeles likt det han erfor första gången han såg henne. Det är omöjligt för honom att släppa handen och han blir sittande tyst, omfattande den med hela sin själ, ett rof för tusen fantastiska, skiftande, angenäma och djupsinniga reflexioner. Hon drager den ej undan, innan en af sällskapet närmar sig. Då lutar hon sig hastigt tätt till Klercken och hviskar upprörd honom i örat:

»Det finns naturer, som ofrivilligt och ödesdigert dragas till hvarandra. Det naturliga och öfvernaturliga gå hand i hand

i dylika fall. Och har jag haft undergörande kraft på er, såsom ni sagt, så glöm inte att den kraften verkar endast så länge vår sympati varar! Glöm det inte! Det är en bepröfvad kvinna, som säger er det, och som varit med om underligare ting förut.»

Tio minuter därpå åtskildes man och gick till ro.

VIII.

Efter en helt och hållet sömnlös natt, trots kloraldoserna, som Klercken nu ansett sig hafva fulla skäl att taga, ser han rummet ljusna på morgonen, hör det första fågelkvittret, slår upp persiennerna och öppnar fönstret, så att en våg af ljus och frisk doft slår in i rummet, ända fram till bädden i den andra ändan, där han med händerna om sin heta panna grubblat och grubblat natten ut och grubblar fortsättningsvis öfver lifvets och kärlekens underliga gåta, utan att bli ett uns klokare på den.

I midnattsmörkret hade hans fantasi tagit en vild fart, han ställde upp stora, klara system för kärlekens och det mänsk-

liga lifvets teori, han lurade ut af lifvet dess innersta hemligheter och betogs för en stund af en stolt och stark visshet att han nu funnit sanningen, den enda, stora sanningen, som tusende grubblare sökt före honom, men som ingen funnit. Han var ensam, alldeles ensam om den, han hade öfverrumplat kärleken på bar gärning, medan den dref sitt mystiska spel inom honom, och han jublade upp ett ögonblick öfver att besitta lifvets stora hemlighet. Den hade självmant kommit och skänkt sig åt honom, emedan han lidit så djupt och slutligen segrat.

Han var alldeles nära att kunna sammanfatta sin stora, epokgörande teori i några klara, sammanträngda satser, begripliga för en hvar, då plötsligen hans hjärna klickade, gick i baklås, emedan han ansträngt den för mycket, och den stora, eviga sanningen försvann som en rök, hvirflade upp i natten omkring honom och förblef borta.

Han låg länge stilla, helt och hållet förkrossad af sin omätliga förlust, så förkrossad att han icke ens kunde sörja öfver

den. Tills hans tankar ånyo klarnade och af fragmenten började föra upp en ny teori, hvilken dock blef mycket sämre än den första.

Så fortgick det i oafbruten växling tills dagen grydde. Kloralen fick ingen makt öfver de tumlande, grubblande, genomträngande och skarpa tankarna.

När den kyliga luftvågen kommer med morgonens dofter till hans sönderbråkade feberbädd, har han likväl ett resultat af nattens grubbel:

»Fru d'Ottange är en impulsiv, okritisk kvinna, som låtit förleda sig af det mystiska i kärleken att tro på dess öfvernaturliga inflytande. Det finns ingenting öfvernaturligt i hennes inflytande på honom. Det är en gammal känd sak att kärleken kan gjuta nytt lif i en domnande kropp, och det är det, och endast det, som förklarar hela hennes oförklarliga inflytande på honom.

Den friska luftvågen lägger som en kall kompress på hans hjärna, tankarna förlora sin skärpa, sprättas upp i sömmarna, flyga hit och dit utan logik och

sammanhang, en välgörande trötthet smyger sig ändtligen öfver honom, och han förlorar medvetandet, men ännu i det sista hör han gladt fågelkvitter och känner doft af barr och fuktig mull.

Det knackar på hans dörr om några timmar, det är uppasserskan, och nu skall han upp för att hinna till bantåget. Trots sin stora trötthet besitter han en vilja, som fungerar och är samlad. Han skänker endast en flyktig minut åt hågkomsten af nattens grubbel, klär sig energiskt, packar in sina sista lösa tillhörigheter och är alldeles färdig till afresa på mindre än en half timme.

Nere vid frukostbordet väntar honom fru d'Ottange och inveckladt i hans kuvert ett bref från hans hustru, där hon i varma och hjärtliga ord önskar honom välkommen hem.

Klercken blir rörd vid genomläsandet af brefvet och har föga tid öfrig för fru d'Ottange. Dessutom äro flera pensionsgäster närvarande, och de skulle ej kunna säga hvarandra annat än de banalaste höfligheter. Men när Klercken är färdig

med sitt te och reser sig för att taga afsked, sträcker fru d'Ottange hastigt och beslutsamt ut sin fylliga, vackra hand och fattar i Klerckens bref tvärs öfver bordet. Han ser litet förvånad på hennes tilltag, men hon söker lugnt fram en blyertspenna och skrifver några rader på baksidan af kuvertet. Därpå ger hon honom brefvet igen.

Han ögnar igenom det hon skrifvit, blir glad och sänder henne en tacksam blick. Där står skrifvet med en stor och säker, nästan manlig stil:

»Om ni kommer att känna lust att skrifva några rader till mig, så adressera dem hit till pensionen. De nå mig alltid härifrån.

Er mycket tillgifna
vicomtesse *Gabrielle d'Ottange.*»

Klercken gör sin reverens för de närvarande pensionsgästerna och följes ut på trappan af fru d'Ottange. Hon ger honom sin hand med en lång blick, men han kysser den icke, utan trycker den endast allvarligt och vördnadsfullt. När

han åker ut genom pensionens port, står fru d'Ottange och vinkar åt honom med sin vackra hand, där solen söker upp en briljant och flammar i den, så att det på afstånd ser ut som om hon kastade hela knippen af bländande solstrålar efter honom. De sista ord hon sade honom voro:

»Glöm inte att den lifgifvande sympatien förlorar sin undergörande kraft, så snart den icke längre underhålles!»

»Pah!» tänker Klercken i ett anfall af den första, befriande känslan att vara undan hennes omedelbara inflytande, »det får vara så länge med alla öfverspändheter! Vi få väl se om de ha någonting att betyda!»

Men redan strax därpå reserverar han sig en smula fegt mot sin öppna hädiskhet; han har ju rakt inga skäl att håna henne i tankarna så snart de icke längre äro ansikte mot ansikte med hvarandra, och sist och slutligen är det både otacksamt och ignobelt. Ty hon är och förblir den märkvärdigaste, mest tilldragande och farliga bekantskap han ännu i sitt lif gjort.

När iltåget sätter sig i gång norrut och lämnar den fruktbärande, stora Lugano-dalen för att slingra sig upp i en enslig och öde kjusa mellan skoglösa fjäll, känner Klercken med ens hela vidden af den tomhet, som skilsmässan från fru d'Ottange för med sig. På en vecka har hon kunnat bli honom så godt som oumbärlig, det inser han först nu, och hade han stannat kvar en vecka till, ja, då skulle han visst aldrig kunnat slita sig lös. Han bjuder förgäfves till att låta sin stolta, tillfredsställda pliktkänsla väga upp saknaden, han lyckas icke göra den förra lefvande nog, och han betages under långa timmar af ett tröstlöst medvetande att självmant och enfaldigt ha låtit sin lycka glida sig ur händerna — det sista löfte om lycka, som lifvet erbjöd honom, och det största!

Försjunken i detta sitt hopplösa medvetande ser han Bellinzonas krenelerade torn glida förbi, uppfattar på afstånd en skymt af Locarnos terrasser och Lago Maggiores blå, och känner sedan med en inre rysning Alperna stapla upp sig på

ömse sidor om honom såsom för att dölja honom och fråntaga honom sista utsikten till möjligheten att hans lycka ännu kunde söka upp honom och öfverraska honom på hans frivilliga, stoiska flykt undan densamma.

Men lyckan hinner icke upp honom, bergen växa och växa, och slutligen rusar tränen in i S:t Gotthardstunnelns mörker. Då blir det först riktigt klart för honom, att lyckan, den berusande och öfversvinnliga, aldrig mera skall nå honom. Han faller slö tillsammans, vaknar till hälften, när tåget stannar i Göschenen, men får icke kraft nog att släpa sig ur vaggonen till middagsbordet för att stärka sig såsom hans reskamrater. Han är förbi, förbi — förbi som hela lifvet är det för honom!

Med en känsla af svindel och äckel rullar han utför alpsluttningarna norrut, han gitter icke kasta en blick på de väldiga naturscenerierna, det skär i hans öron ända in i själen hvarje gång tränen passerar en ny tunnel, och för hvarje tunnel gör han halft mekaniskt den re-

flexionen att återigen en ny kolossal bergvägg rest sig mellan honom och lifvet.

Icke ens hans gamla vän döden infinner sig för att trösta honom med sin stora frid. Han finner sin brusande, vansinniga hetsjakt undan lyckan och lifvet alldeles meningslös, han vinner ingenting därmed — ingenting!

Vierwaldstädtersjön öppnar sig till vänster med mörka berg, vackra moln och svartgrönt vatten, men han förblir likgiltig och tung och slö ända till dess tågombytet i Basel tvingar honom att resa sig upp. Med en dum förvåning finner han att hans ben bära honom och att han orkar flytta sin handkoffert, och så hamnar han vid ett dukadt bord i en restauration och förstår att kyparen vill att han skall beställa någonting. Sedan tuggar han och tuggar någon slags föda, dricker och dricker, men kan endast med möda svälja ner det han tagit i munnen. Han ser med ett slags öfverraskning att människorna gå honom förbi utan att fästa sig vid honom, men när en unifor-

merad polisman nalkas honom, rycker han till och bereder sig att följa honom.

Det är honom ofattligt att han får sitta här i fred alldeles som en annan turist, han som redan är ett lik eller åtminstone dödssjuk. Och är han inte dödssjuk, så är han galen. En oberäknelig, samhällsvådlig person har ingen rätt att blanda sig i strömmen af de andra, sunda människorna, han måste bli upptäckt och fasttagen, det är oundvikligt.

Men polismannen går honom lugnt förbi helt nära, utan att göra en min af att vilja gripa honom.

Klercken kan icke annat än le ett obehagligt och hånande löje åt polisens inskränkthet, som icke genast ser på honom huru det är fatt. Hvad han föraktar dessa ordningens handtlangare djupt, då de icke ens förmå läsa i hans väsen att han är långt farligare, långt mera oberäknelig, långt djärfvare och beslutsammare än alla de oskyldiga stackars ficktjufvar tillsammans, hvilka de snoka efter och för hvilka man varnas i stora plakat på väggarna!

Han blir icke gripen, tyvärr, och han följer om en stund med strömmen in i en kupé, gör sig i ordning för natten, sträcker ut sig på tvären öfver två soffor och har knappast legat där i tio minuter, innan tågets skakning alldeles oväntadt vaggat in honom i allehanda underliga, väna barndomsdrömmar. Han flyter bort i de drömmarna, upplöses i skyar och existerar ej mera.

Han kommer till sig igen inne i en väldig banhall, där ånghvisslor ljuda skärande, lokomotiv stöna, människor ropa, och där ekot blandar ihop alla ljud till den odefinierbara, hetsande rapsodi, som ångkulturen spelar dygnen igenom för sina slafvar vid de stora stråkvägarnas knutpunkter. Han frågar en konduktör hvar han är och får till svar att detta är Frankfurt am Main.

»Högst märkvärdigt,» reflekterar han, »jag har likafullt kommit på rätt tåg!»

Utan att alls filosofera öfver huru detta gått till, tager han reda på att tåget till Hamburg afgår först om två timmar och att han således har tid att

hämta sig och komma till sina sinnens fulla bruk igen. Till den ändan söker han upp stationens utmärkta badinrättning, och när han om en timme lämnar badkaret och dricker sitt starka morgonkaffe i ett elegant kafé, känner han sig helt pånyttfödd. Kulturen har ändå någon välsignelse med sig, medgifver han, och rusar sedan med ett annat bantåg vidare norrut i ett tillstånd af mätt likgiltighet. Han är nu trött och kallsinnig nog att kunna bjuda alla själsmarter spetsen, och han njuter af känslan att vara lika däst och lika totalt otillgänglig för alla finare själsrörelser som någonsin hans reskamrat — en fet ölpatron med tre isterhakor och små rödkantade svinögon, som skygga för dagern.

Det dröjer icke mycket länge innan han etablerat ett samtal om spannmålsprisen och tullkrig med den ölstinne, och dagen drager sig fram under småförnuftiga men öfverlägsna anmärkningar, hvilka de sarkastiskt utbyta om regeringar, räntefot och spannmålstullar. Slutresultatet af alltihop blir att Europa skulle vara

lyckligt och regeringarna öfverflödiga, om människorna endast ville lyssna till den vishet de två kasta halft skämtsamt till hvarandra från sofforna, där de dåsa och röka cigarrer.

I ett anfall af välvilja trycka de hvarandras händer och dela därpå en flaska vin vid middagsstationen. Klercken är nästan stolt öfver att ha aflagt så lysande bevis på allmänmänskligt förnuft, den ölstinne smickrar honom med en anmärkning om att han måtte vara en skicklig affärsman, de bjuda hvarandra på cigarrer, nämna prisen på dem och öfverlämna sig åt ett hälsosamt och tillfredsställande ömsesidigt gillande af hvarandras personer och åsikter, till dess tåget är framme i Hamburg och de måste skiljas åt. Under resten af vägen till Köpenhamn har Klercken ej stort reda på sig, kloralen får göra tjänst, och han hämtar sig icke rätt ur det ruset innan han finner sig inne på ett ångbåtskontor i Stockholm, köpande sig biljett till Helsingfors med båten, som går i natt klockan tolf.

Ombord på båten med den täcka kvinnliga betjäningen, med de kända finska tonfallen och de bekanta tidningarna liggande framme i rökhytten, vaknar Klercken fullständigt. När ångaren lägger ut från Skeppsbron i den ljusa vårnatten, stannar han kvar på däck, byter några skämtsamt höfliga fraser med kaptenen och drager sig sedan till en undanskymd plats akterut, där han förblir sittande långt frampå morgonen utan att kunna slita sig lös från de stämningar, som den oändligt välkända, ljusa nordiska natten väcker hos honom.

Det är som om han återvände till sitt gamla barndomshem efter sin första, så godt som förspillda termin vid universitetet. Det är på en gång ljuft och bittert. Han blir sig själf igen ansikte mot ansikte med den tysta naturen, terminens halfårslånga rus med punsch och sång och entusiasm är förbi. Han har ingenting nyttigt uträttat, men han har vuxit sig säker i sin nya studentvärdighet och stadgat sin själfkänsla — han har blifvit man. Men på bekostnad af allt det lyck-

ligaste, naivaste och ljusaste, som dittills fyllt hans lif, på bekostnad af sin barnsliga uppfattning af världen och sin rika tro på dess förträfflighet. Och han vet att de goda, hjärtliga människorna där hemma numera äro skilda från honom genom de erfarenheter han gjort, han kan aldrig mera sluta sig helt till dem och lefva deras lif, och det är som om själfva den ljusa, tysta och oskyldiga sommarnatten förebrådde honom att han så öfvermodigt slitit sig lös från allt, hvilket utgjort hans barndoms fröjd och hans ynglingaårs värme.

Men det varar icke länge innan hans tankar slå in på mindre luftiga banor och närma sig den tidpunkt tjugu år senare, där han nu befinner sig. Han vänder återigen hem, men det är icke till några goda, hjärtliga och välvilliga människor — undantaget hans hustru och hans barn — det är till lurande, sluga och illvilliga medtäflare om det dagliga brödet och om det sociala anseendet. Han återvänder till dem med brutna krafter, med själen fylld af andra och

högre intressen än deras, han återvänder från dödsriket med dess stora syn på tingen, endast för att nödgas störta sig hufvudstupa i uppsjön af småsinthet och därifrån rycka till sig så mycket af denna världens goda att det förslår mätta munnarna på barn och hustru och hålla honom själf fortsättningsvis vid lif.

Han ryser vid de tröstlösa vyer framtiden rullar upp för honom, han ser de kalla, undersökande blickarna, som hans förmän och kamrater kasta på honom för att utforska hans själstillstånd, ty de veta ju alla hvilken hemsk fiende det var, som dref honom utrikes att söka hälsan. Nej — det är outhärdligt! Det är omöjligt för honom att igen utsätta sig för allt det likgiltigt nyfikna intresse, hvilket talar så hjärtlöst ur alla dessa blickar, dem de likgiltiga dock själfva tro sig göra så deltagande och diskreta, att det gränsar till ömsinthet, förstås.

Det är omöjligt — omöjligt — omöjligt!

De kalla, frågande, likgiltiga och nyfikna ögonen stirra mot honom från alla

håll, de ha så liten takt och så mycken hjärtlöshet, så litet sympati och godt förstånd, men så mycken närgången, själftagen gammal bekantskapsrätt, att Klercken blir utom sig och reser sig upp, där han sitter på det tomma akterdäcket, för att undfly dem och söka skydd.

Då först ser han att det är endast en spegellugn fjärd, som breder sig ut framför honom, långt borta simmar en ensam holme i skärrödt morgonljus — ångaren styr ut på Ålands haf rakt in i morgongryningen.

I ett nu slå hans mörka fantasier om. Det är nog med den enda skärröda strimman, den växer och vidgar sig, och den böljar in i hans själ. Det blir försonligt och förhoppningsfullt där, och i stället för de likgiltigt nyfikna, forskande ögonen ser han ett par andra, där medlidandets och den enkla, stora kärlekens tårar dallra som pärlor. De hälsa honom välkommen och de sluta sig i namnlös tillfredsställelse öfver uppfylld plikt och lönad väntan, då han på dem trycker sin hastiga, blyga kyss af omätlig tacksamhet

och bottenlös sorg. Bredvid dessa ögon stråla mot honom ett par andra nyfikna, barnsliga och stora, klara som hälsan och oskyldiga. Visionen af hans hustru och barn kommer honom att glömma allt det passerade, som fjärmat honom från dem. Det är en dröm, en ond dröm alltihop, som hans sjuklighet är skulden till! Han har likt Dante gått genom helvetets alla kval och himmelens fröjder under en lång och märkvärdig dröm, som räckt mer än ett halft år. Att det varit en dröm ser han tydligt först nu, när hans gamla välkända verklighet slår emot honom med den nordiska natten och ger honom jämförelsepunkter. Allting är nu annorlunda, enklare, friskare, ljusare, bättre. Hans långa mareridts skräckbilder ha hållit på så länge, att han tagit dem för verklighet, hvilket de gud ske lof aldrig varit.

Han drager ett långt och djupt andetag af lättnad och igenkänner i självfva luften han super in den egendomliga, väckande doften af hemlandet. Det finns ingen annanstans i världen en sjö, ingen annanstans en strand, från hvilken denna

friska doft slår honom till mötes. Och lutad emot räcket dricker han hemluften i långa drag, sluter ögonen af välbefinnande och känner sig lycklig.

Hans svåra, ensamma vinter är förbi för alltid, han har märkvärdigt nog öfverlefvat den, och han har ju krafter tillräckligt att igen taga upp sitt arbete. Han kommer åter som en annan, frigjord person, för hvilken lifvet är förklaradt, han skall utstå allt, lida allt med glädje, han begär ingenting mer för sin egen del, han har stått sin kamp med döden och sin kamp med lifvet, han har gått som segrare ur båda och är nu mogen för syften, hvilka nå öfver småsinnets.

Solen rinner blank upp långt borta i nordost öfver en mörk strimma land. Det är Åland, som höjer sig ur vågen, och där bakom rodnar Finland, badande i morgonljus.

IX.

Det är några dagar efter Klerckens hemkomst. Hans ganska anspråkslösa hem i ett trähus vid Elisabetsgatan har slutit sig om honom såsom vingskalen kring en skalbagge, hvilken fallit ner uttröttad efter sin långa flykt.

Egentligen var ingenting där förändradt; möbelöfverdraget i den lilla salen var kanske litet mer flottigt och nött, mattorna mer slitna, paradgardinerna mer blekta, men det kunde också bero på det första öfverväldigande intrycket af torftighet han mottagit, när han öfverskred hemmets tröskel. Det var först i matsalen förändringen blef märkbar, innanför skänkdörrarna, där hans hustrus ärfda

bordsilfver fordom tronat bakom glasrutorna, blankt och putsadt och fulltaligt, fyra dussin af alla slag utom ett par ståtliga silfverskålar och ett fruktställ, som kunde hört till en fursteservis.

Nu gapade den ljusa träväggen i bakgrunden fram, naken och hungrig, ett halft dussin skedar dinglade i sina ställ — det såg ut som om skåpet förlorat större delen af sina framtänder. Och de gapande luckorna kommo Klercken att genast kasta en snabb och forskande blick på sin hustrus händer — jo, briljantringarna voro också borta, endast förlofnings- och vigselringarna lindade sitt tjugutre karaters guld kring hennes ringfinger. Nå, det kunde ju hända att hon lämnat de andra på sitt toalettbord...!

Men när han kom in i sofkammaren, såg toalettbordet under den stora spegeln besynnerligt sköfladt ut, också det. Han saknade speciellt en pärlemorask med stora rubiner och ett par vackra nålfat af bergkristall. Icke heller kunde han upptäcka briljantringarna där. Då gick det upp ett ljus för honom, han betrak-

tade stum sin hustru, där hon stod halft nedslagen och halft glad, och när tårarna trängde sig fram i hennes ögon, slöt han henne häftigt och varmt till sig och kysste henne på mun och panna.

I det hela taget hade deras första återseende icke burit den nästan högstämda och djupt rörda prägel han drömt om. Hon hade stått med de två äldsta barnen på ångbåtskajen och viftat med näsduken till honom, sedan hon känt igen honom redan på afstånd. Då hade det kommit en besynnerlig beklämning öfver Klercken, han kände sig bedragen utan att själf veta hvarför, och alla de stora och varma källor han väntade att skulle rinna öfver inom honom, hade icke en oförfalskad, klar och omedelbar droppe att framvisa. Han stod där torr och nästan likgiltig, förgäfves bemödande sig om att erfara den rörelse, som tidigare förefallit honom så naturlig och självfallen.

Det återverkade obehagligt förlamande på honom, han föreföll sig otacksam, obarmhärtig i sin otillgänglighet, och han fruktade det ögonblick då hans väntande

hustru skulle läsa hans hela förtorkade själstillstånd i hans ögon. Det ögonblicket kom allt närmare, ju smalare vattenstrimman blef mellan ångaren och kajen, och för att förbereda henne på det tog han sig lidande öfver pannan och skakade på hufvudet, antydande därmed att han icke befann sig väl. Hon skakade också sorgset på hufvudet, och så förblefvo de stående, stirrande nästan stelt på hvarandra tills landgången lades ut.

Deras första kyss hade föga af den omätliga tacksamhet och ömhet, som han velat lägga i den, och deras blickar snuddade nästan skyggt vid hvarandra. Det var då lättare för honom att hälsa på barnen och möta deras troskyldiga ögon, hvilka förvånade sig öfver att detta nu var pappa, som de halft förgätit under hans långa frånvaro, men som de dagligen hört talas om och dagligen väntat.

Så gingo de alla fyra hem till fots, sedan Klerckens bagage ensamt fyllt en droska, så att där knappast funnits rum för barnen att åka. Dessutom ville han

ha barnen med sig på hemvägen, det var som om han ofrivilligt önskat undvika en tumanspromenad med sin hustru.

När han såg på henne, mötte hon med ett litet heroiskt och tappert leende hans blick, men det leendet behagade honom icke riktigt. Det låg för mycket modigt martyrskap där, för att han skulle funnit sig angenämt berörd. Martyr, det var han själf — ingen annan hade rätt att vara martyr för hans skull — icke ens hans hustru!

Efter tjugu minuters gående längs kända grå gator med hus som föreföllo Klercken mindre och obetydligare än förut, kommo de fram till trähuset i hörnet af Manègegatan, där de bodde, utan att de växlat ett allvarsamt ord om det som egentligen låg både honom och hustrun på hjärtat. De undveko båda instinktmässigt att leda samtalet in på det allvarliga området, alldeles som om de ännu känt sig alltför främmande och osäkra med hvarandra för att våga beröra det. Sina undersökande och tvekande, korta och afbrutna satser uttalade de

med all önsklig säkerhet för att vilseleda hvarandra, men bakom dem låg ängslan och ovissheten på lur.

Klercken kunde icke behärska sin starka förnimmelse af att hans hustru slitit mycket ondt för hans skull — onödigtvis, tyckte han irriterad. Hans hustru återigen visste alls icke hvar hon hade honom, om han var frisk till sinnes eller fortfarande sjuk, och bemödade sig därför om att sluta sig till hans verkliga själstillstånd, sedan hon på en fråga om huru det riktigt var med hans hälsa fått ett kort, afspisande svar:

»Kära du, det är ingenting nytt med den. Den hänger ihop, så länge jag själf hänger ihop!»

Så hade de gått in, och Klercken fick sina första tunga intryck af den början de misär, som redan skridit öfver hemmets fridlysta tröskel.

Nu är det redan på den tredje dagen efter hans hemkomst, och ännu är makarnas inbördes goda förtroende icke till fullo retableradt. De ha haft stunder af ömsesidigt godt förstånd och de ha tårats

i hvarandras armar öfver fattigdomen och olyckan, som sprängt dörrarna till deras hem, men det har också blifvit därvid, och han har inga förhoppningsfulla ord haft om att han snart skulle lösa in de under villkor försålda och pantsatta dyrbarheterna. Han har besökt banken, utstått de forskande och nyfikna blickarna från förmän och kamrater så lätt, att han själf förvånades däröfver, och han skall om några dagar igen intaga sin plats vid den höga bankpulpeten nära kassan.

Det har varit tre märkvärdiga, tunga, dystra och nedslående dagar för Klercken. Han är som förstelnad i sitt inre, hans hjärta slår och pulsarna arbeta, men hela hans känslolif och fantasi äro döda. Hvardagligheten och torftigheten i hans nyss så efterlängtade hem ha likasom hämmat blodet i sitt fria lopp, och det tillför icke längre hans hjärna nya, lifgifvande impulser. Hans viljekraft hvilar ut sig efter ansträngningarna, förklarar han sitt tillstånd för sig, och det är naturligt att hans öfverspända fantasilif under de senaste månaderna måste följas af en för-

lamande reaktion. Det är denna, som nu är öfver honom, men om någon tid skall det bli bättre.

Han är uppbragt öfver sin likgiltighet att icke ens kunna varmt och full af öm tillgifvenhet tacka sin hustru för uppoffringarna hon gjort för honom. Men hans vrede är lam som alla hans öfriga känslor, och han talar förnuftigt och kallt och affärsmässigt om de nya skulderna de varit tvungna att göra och beklagar kallsinnigt som inför en främmande person att hans kredit och anseende icke räckt till att skydda hemmet för sköflingen. Han förvånar sig nästan belefvadt som i ett stort sällskap öfver att hans hustru verkligen förmått sig att köpslå med sina ärfda dyrbarheter och mottager lika elegant deltagande hennes blödande, skamsna förtroende att det ingenting annat återstod henne att göra, när hyresvärden hotade med lagsökning och alla hennes andra källor voro utsinade.

Men under dessa dagar har han likafullt gått med en lefvande, tärande och brännande längtan, som han bjudit till

att förneka, emedan den är så hjärtlös och ful och vansinnig — en obetvinglig längtan tillbaka till lifvet, till södern, till Lugano och till fru d'Ottange!

Jämte sin likgiltiga, trötta och känslolösa person besväras han af en annan, som är högmodig, fåfäng, pockande på sina utståndna lidanden, stolt öfver dem och fordrande erkännande för sin själföfvervinnelse, när han lämnade alla lifvets lockelser för att fylla en hvardaglig, tung plikt som familjeförsörjare.

Han har flera gånger under dessa dagar tagit pennan i handen för att enligt öfverenskommelse skrifva till fru d'Ottange och säga henne allt det hon varit och är för honom, men hvarje gång hindrats af sin hustru, som alltid i det afgörande ögonblicket funnit på några ord eller något ärende till honom. Men den lusten blir ju mer den hindras mer despotisk inom honom; han vill icke veta af att den möjligen kan innebära en obehaglig trolöshet mot hans bleka, tillgifna och uppoffrande hustru från hennes sida sedt, han förklarar den

omständligt som en skyldighetsgärd, en gärd af höflighet, af aktning, af tacksamhet. Och han lyckas utan omåttlig ansträngning förmå sig inse att denna korrespondens är ett nödvändigt surrogat, ett fullkomligt tillåtligt medel att fortsätta en vänskap, hvilken utöfvat ett så stort och ödesdigert inflytande på honom.

Och så sätter han sig ner och skrifver på sin icke alldeles felfria och formfulländade franska ett långt bref till fru d'Ottange, genomglödgadt af en så liflig tacksamhet och saknad och buret af en så eldig fantasi, att han själf ett ögonblick hesiterar om det skall gå an att afsända det. Men när han läst igenom det två gånger och icke funnit det uttrycka annat än hvad han känt och när han tillfogat en ursäkt öfver sin bristande språkkunskap, fuktar han kuvertet och trycker det igen om sina oskyldiga rader. Samma kväll lägger han det i postlådan och säger öppet till sin hustru att det är till en fransyska, som han blifvit god vän med under sin senaste en vecka långa

vistelse i Lugano. Hon ser på honom med en god och skämtsam blick, som lugnar honom fullkomligt. Det har visst varit bra barnsligt af honom att alls göra sig några samvetsförebråelser för en sådan bagatells skull! — — —

Lifvet har igen börjat sin jämna, lugna gång för Klercken och hans familj. Sedan en månad sköter han sin syssla i banken jämt och lugnt som en duglig kugg i mekanismen. Hans vänner och kamrater ha med glädje konstaterat att hans långa utrikesvistelse bekommit honom öfver förväntan väl, och hans förmän se gratulerande på hans hustru, när de möta henne på gatan. Allting är alldeles som sig bör i allas ögon — utom hustruns.

Hon har med stum förfäran längesedan bemärkt att hennes man, som till utseendet frisk återvändt från utlandet, är en alldeles annan än den, som för snart ett år sedan reste dit för att söka sin hälsa. Hon måste medgifva att han vunnit hälsan igen, ja, att den är starkare och tål vid större ansträngningar än

någonsin förut, men samtidigt är det som om han kvarlämnat en del af sig själf i utbyte för den. Hon känner icke längre igen sin man, han är lugnare och jämnare till lynnet, men så främmande, så frånvarande, så sluten och hemlighetsfull, att hon ofta ryser af ett slags skräck vid tanken på att nödgas dela läger med denne obekante främling, hvilken hon kan tro att är i stånd till nästan hvad som helst.

Deras lif har längesedan löpt in i de gamla gängorna och passar in där utan att knarra. Klercken går hvarje morgon klockan tio till banken, stannar där till klockan half tre och gör dessutom två timmars tjänst om eftermiddagarna. Bordsilfret har redan begynt återvända till skåpet i matsalen, framtänderna äro ånyo insatta där, endast fruktuppsatsens plats står tom ännu, men de ligga som bäst i underhandlingar om att inlösa äfven denna. Vännerna äro hjälpsamma mot dem, förmännen bevågna, och ingenting tycks felas i deras lycka, när Klercken en vacker dag utan särskild ansökan får en

liten löneförhöjning för femton års oförvitlig tjänst.

Men likafullt — likafullt!

Om kvällarna sitter Klercken vid sitt arbetsbord, sysselsatt med bankens korrespondens, som han säger, ofta inemot midnatt. Han tycks ha fått bankens franska korrespondens på sin del efter sin utrikesvistelse, ty hans hustru ger akt på att den gamla franska ordboken städse är framme och bär spår af flitigt begagnande.

Hon gör honom inga diskreta frågor, men säger honom med hela sitt sorgsna väsen huru mycket hon sörjer öfver att deras öppna förtrolighet från fordom är förbi. Han tycks icke förstå det eller gifva akt på det — i alla fall rör det honom alls icke. Arbetet absorberar honom helt, och när det är förbi, sjunker han trött ihop och behöfver hvila.

Det är väl så världens gång, tänker hustrun resigneradt. Hon har sett många äktenskap, där det innerliga förhållandet mellan makarna tagit slut långt tidigare än hvad det gjort för dem; hon betänker

sin mans sjuklighet, hon betänker det naturliga i att en ansträngd, af arbete öfverhopad medborgare icke kan i evighet bibehålla sin kärleks första innerlighet, och hon slutar med att vara tacksam mot försynen, som låtit henne så länge vara i full besittning af sin mans kärlek. Och så börjar hon föra sitt behof att gifva ömhet öfver på barnen, och där får hon den igen i fullt mått.

Sålunda skulle väl allt gått förträffligt och deras lugna lif utvecklat sig förnuftsenligt mot en trygg ålderdom, om hon icke en kväll, ungefär tre månader efter mannens hemkomst, företagit sig att göra en grundlig städning på och i hans skrifbord. Han var själf ute i sällskap.

Vid ordnandet af skrifbordslådorna stöter hon nämligen på en liten, elegant portfölj, som är låst och som väller af papper. Hon har aldrig sett den förut, förundrar sig öfver hvad det kan finnas däruti, ty så mycket ser hon på det yttre, att den icke tillhör banken. Hon tager den i handen, betraktar den noga och märker att det tränger en ganska

stark parfymdoft ur den. Nästa ögonblick fäller hon portföljen i bordet och gör en ofrivillig slutsats, som både harmar och oroar henne.

Denna samma egendomliga parfym har hon känt flera gånger förut. Hvar? Jo, strömma från sin mans kläder och händer. Och hon har låtit nöja sig med förklaringen att den kommit ifrån tvålen, de använda på banken. Men hon vet att det är en mycket rar parfym och att de visst inte bruka dylik tvål på banken. Nu är det klart att den härleder sig härifrån. Alltså har hennes man ljugit för henne! Hvarför har han ljugit? Saken är sjuk — det är den enda förklaringen!

Ögonblickligen gör hon en djärf gissning, som råkar sanningen på pricken: Det är hans korrespondens med fransyskan, som han skref till en af de första kvällarna han var hemma! Hvarför har han ingenting sagt om sin korrespondens? För att den går utom det tillåtna, för att det är en kärlekskorrespondens, för att han bedragit henne, medan hon i sin kortsynthet gjorde allt för att sätta honom

i ständ därtill! Det är klart. Han skulle aldrig annars dolt det för henne.

Hon för ännu en gång portföljen till sin näsa, super parfymdoften in i minnet och lägger den sedan ner i lådan, där hon funnit den.

Efter det fyndet är det förbi med hennes själs ro. Hon vet icke om hon är nyfiken eller svartsjuk eller båda delarna; hon vill bara konstatera att hennes man ljugit för henne, att han döljer någonting för henne och att han dolt det länge. Det är alldeles nog för att rubba hennes jämvikt, hvilken hon så resigneradt ålagt sig, och för att väcka tusen misstankar till lifs.

Och nu börjar hon gå tillväga med något af husspionens förslagenhet, emedan hon är sårad i djupet af sin värdighet, emedan detta hem är hennes och hennes barns, och emedan hennes man har hemlighetsmakeri för sig i detta fridlysta hem. Hon står svåra själsstrider med sin lust att mannen ovetande taga reda på portföljens innehåll, hon vaknar om nätterna för att observera honom, hon ger

akt på allt han företager sig. Det blir outhärdligt, och hon är nästan besluten att bryta sig in i portföljen — det är hennes rätt att icke tillåta hemligheter i sitt hus. Hon får dock bukt på sig, tager sitt förnuft till fånga och beslutar att handla med större värdighet och att bibehålla den öfverlägsenhet, hon från början innehar.

När en half veckas tigande och tyst observation icke fört till något resultat, — undantaget det att hon en dag känt den hatade parfymen ånyo slå emot sig från mannens kläder och stanna kvar på sina händer, sedan han tryckt dem till hälsning, — besluter hon sig för attack. Hon skulle åtminstone gå öppet och ärligt tillväga. Hon har inga skäl att gå smygvägar. Så säger hon en eftermiddag, då han kommit hem från banken, lugnt och eftertänksamt som sig bör:

»Jag har städat ditt skrifbord i dag och funnit på en liten portfölj i en af lådorna. Hvad har du i den? Det luktar så märkvärdigt af den.»

»Det är bara min korrespondens med fransyskan, jag redan en gång talade om,» svarar Klercken utan ett spår af förlägenhet.

»Ha ni korresponderat så länge utan att jag fått veta någonting om det?»

»Jag sade ju dig några ord om det, när jag skref det första brefvet till henne,» svarar mannen alldeles för likgiltigt för att vara naturligt.

»Och sedan dess har du skrifvit bref till henne mest alla kvällar, ofta långt in på nätterna?»

»Ja — jag förkofrar mig bra i franskan.»

»Och hvad skrifver du om — det får jag väl fråga?»

Hennes röst låter hetsig och upprörd, och Klercken ser på henne med ett slags gjord förvåning.

»Det är märkvärdiga ting, min vän — fantasier, öfvernaturligheter . . . allt möjligt . . .!»

»Och det skall vara nog för mig att veta?» Hon darrar af återhållen harm

öfver sin mans långt gångna förställningskonst.

»Hm —! Du förstår det inte ändå.»

»Får jag se brefven?»

»Jag har inte lof att visa dig dem.»

»Du har inte lof att visa din egen hustru de bref du får af ett främmande fruntimmer? Hvad vill det säga, Gustaf?»

»Hon är mig inte främmande,» svarar Klercken naivt, »det är tvärtom, som om vi vore mycket gamla bekanta, det är det märkvärdiga i saken.»

»Och det säger du mig så ogeneradt!» Hon får tårar i ögonen af harmblandad sorg.

»Hvarför skulle jag inte säga dig det?»

»Men är du då från dina sinnen, Gustaf? Förstår du inte, att det är mig en svår förolämpning, då du för hemlig korrespondens med ett främmande fruntimmer och döljer det för mig midt i mitt eget och mina barns hem?»

Klercken ler ett litet frånvarande, besynnerligt löje, som är beklagande och

sorgset och hjälplöst på en gång. Så gentager han:

»Du förstår det ändå inte!»

»Men som din hustru fordrar jag att få läsa brefven,» utbryter hon och flammar upp.

»Jag kan inte visa dig dem,» svarar han saktligt.

»Det är således hemligheter? Kärleksbref, helt enkelt?»

»Nej! Vi äro bara goda vänner — det är alltsammans!»

»Hvarför kan du då inte visa mig brefven?»

»För att jag inte har lof till det af henne, och för att de röra hennes person. Jag måste hålla hennes förtroenden heliga.»

»Heligare än din hustrus rättigheter?»

»Nej, lika heliga bara.»

Det blir en hotande paus. Klercken är alldeles lugn, men hans hustru är djupt upprörd och går häftigt, nervöst och otåligt af och an framför honom. Slutligen utbrister hon ånyo:

»Hvarför har du dolt det för mig? Och hvarför har du ljugit?»

»Jag har dolt det för att spara dig ledsamheter. Men jag vet inte att jag ljugit för dig.»

»Jo, det har du gjort. Du har sagt att parfymdoften kom af tvålen, ni begagnade på banken.»

»Har jag sagt det?» frågar Klercken slagen.

»Javisst — och när du en gång ljuger i en sak, har jag rätt att tro att du ljuger alltihop.»

»Men jag gör det inte... jag försäkrar dig...!»

»Bränn upp brefven, så tror jag dig! Skrif ett sista bref till fransyskan, hvilket jag får läsa, och afbryt all vidare korrespondens med henne! Jag fordrar det.»

Klercken sitter stum, böjd till jorden under sin hustrus anspråk, dem han söker finna berättigade, men likafullt kan han ej fylla dem. Korrespondensen med fru d'Ottange har blifvit ett lifsvillkor för honom. Den har börjat vördnadsfull och

tacksam, men plötsligt utvecklat sig på ett sätt, som han alls icke velat ana. Efter de första brefven af varm tillgifvenhet med dold glöd mellan raderna, har elden i ett nu brutit lös i full låga. De äro båda två skuld till det, fru d'Ottange icke minst. Hon är fransyska, fantasirik, intrigant, behagsjuk, bizarr, hon vill bibehålla sitt inflytande på honom äfven på afstånd, och hon har utvecklat af den ringa början en eldig, fantastisk kärlekskorrespondens, där hon ger fritt lopp åt sina passioner, åt sitt behof af starka sensationer och sin tro på öfvernaturligheter. Hon har gjort det så öppet och i ett så hängifvet och varmt språk, att det omöjligt kan tydas som annat än en verklig, om än mycket bizarr kärlek från hennes sida. Och hon har haft mycket lätt att helt och hållet fånga Klerckens öfverspända och sjukliga fantasi i denna brefväxling. Sedan den tog fart, har han helt och hållet lefvat sig upp i sina fantasier från Lugano, och deras makt öfver honom är större än någonsin. Naturligtvis är hans manliga

fåfänga smickrad af denna en vacker kvinnas hängifvenhet på afstånd, men långt mera betagen är han af det mystiska och oförklarliga i dess inflytande på honom. Fru d'Ottange lägger med hela sin flytande och vältaliga franska an på att öfverbevisa honom om det ödesdigra i deras egendomliga kärlek, och att den numera verkligen suggererar honom lifvet såsom han trott från början. Han känner att så är, att det finns ett hemligt, underbart samband mellan dem och att det varit hans blida öde, som fört dem ihop, för att hon skulle rädda hans lif. Småningom har den länge groende föreställningen fattat säker rot hos Klercken, hans tvifvel äro förbi, och han har börjat tro fullt och fast.

Men nu skulle han afsäga sig hela sitt lif ånyo för att tillmötesgå en nyck af sin hustru! Det har han ju gjort tidigare, utan att hon haft en aning om det. Numera är det honom omöjligt, icke för självfva lifvets skull, utan för det bedårande intresse som det fått i och med

denna fantastiska, öfvernaturliga kärleks uppkomst och tillväxt.

Icke heller kan han finna att han begår ett brott mot sin hustru genom att vidmakthålla den. Den betyder ju numera detsamma som hans existens — bryter han den, så är det slut med honom, det känner han. Och är det slut med honom, så är det också slut med deras återvändande välstånd. Han skall sjunka ihop, dö, eller föras på en anstalt för sinnessjuka.

När hans hustru efter en lång paus allvarligt upprepar sin fråga om han vill bränna upp brefven och afbryta korrespondensen, skakar han långsamt och nekande på hufvudet med en min som vore han långt borta, och till skäl anför han sitt gamla:

»Du förstår det inte!»

Då blixtrar det till af beslutsamhet och sårad värdighet i hennes ansikte, hon rätar upp sig och säger kärft med en styrka och fasthet, som ej skämta:

»Men jag håller icke ut ett lif som detta. Det är förnedrande för mig. Du

har att välja mellan fransyskan och mig. Hvem väljer du?»

»Hvad tänker du göra?» frågar Klercken förskräckt.

»Jag tänker lämna dig och taga barnen med mig.»

»Kan det vara ditt allvar? För en fantasis skull — — —?»

När hon ser att Klercken ej vill tro henne, får hon ett föraktfullt, hårdt drag i sitt ansikte, som gör det än mer beslutsamt, och då Klercken ser upp i det, förstår han med ens att det är hennes allvar. Han springer upp och blir stående blek framför henne.

»Tänk då på att du inte har reda på sammanhanget!»

»Hvarför förklarar du det inte?»

»Jag kan inte. Och du förstår det inte ändå!»

»Det är undanflykter. Afbryt korrespondensen!»

»Jag kan det inte. Förlåt mig, men jag kan inte!»

»Då får du se till att reda dig utan mig. Jag har gjort allt hvad i mänsklig

makt står för att fatta dig och stödja dig och hjälpa dig, och jag har offrat allt ända till det sista för din skull — förgäfves! Du finner första bästa äfventyrliga bekantskap du gjort mera värd än jag. Det går öfver min förmåga att stå ut vidare.»

Med kvinnans raska beslutsamhet har hon afgjort allt inom ett ögonblick. Hennes lidande under den förgångna veckan har varit outhärdligt genom att det varit förnedrande för henne. Hon vet inte, hvad hon sedan skall taga sig till, men hon vet att hon måste handla just nu. Hon har aldrig tänkt sig detta steg, än mindre följderna, men allting inom henne tillstyrker henne att taga det. Det kan godtgöras från hennes sida, om det gäller, och det är ju icke ett farväl för evigt.

Hon går bort med säkra steg, och Klercken hör henne draga fram kappsäckar och stöka i rummet bredvid. Han är som paralyserad, han har ej kraft att hindra henne och icke heller lust. Det som hon gör är rätt, han skulle själf i

hennes ställe göra som hon. Hon har intet fel, det är han som är den skyldige och det är han ensam, som skall bära följderna. Du store Gud, om han bara kunde förklara alltsammans för henne, så skulle hon säkert bli god igen och låta honom fortsätta sin korrespondens! Men det kan han inte. Omöjligt — omöjligt! Hon skulle aldrig kunna förstå den förklaringen, lika litet som någon annan kan förstå den. Och hon skulle kalla det vanvett eller narraktiga undanflykter. Hon skulle aldrig fatta att han älskade henne likafullt, att han beundrade hennes plikttrogenhet och offervillighet och att han erkände hennes godhet, hennes mod, ja, självfva hennes vrede.

Nej, törnekransen skall vridas om hans änne tills det springer i blod! Det var så fru d'Ottange spått honom. Och nu gick hennes spådom i fullbordan. Det är icke värdt att strida mot ödet, det måste ske, måste ske, måste ske, ty det stod skrifvet i stjärnorna!

Med slö resignation faller han ner i sin skrifstol och blir sittande där, tills

hans hustru kommer in i hatt och kappa med barnen. Han tager ett undergifvet afsked af dem, frågar icke en gång hvart de skola fara och ser sedan tvenne droskor åka bort med dem och en mängd de nödvändigaste resepersedlarna.

När de försvunnit i gathörnet börjar han med tårar i ögonen ett långt bref till fru d'Ottange.

X.

Den följande morgonen vaknar Klercken tidigt och kan icke få fatt i sömnen igen. Han har varit förföljd af svåra drömmar, alla stående i ett eller annat samband med den dystra verkligheten, och han blir liggande en lång stund med ögonen slutna för att klargöra för sig hvad som är verklighet och hvad som är dröm. De två ha så länge blandat sig ihop för honom, att han endast med stor möda kan skilja dem åt. Det gör honom en formlig ansträngning att fatta att hans hustru är borta, hemmet tomt och att tusen svårigheter och obehag nu hopa sig öfver honom. När han riktigt insett detta, blir han lugnare, alldeles som om

han först nu upptäckt sin fiende och fått veta hvem eller hvad det är.

Så stiger han upp, går till sitt skrifbord, letar fram fru d'Ottange's bref och börjar läsa i dem. Med ens inser han klart att han handlat som en fåne, att han för en fullkomligt barock inbillning låtit sin säkra, lugna lycka i hemmet glida sig ur händerna och att han djupt förolämpat sin goda, tillgifna och uppoffrande hustru samt totalt förverkat hennes och barnens kärlek. Han kastar brefven ifrån sig med en förbannelse, tager sig om hufvudet och frågar sig huru han kunnat göra det. Han frågar sig hvad det skall bli af honom, hvad deras bekanta skola säga, och stannar slutligen vid tanken på huru han skall göra allting godt igen.

Det bref han i går kväll skref till fru d'Ottange ligger ännu framme på skrifbordet, han tager det och rifver det sönder i små stycken, men ångrar sig i detsamma och plockar sorgfälligt upp lapparna för att kunna skrifva af det ånyo. Han har fått en idé: han vill bedja

henne ställa allt tillrätta och förklara för hans hustru att deras kärlek är öfvernaturlig, oskyldig, pålagd dem af ödet och att den är nödvändig för hans lif och hälsa.

Så sätter han sig ned och skrifver om brefvet i den tidiga morgontimmen, han bönfaller, ber för sitt lif, bedyrar att han endast har de största och ädlaste motiv och slutar med att säga att han vill lefva ännu en tid endast för sin osjälfviska, stora kärleks skull, för att godtgöra hvad han brutit, och när det är gjordt, skall han med glädje gå bort från alltsammans, om det så är ödets och hennes vilja.

Ångestsvetten bryter fram i stora droppar på hans panna, hans hand darrar så den knappt kan hålla i pennan och hans tankar hänga knappast så mycket ihop att brefvet blir begripligt. Under allt detta har han en kväljande känsla under bröstet och i strupen, han känner sig svagare och svagare, svetten bryter fram öfver hela kroppen, pennan faller honom ur handen, och plötsligt skakas

han af en så häftig frossbrytning, att tänderna skallra i munnen på honom.

Det är omöjligt för honom att afsluta brefvet, det svartnar för hans ögon, och han kan jämt och nätt med ansträngande af sina sista krafter stappla öfver golfvet och nå sin säng, där han faller ner under så våldsamma frosskakningar, att han icke förmår draga täcket öfver sig en gång. Midt under frossan går det upp ett annat ljus för honom — det är fru d'Ottange, som nu redan tager sin kärlek ifrån honom, han känner det rent fysiskt, det är lifvets värme som slocknar, döden som kommer med sin köld! Med hopknäppta händer, ödmjuk som ett barn böjer han sitt hufvud för den högsta viljan och väntar nådestöten. Ju mera ödmjuk han blir, desto fridfullare blir det inom honom, frossbrytningarna bli svagare, han får kraft att draga täcket öfver sig, och nu bryter svetten ånyo fram öfver hela hans kropp, medan hans själ viljelös sjunker tillsammans och han förlorar medvetandet af trötthet.

När han vaknar igen, är det redan ett stycke fram på förmiddagen, men hans hufvud är klart och krafterna återkomna. Han hinner knappast förundra sig öfver att han lefver, han klär sig i flygande fläng och skyndar i en droska till banken utan att tänka på sin försummade frukost. Han kommer likafullt för sent dit, men där går allt sin jämna gång, ingen tycks gifva akt på hans försenande och ingen ser att det är något särdeles med honom. Hans tankar äro klara nog för att syssla med de kända siffrorna, och i medvetandet af sitt tillstånd kontrollerar han sina räkningar dubbelt noggrant. Men när banktimmarna äro till ända, måste han åka hem, den friska luften på gatan gör honom svag i knävecken och han är rädd för att falla omkull och bli liggande.

Hemma kommer hans ångest öfver honom ånyo, han vrider sig på sin bädd, mumlar böner turvis till döden och turvis till fru d'Ottange, men när han tycker att de förra vederkvicka honom mera, riktar han dem snart uteslutande till sin store, dystre vän.

Tjänstflickan tittar in i hans rum och säger att middagen väntar, men han hör det knappt, han är på väg att finna sin räddning, han håller dödsmässa för sig själf och förnyar högtidligt sitt paktum med döden. Han är återigen på San Salvatore och afstår frivilligt från lifvet, räcker döden sin hand och väntar hvarje ögonblick att bli bortförd af honom.

Det står nu återigen så klart och tydligt för honom hvilken ömklig och feg roll han spelat, då han för tionde gången sökt skydd för sin enda, säkra vän i det nya förbundet med fru d'Ottange. Det är hans otroliga harhjärtenhet och oförklarliga fasthängande vid lifvet, hvilka narrat honom att svika sitt stora förbund och antaga fru d'Ottange's kärlek. Men han har blifvit straffad för det. Hans hustru och barn ha öfvergifvit honom, och det är rättvist. Hvarför skulle han söka lifvet numera, han som längesedan gjort upp räkningen med det? Han vet ju, att det är endast af en främmande vilja hans lifstråd är beroende, och likafullt har han tiggt om dess förlängande. Åh,

han vämjes vid sig själf, han är sig ovärdig, och hans hustru har haft rätt, tusen gånger rätt i att öfvergifva honom!

Men nu är han ändtligen tillräckligt plågad, tillräckligt beredd, tillräckligt förödmjukad. Nu har törnekransen vridits nog hårdt om hans panna. Nu är han färdig, och nu skall han själf räcka döden sin hand.

Det blir ett litet lugnvatten i strömmen af hans tankar, ty han finner ej genast på sättet huru han skall räcka döden sin hand den sista afgörande gången, men sedan blir också det klart för honom, han spritter upp i sängen, samlar all sin beslutsamhet och går till skrifbordet utan att vackla.

Under tio minuter, långa som lika många dagar, afsäger han sig i ett högtidligt bref till fru d'Ottange all vidare samhörighet med henne och lifvet. Stolt och lugnt ber han henne om att taga sin kärlek ifrån honom, öfverlämna honom åt döden, som han själf önskar det, och att upphöra skrifva till honom. Det är hans plikt att ändtligen göra slut

på sitt eländiga afhängighetstillstånd, han tackar henne för den sista stora glädjen, som hon skänkt aftontimmarna af hans lif, bjuder henne farväl och är beredd på att gå bort nu genast. Och han är öfvertygad om att hon icke ens behöfver mottaga detta hans bref, innan hon löser honom från deras förbund, han vet, att så snart han begär det på fullt allvar som nu, skall hon trots afståndet genast förnimma hans bön och med sitt märkvärdiga, hemlighetsfulla löje på läpparna sakta lösa hans fjättrar och låta honom försvinna dit bort i det dunkla, där han redan så länge känt sig hemma.

Så förseglar han sin dödsdom, skrifver med stadig hand hennes namn och adress på kuvertet och lämnar det framme midt på bordet. När det är gjordt, ser han sig ett ögonblick rörd omkring rummet som för att taga afsked af sitt tomma hem, tager sig om pannan, för sedan handen till hjärtat och lägger sig med en lugn känsla af uppfylld plikt på sin bädd för att invänta döden. Det är hans fasta öfvertygelse att den skall in-

finna sig genast, hans hela väsen säger att den redan är här inne i rummet och att fru d'Ottange på sitt hemlighetsfulla vis redan mottagit hans sista önskan och löst honom från sin kärlek och från lifvet.

Han blir liggande en stund med handen på hjärtat, konstaterande att dess slag bli allt mattare, hans lif passerar i klara fragment förbi hans inre syn, och han sluter ögonen, lugn som Sokrates, när han tömt giftbägaren. Han är viss på att redan i nästa minut känna sig gripen af sin stora, dystra vän och förd bort till detta hinsides, som så länge lockat honom och hägrat för honom med sin stora ro, men skrämt honom med sin ovisshet och sitt väldiga allvar.

Det går en stund, under hvilken han ligger i ett slags besynnerlig dvala, och så känner han de första dödsryckningarna begynna. Samtidigt blir han så svag i armarna, att han icke kan lyfta dem längre. Han är törstig, förfärligt törstig, men har icke kraft nog att nå ringklockan och kalla på tjänstflickan. Han försöker upprepade gånger komma åt den med

handen, men armen vägrar envist att göra tjänst, han inser att det är dödsstelheten som begynt eller att han fått slag och blifvit lam.

Allting tycks honom så långt borta, väggarna försvinna i dimma, och nattduksbordet med ringklockan har dragit sig så långt undan, att äfven armar som icke äro lama omöjligt kunna nå det numera. Han fattar att också hans sinnesförmögenheter börja svika honom, betages en kort stund af en brännande längtan att få trycka en medmänniskas hand till ett sista afsked från lifvet, men när det visar sig ogörligt, vill hans ångest komma öfver honom ånyo. Då sluter han ögonen och kämpar modigt emot den, skamsen inför sig själf för att han icke är i stånd att möta sin oändligt gode och store vän med mera förtroende.

Det har gått en lång tid, möjligen flera veckor, då han hör ett ljud likasom af en ringklocka, och strax därpå står någon vid hans bädd. Han tror först att det är döden i egen person, öppnar ej ögonen för att icke bli förskräckt, utan

räcker med en beslutsam rörelse ut sin hand emot honom, men i detsamma handen lyder hans vilja, inser han att det sista ögonblicket icke ännu kan vara inne samt att döden knappast skulle ringa på tamburklockan som en vanlig gäst.

Hans utsträckta hand fattas af en annan som är varm och lefvande, och han hör en röst säga:

»Huru är det med dig? Är du sjuk igen?»

När Klercken öppnar ögonen, ser han sin svåger stå bredvid bädden och hålla honom i handen. Han nickar jakande på svågerns fråga och ser på honom undrande.

»Skall jag gå efter läkare?»

Klercken protesterar matt, men betraktar svågern så ihärdigt spörjande, att denne förklarar själfmant:

»Jag har kommit hit för att ställa till rätta förhållandet mellan din hustru och dig... det går inte an, att du låter henne lämna hemmet med barnen...»

»Det är redan godtgjordt alltihop,» svarar Klercken med en märkvärdig, hög-

tidlig stämma, som kommer svågern att spritta till och kasta en undersökande blick på Klercken, på nattduksbordet bredvid honom och sedan vidare rundt omkring rummet. Då han icke finner något besynnerligt där, vänder han sig igen till Klercken:

»Huru är det godtgjordt? — Jag förstår dig inte.»

Klercken gör en ansträngning att resa sig, pekar på skrifbordet och säger som förut:

»Det där brefvet, där på bordet... lägg det på posten, och alltihop är klart!»

»Du afstår således från korrespondensen?»

»Från lifvet!» rättar Klercken.

Svågern ser på honom forskande, misstänksamt, granskar ännu en gång omgifningarna noga, går och tager brefvet, kommer igen och känner Klercken på pannan med ett oroligt ansiktsuttryck, som tydligt säger, att han icke vet hvad han skall göra. Därpå frågar han honom för att säga något:

»Du är väl nöjd nu öfver att ha uppfyllt din plikt och öfver att få hustru och barn igen?»

»Det är jag visst. Men hustru och barn får jag aldrig igen... aldrig!»

»Hvad vill det säga? Har du tagit gift?»

Utan att invänta något annat svar än Klerckens matta och jakande nick, störtar svågern ut, ger några hastiga order åt tjänstflickan, kastar sig upp i en droska och åker i galopp till närmaste läkare.

Klercken blir liggande still utan en min i sitt ansikte. »Gift!» tänker han, »huru hittade jag på att jag tagit gift? Ja, visst är det ett gift som jag tagit, det säkrast verkande af alla!» Han är ju Sokrates, som modigt tömt giftbägaren ända till dräggen för att göra sig värdig att räcka handen åt döden och samtidigt vinna hennes högaktning, hennes, som sagt honom att hon älskar Kristus men högaktar Sokrates. Och har hon icke kunnat älska honom som Kristus hittills, så skall hon åtminstone nu högakta honom

som Sokrates! Det är det högsta han önskat af sitt usla lif, och denna högsta önskan har nu gått i fullbordan.

Därpå sluter han ögonen och upptager den afbrutna dödskampen, under hvilken svågern kommit och stört honom med sitt oförstånd och sina små omsorger.

Om en liten stund kommer tjänstflickan in och vill tvinga honom att dricka ur en stor mugg varm mjölk, såsom svågern befallt henne att göra. Klerckens bleka ansikte får lif. Det är en för besynnerlig sammanställning af hans tankar och verkligheten! Och med ens slår det honom klart som en blixt att han måste tömma giftbägaren icke blott moraliskt utan äfven fysiskt. Han har legat här och förgäfves väntat på döden, den kommer naturligtvis icke så utan vidare och tager honom, han måste göra en viljeansträngning, en modig viljeansträngning, innan han är den värdig, och nu sänder fru d'Ottange honom giftbägaren, rågad till bräddarna, för att pröfva om han har mod att tömma den!

Han tager den stora muggen ur tjänstflickans händer, darrar en smula och spiller några droppar på täcket. Men han är icke rädd. När han i detsamma hör skyndsamma steg och främmande röster i tamburen, tömmer han den stora muggen i två raska, beslutsamma drag och räcker den tillbaka åt tjänstflickan med ett strålande uttryck af triumf i sitt glödande ansikte. Därpå sjunker han tillbaka mot kuddarna och tackar i sitt inre försynen, som låtit honom lägga sitt mod i dagen och följa Sokrates som en hängifven, stoisk lärjunge i döden. Tjänstflickan går, och strax därpå komma svågern och läkaren in i rummet. Den senare skyndar fram till bädden och fattar Klerckens hand. Hans puls är mycket svag och hjärtat slår tungt med långa mellanrum. Därpå frågar läkaren Klercken:

»Har ni tagit gift?»

»Ja,» svarar Klercken med ett lugnt och tillfredsstäldt löje.

»Hvilket slags gift?»

»Sokrates gift.»

»Hvad är det för slags gift?»

»Det vet jag inte.»

»Har ni haft tillgång till morfin?»

»Nej.»

»Till opium då?»

»Nej.»

»Till arsenik?»

»Nej.»

Läkaren ser rådvill upp på svågern och säger hviskande till denne:

»Alla starkare gifter skulle redan ha verkat.»

»Men han har brukat kloral,» säger svågern.

»Har ni tagit kloral?» frågar läkaren Klercken igen.

»Ja, tidigare! Inte nu.»

»Hvad är det då för gift ni tagit?»

»Sokrates gift,» svarar han matt men stolt.

Det uppstår en kort konferens mellan svågern och läkaren. Den senare betviflar att Klercken tagit något gift alls, den förre kan inte påstå det med visshet, men då Klercken själf uttryckligen sagt det både till honom och till läkaren, kunna de ju icke betvifla hans ord.

»Han yrar,» säger läkaren, »det är min tro.»

»Det kan ju hända. Han har länge varit besynnerlig.»

Återigen lutar sig läkaren ned öfver Klercken och frågar honom:

»Känner ni er mycket sjuk?»

»Nej, men döden kommer allt närmare.»

»Inga kväljningar?»

»Nej.»

»Fast ni har druckit ur den varma mjölken?»

»Sokrates gift,» rättar Klercken.

Läkaren ser förvånad upp på svågern. Deras blickar mötas fulla af tvifvel och frågor, ingendera har en upplysning att gifva den andre, och så blir läkaren under fem minuter tyst sittande vid bädden, kännande Klercken på pulsen och lyssnande till hans långsamt och tungt arbetande hjärta. När de fem minuterna äro förbi, reser han sig upp, stryker håret ur pannan och säger öfvertygad:

»Det är ingen förgiftning. Ännu inga symptom! Och ännu är han inte insomnad heller.»

»Det är kanske då bäst att gifva honom någonting, så han får ro,» säger svågern.

»Det är just min tanke,» nickar läkaren.

Han söker fram sin morfinspruta ur barmfickan, gör den i ordning och drager fram Klerckens arm under täcket. Klercken låter det ske utan motstånd, men när han känner det skarpa stinget af sprutans udd, ser han otåligt upp och säger:

»Hvarför skall ni plåga mig numera? Det är ju snart förbi alltihop!»

I detsamma trycker läkaren in hela satsen under hans hud, drager ut sprutan, stryker bloddroppen från det lilla såret och far med den andra handen lugnande öfver hans panna, i det han säger:

»Se så, nu ska ni få ro!»

Klercken förblir liggande orörlig. Han är vid fullt medvetande, han hör de närvarandes röster, om än beslöjade och

på afstånd, och hans tankar syssla ifrigt med hvad det sista stinget och den lilla smärtan kunna ha att betyda. Plötsligt far han upp och ropar:

»Ni har gifvit mig motgift! Hvarför har ni gifvit mig motgift? Jag vill dö, och jag skall dö snart i alla fall! Hvarför inte unna mig det? Hvarför plåga mig längre? Hvarför... hvarför...?»

Läkaren lyckas icke lugna honom, hans tonfall är djupt och skriande olyckligt, hans ögon stirra ordlösa böner, stumma förebråelser utan tal, tills morfinen börjar verka och han faller tungt tillbaka mot kuddarna. Då förändrar hans ansikte uttryck med ens, det kommer en öfversinnlig lycka och frid i det, och han mumlar halfhögt alla sina hemliga tankar, af hvilka svågern endast kan uppfatta och förstå enstaka ord.

När Klercken känner sig styfna och dödens lamhet ofelbart och oåterkalleligt sprider sig uppåt hjärnan och tungan, samlar han sin sista viljekraft och säger till svågern:

»Hälsa min hustru och bed henne förlåta mig! Och hälsa barnen... Karl och Gertrud... i synnerhet Karl, den äldste... Och säg min hustru, att jag spart för henne mina sista tankar... och min sista tacksamhet... och att mitt lif icke varit mitt eget, sedan jag kom hem. Jag har lefvat på nåder genom en annans vilja... men nu är den lifgifvande viljan slut... och jag har själf velat det så, ty jag är inte rädd för döden, jag har inte varit det på länge, och jag har gått i döden frivilligt, med öppna ögon, för hennes skull och för en annans skull... och för att det är en högre vilja... Hälsa min hustru... och förlåt mig...»

Han är icke längre i stånd att säga någonting, icke heller har han något stort behof af det, alla skola förlåta honom, det vet han, och det rör honom icke, om de icke skola förstå honom. Det finns endast en, som förstår honom fullt, och det är döden, den oändligt milde, store, förkättrade och hatade evighetens herre, hvilken människorna i sitt småsinne omformat till ett benrangel, men som är det

enda bestående och säkra och tillförlitliga i världsalltet. Det är han, som nu räcker Klercken sin hand för den sista afgörande gången och för honom bort dit hinsides stjärnorna, där den omätliga tystnaden ensam sjunger sina stora hymner till dödens lof... Så slocknar han bort och dör. —

Ett sakta ljud, som af en hand hvilken nära örat stryker öfver linnetyg, en halfkväfd hviskning, en oviss dager, som tränger genom ännu slutna ögonlock, ett dunkelt medvetande om att vakna till något stort, nytt, aldrig förut skådadt och erfaret. Därpå en förnimmelse af plötslig olust och en annan af att vara lefvande och ha kropp. Sedan en känsla af att vara bedragen, en hälften skamfull, harmsen och oklar känsla att ha varit utsatt för ett ovärdigt skämt. I ett nu står hjärtat alldeles stilla, pulsarna upphöra att slå, känslan af bedrägeri och skam blir ångestfull.

I denna pinsamma situation kastar

Klercken på sig, tvingad därtill af ångesten, vaknar helt och öppnar ögonen.

Det första han ser är sin hustru, som sitter bredvid hans bädd och håller ena handen på hufvudkudden nära hans öra, det andra är läkaren — deras gamle husläkare — och svågern, som stå ett stycke längre borta. Då fattar han sin belägenhet, harmen och känslan af skam gripa honom än djupare, och med en tröstlös och djup suck ur grunden af sitt väsen vänder han sig om på bädden och gömmer ansiktet storgråtande i dynorna.

Men hans hustru lägger ett par kyliga händer om hans panna, lutar sitt hufvud mot hans skuldra och hviskar upprörd i hans öra:

»Gustaf — förlåt mig att jag lämnade dig ensam i går! Säg att du förlåter mig!»

Klercken kan icke svara, hans harm blossar upp ett ögonblick, så att han är färdig stöta sin hustru ifrån sig, men så får en mildare känsla makt med honom, och han förblir liggande stilla och gråter, gråter, gråter som om alla band i hans

inre brustit och hans hjärtas länge dämda tårefloder svämmat öfver sina dammar och ville dränka honom.

Allt fortfarande känner han handen, som far öfver hans hår och nacke ömt och medlidsamt, liksom bedjande om att få deltaga i hans sorg, lindra den och göra allting godt igen. Men han har icke själföfvervinnelse nog att mottaga den erbjudna trösten, hans känsla af vanmäktig skam öfver det usla bedrägeriet han utsatt sig för är så stark, att han måste bita ihop tänderna för att icke stöna högt och skrika.

Slutligen blir hans rörelse honom för våldsam, han grips af konvulsioner, hans isande frossa är öfver honom ånyo och med den ångesten. Han kramar om sin hustrus hand så hårdt, att hon låter ett litet rop af smärta undfalla sig, och då skynda läkaren och svågern till.

Han känner återigen stinget af morfinsprutan, vrider sig länge under vanmäktiga själskval, och sedan kommer den stora friden igen.

Om en tid synes Klercken åter vid sin pulpet i banken. Han är tankfull och blek, undviker samtal och undviker sällskap. Man låter honom på försök sköta sin tjänst, men det väcker en icke liten förvåning, när de kontrollhafvande vid granskningen af hans böcker finna dem i fullständigt skick. Det finna de också framdeles, hvarje gång revisionen granskar njurarna i Molochs stora organism. Då låter direktionen, smått misstaktande, smått undrande, Klercken fortsätta, misstänker alltid honom, om någonting är aldrig så litet i olag inom mekanismen, men får icke skäl för sina antaganden. När också den gamle husläkaren förklarat Klercken frisk, går allting sin jämna gång för honom. Han fyller kolumn på kolumn med siffror, säger aldrig ett ord för mycket, men ler lugnt och frånvarande såsom åt sina egna tankar, när någon i förbifarten af välvilja fyrar af ett litet skämt till den hypokondriske.

Hemma på väggen i sitt arbetsrum har Klercken en stor och vacker akvarell af San Salvatore. Ofvan den på en liten

konsol står ett timglas, som kan rinna ur endast åt den ena sidan, en liten klaff hindrar sanden att rinna åt den andra. En kväll, då ett par års tystnad och ett godt glas toddy gjort honom meddelsam, förklarar han den dekorationen för en af sina fantasirika tjänstekamrater, som hållit honom sällskap vid glaset:

»Det där är så att säga altartaflan i min stilla helgedom. När jag dör, skall min hustru vända om timglaset däruppe och låta sanden rinna ner. Rinner den af en händelse ner tidigare, så dör jag tidigare. Du tycker det är besynnerligt att ha sådana ting i sitt arbetsrum och att fästa sådan vikt vid dem. Och det är det nog. Men, ser du, jag har en gång själf stått däruppe på berget, och om jag inte då någon tid förut drömt att jag stått där i dödens sällskap, så skulle jag inte sitta här nu. Det var däruppe döden vände mitt timglas och jag blef frisk igen. Det blef jag ju inte genast, som du minns, men jag vet i alla fall, att det var där jag blef räddad för lifvet. — Se inte så bestört på mig för

det! Jag menar kanske bara att jag annars kastat mig utför branten. Det är egendomligt — du ser på mig såsom skulle du själf alls inte vara underkastad något mänskligt öde, du, utan alldeles som om jag ensam vore ett så sällsynt fenomen, att jag råkat bli beroende af lif och död! Men jag skall säga dig min erfarenhet: — döden är en bättre kamrat och vän än du tror.»

Den gode tjänstekamraten från banken hör besvärad på Klercken, vrider sig under sina påträngande misstankar att det återigen icke står rätt till med honom, tager därför honom öfverdådigt skämtsamt och gladt under armen, för honom ut i salen till hans hustru, dröjer där en lagom lång, taktfull stund och drager sig sedan diskret men bestämdt tillbaka för att icke blanda sig störande i den förestående sorgen, när hustrun ändtligen märker huru det är fatt med hennes stackars man.

RÄTTELSE:

Sid. 4, rad. 10 uppifrån, *står*: voro, *läs*: varit

